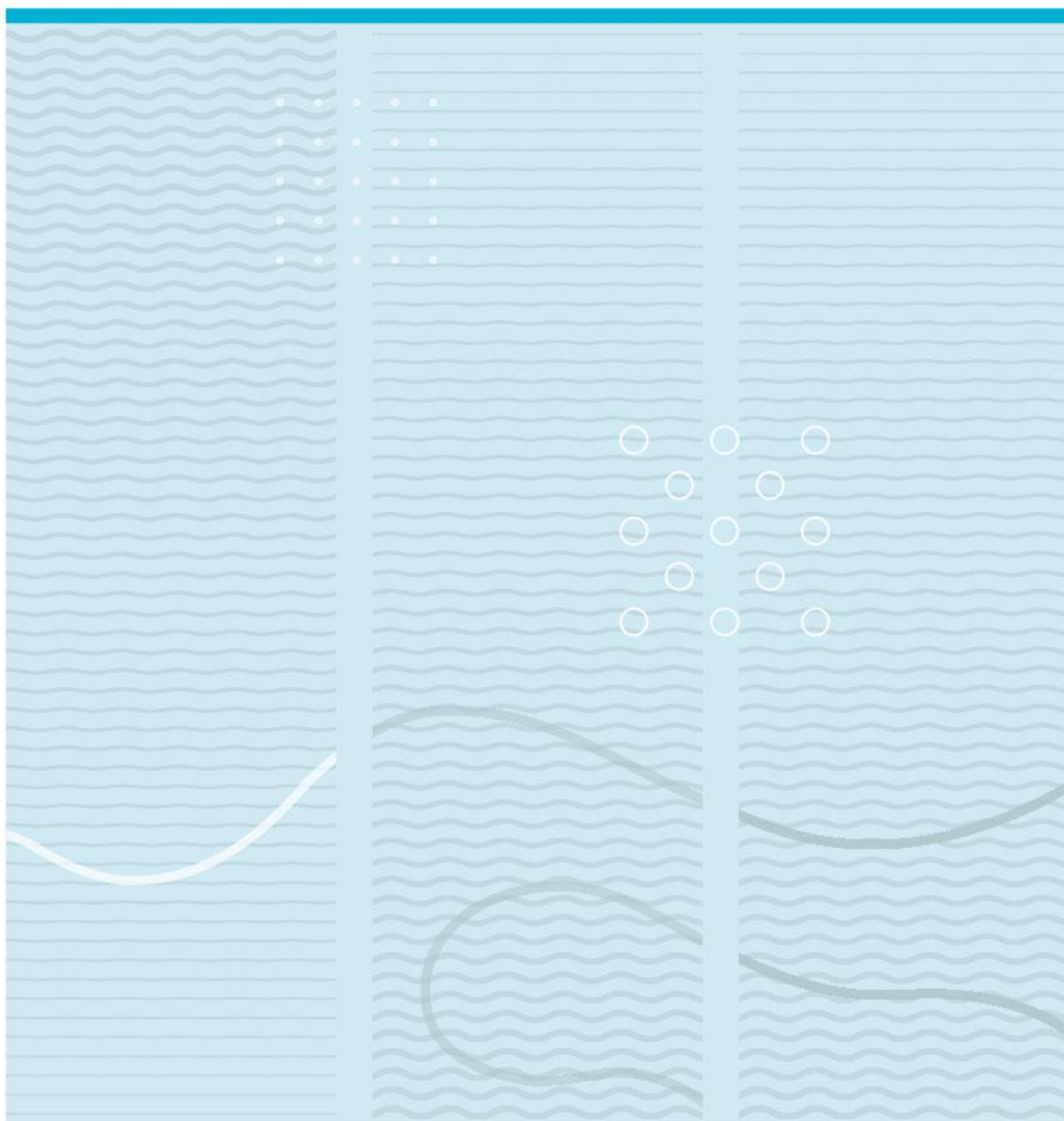

Knut Dangol Moltubak

Motvillig, velvillig eller overbevist?

Hvordan barnevernansatte forholder seg til forventning om kjærlighet

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for helse- og sosialvitenskap
Institutt for helse-, sosial- og velferdsfag
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2019 Knut Moltubak

Denne avhandlingen representerer 45 studiepoeng

Sammendrag

Norsk barnevern har over tid blitt kritisert for å gripe for mye inn i familiers liv, men er også kritisert for å gjøre for lite, og for å komme for sent inn. Den enkelte ansatte opplever et høyt arbeidspress, og blir møtt med forventninger og krav uten at ressursene som kreves for å imøtekomme disse følger med. Misforholdet mellom det barnevernsarbeiderne blir pålagt å gjøre, og det de har mulighet til å gjennomføre blir stadig større, noe som skaper utfordringer for den enkelte og profesjonen som helhet. De siste årene har et krav om at barn og unge skal møtes med kjærlighet i barnevernet kommet frem. Dette er først og fremst drevet frem av stiftelsen Forandringsfabrikken, men sentrale politikere har også støttet opp om dette, og i 2018 ble begrepet kjærlighet en del av barnevernloven. Denne avhandlingen har undersøkt hvordan barnevernsansatte opplever forventningen om å inkludere kjærlighet som en del av deres yrkesutøvelse. Undersøkelsens problemstilling har vært:

«Hvordan forholder barnevernsansatte seg til forventninger om å yte kjærlighet, og hvordan beskriver de sin praksis i lys av dette?»

Avhandlingen bygger på en kvalitativ studie hvor 22 ansatte fordelt på fire fokusgrupper har beskrevet, reflektert og diskutert sin praksis med utgangspunkt i forventningen om kjærlighet. Studiens funn tyder på at det er store variasjoner knyttet til forståelser av hva forventningen innebærer, hvordan kjærlighet kan utøves, og i hvilken grad kjærlighet bør være en del av deres profesjonsutøvelse. Ved hjelp av konstruksjon av idealtyper viser avhandlingen tre ulike måter barnevernsansatte forholder seg til forventningen om kjærlighet, og hvordan de beskriver sin praksis. «De overbeviste» omfavner forventningen om kjærlighet og beskriver sin praksis i tråd med hvordan Forandringsfabrikken presenterer den. «De velvillige» opplever forventningen som vanskelig å forstå, men er villige til å imøtekomme denne. Kjærlighetsfull praksis for dem handler om å inngå i nære relasjoner hvor emosjonelle og fysiske uttrykk er en sentral del. Den siste idealtypen, «de motvillige», mener kjærlighet tilhører privatlivet og avviser derfor kjærlighet som relevant for barnevernsprofesjonen. Avhandlingen avsluttes med en refleksjon over innføringen av kjærlighet og dens nytteverdi i forhold til å skape et bedre barnevern.

Abstract

The Norwegian child welfare service has over time been criticized for seizing too much into families' lives, but also too little and too late. The individual employee experiences a high work pressure and is met with expectations and demands without the resources required to meet these. The mismatch between what the child welfare workers are required to do, and what they have the opportunity to carry out, is increasing, which creates challenges for the individual and the profession as a whole. The last few years a requirement that children and young people should be met with love in the child welfare service emerged. This is primarily driven by "Forandringsfabrikken" (the Change Factory). Central politicians have also supported this and in 2018 the term love became part of the Child Welfare Act.

This thesis has examined how child welfare workers experience the expectation of including love as part of their professional practice. The study's issue has been:

"How do child welfare workers relate to expectations of giving love, and how do they describe their practice in light of this?"

The thesis is based on a qualitative study in which 22 employees, divided into four focus groups, have described, reflected and discussed their practice based on the expectation of love. The study's findings indicate that there are large variations associated with understanding what the expectation entails, how *love* can be exercised, and the extent to which love should be part of their professional practice. With the design of ideal types, the dissertation shows three different ways child welfare workers relate to the expectation of love and describes their practice. "The convinced" embrace the expectation of love and describe their practice in line with how the Change Factory presents it. "The benevolent" experience the expectation as difficult to understand but are willing to accommodate it. Exercising love for them implies entering into close relationships where emotional and physical expressions are a central part. The last ideal type "the reluctant" believes love belongs to privacy and therefore rejects love as relevant to the child protection profession.

The thesis ends with a reflection on the introduction of love and its usefulness in relation to creating a better child welfare service.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	4
Innholdsfortegnelse	5
Forord	9
1 Innledning	11
1.1 Bakgrunn og aktualitet	11
1.2 Problemstilling.....	13
1.3 Leserveiledning.....	15
2 Beskrivelse av feltet	17
2.1 Ansatte i kommunalt barnevern.....	17
2.2 Lovgivende makt og statsforvaltningen.....	18
2.3 Forandringsfabrikken	18
3 Forskning	21
3.1 Kjærlighet i praksis	21
3.2 Forventninger	22
3.3 Håndtere utfordringer	23
4 Teoretisk ramme	26
4.1 Habermas	26
4.1.1 Livsverden	27
4.1.2 System	27
4.1.3 Kommunikativ rasjonalitet	28
4.1.4 Kritisk selvrefleksjon	28
4.2 Goffman	28
4.2.1 Den oppriktige	29
4.2.2 Kynikeren.....	29
5 Metode	31
5.1 Valg av metode.....	31
5.2 Rekruttering og tilgang.....	32
5.2.1 Valg av kommuner.....	32
5.2.2 Kriterier for valg av informanter.....	35
5.2.3 Utvikling av intervjuguide	36

5.3	Datainnsamlingen.....	37
5.3.1	Gjennomføringen av intervjuene	37
5.3.2	Notater	38
5.3.3	Transkribering	39
5.4	Etiske hensyn.....	40
5.4.1	Hensynet til informantene og konfidensialitet.....	40
5.4.2	Ansvar for å informere og innhente samtykke	41
5.4.3	Hensynet til andres verdier og handlingsmotiver	41
5.5	Vitenskapsteoretiske krav	42
5.5.1	Datamaterialets gyldighet	42
5.5.2	Reliabilitet	42
5.5.3	Forforståelse og objektivitet	43
5.5.4	Intersubjektivitet.....	44
5.5.5	Godkjenning av prosjektet	45
5.5.6	Begrensninger ved undersøkelsen	45
5.6	Analysestrategi	45
5.6.1	Idealtyper	48
5.6.2	Fremstilling av analysen	50
6	Forventninger og praksis – presentasjon av funn.....	51
6.1	Forventning om kjærlighet	51
6.1.1	Selvsagt! Det gir mening.....	51
6.1.2	Gjennomførbart og omsorgsetisk.....	54
6.1.3	Kjærlighet? Nei!.....	57
6.1.4	Oppsummering.....	62
6.2	Kjærlighet i praksis	64
6.2.1	Ny profesjonalitet.....	64
6.2.2	Emosjonelt og fysisk	70
6.2.3	Problematisk.....	75
6.2.4	Oppsummering.....	80
6.3	Drøfting	82
6.3.1	Aktør eller system?.....	82
6.3.2	Kolonisert eller oppriktig?	83

6.3.3	Reflektert, rasjonell eller kynisk?	85
6.3.4	Populistisk eller forståelsesfull	86
6.3.5	Oppsummering.....	88
7	Konklusjon.....	90
	Litteraturliste	93
	Oversikt over tabeller og figurer	96
	Vedlegg.....	97

Forord

Å arbeide med et prosjekt som omhandler kjærlighet i barnevernet har vært svært spennende, men samtidig utfordrende. Begrepet kjærlighet blir av mange oppfattet som abstrakt og vanskelig å forholde seg til, mens andre har et syn på kjærlighet som innebærer at det er konkret og uproblematisk å snakke om. Jeg er takknemlig for at mine informanter så villig delte av sine refleksjoner omkring kjærlighetens relevans for barnevernet og beskrev sine erfaringer knyttet til hva en kjærlighetsfull praksis kan være, og hva de mener det ikke er.

Jeg er også takknemlig for at min veileder, førstelektor Kjersti Røsvik ved Universitetet i Sørøst-Norge, ikke bare har vist vei, men også har utfordret meg til å finne min egen retning på arbeidet. Hennes tålmodighet har hjulpet meg til å håndtere min frustrasjon, og hennes tro på prosjektet har gitt meg inspirasjon til å utforske kjærlighetens kompleksitet.

Porsgrunn, 13.05.2019

Knut Dangol Moltubak

1 Innledning

«Kjærlighet i barnevernet» er et tema som engasjerer mange, men som kan være vanskelig å gripe innholdsmessig uten at det blir satt inn i en kontekst. I denne delen vil jeg forsøke å gjøre dette ved å kort presentere bakgrunnen og aktualiteten for temaet. Dette inkluderer en kort forklaring av hvorfor jeg opplever dette som interessant å forske på. Videre vil formålet med undersøkelsen bli forklart, før oppgavens problemformuleringer, presiseringer og avgrensninger vil bli gjort rede for. Avslutningsvis vil dette kapittelet gi en veiledning og begrunnelse for oppgavens videre struktur.

1.1 Bakgrunn og aktualitet

«... når barn blir alvorlig sviktet, må samfunnet gripe inn og barna flyttes. Vi må gi disse barna en bedre start på livet, og den kjærlighet og omsorg som de ikke fikk i hjemmet».

Ordene over er hentet fra statsminister Erna Solbergs nyttårstale i 2017, og ble satt i sammenheng med hva hun anser som viktig for fremtidens barnevern. To år senere benyttet statsministeren deler av sin nyttårstale til å fortelle om Christopher Davidsen. Til tross for et svært vanskelig utgangspunkt i livet, endte han opp med en bli en av verdens beste kokker. Hun avsluttet med å si: «Vi har mange slike suksesshistorier. Vi må skape enda flere» (Solberg, 2019). Dette la grunnlaget for en kampanje på Facebook som blir omtalt som *#heierna, en hilsen fra oss som jobber i barnevernet*¹.

Barnevernansatte over hele landet benytter emneknaggen #heierna for å svare på det de opplever som en forventning om at de skal skape flere suksesshistorier gjennom sitt arbeid. De henvender seg direkte til statsministeren, blant annet gjennom en video hvor de sier: «Hei Erna, du sier at du ønsker flere suksesshistorier fra barnevernet. Det gjør jeg også. Men da trenger vi flere ansatte.» Initiativtaker, Ine Haver, utdyper årsaken til at kampanjen oppstod i et intervju gitt til nettstedet Fontene. Hun påpeker at ansatte i barnevernet har alt for mye å gjøre, den følelsesmessige slitasjen er for stor og at organiseringen i mange tilfeller er for dårlig (Rød, 2019). Statsministeren har ikke svart

¹ <https://www.facebook.com/heierna/>

på kampanjen, men i artikkelen nevnt over blir barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad sitert på at antall ansatte i kommunalt barnevern er den enkelte kommunes ansvar. Kanskje kan kampanjen #heierna ses på som et resultat av hva Halvard Vike presenterer i sin bok «*Velferd uten grenser*» (2004). Vike beskriver hvordan samfunnet over tid har utviklet seg i en bestemt retning. Han mener å se en tendens hvor de som arbeider i direkte kontakt med brukere i kommunene, blir pålagt stadig flere oppgaver av velferdsstaten, uten at ressursene som kreves for å gjennomføre disse følger med. Han påpeker at misforholdet mellom det profesjonsutøvere blir pålagt å gjøre, og det de har mulighet til å gjennomføre, blir stadig større – noe som skaper utfordringer for både den enkelte ansatte og profesjoner som helhet.

En sentral oppgave for profesjonsutøvere i kommunene er å ivareta oppgaver og målsetninger som blir uttrykt gjennom lovverket. Dette gjelder blant annet barnevernet, et felt mange uttrykker stor misnøye med. Kritikken har kommet i form av offentlige rapporter, (Riksrevisjonen, 2012; Statens Helsetilsyn, 2012, 2014, 2017), og gjennom sensasjonspregede mediedekninger av enkeltsaker. Over tid har barnevernet opplevd å bli kritisert både for å gripe inn for mye i familiers liv, men også at de gjør for lite og for sent (Johansen, 2014; Lauritzen & Aas, 2015). For å imøtekomme kritikken og sørge for bedre hjelp for barn, unge og familier, har myndighetene blant annet gjort endringer ved barnevernloven. 1. juli 2018 ble §1-1 i «*Lov om barneverntjenester*» endret, og der fremgår det nå at: «Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse ...»(2018). Innføringen av begrepet «kjærlighet» i loven har blitt møtt med motargumenter av både språklig, praktisk og juridisk art. Disse har blitt uttrykt gjennom leserinnlegg, artikler og i høringsinnspill i forkant av lovendringen. En viktig bidragsyter til at lovendringen allikevel har blitt en realitet, er en gruppe barn og ungdom med erfaring fra barnevernet, som kalles «barnevernsproffer». Disse er rekruttert og organisert gjennom den ideelle stiftelsen Forandringsfabrikken. I Proposisjon 169 L (2016), blir deres ønske om kjærlighet fra ansatte i barnevernet fremhevet som årsaken til at det er riktig å benytte begrepet kjærlighet i loven.

«Kjærlighet i barnevernet» er med andre ord et dagsaktuelt tema som involverer både barn og unge, politikere og ansatte i barnevernet. Temaet berører juridiske,

organisatoriske og faglige elementer. «Kjærlighet i barnevernet» utspiller seg i tilknytning til et felt som er sterkt kritisert og preget av manglende samsvar mellom forventninger som blir stilt til profesjonsutøvere, og mulighetene de har for å imøtekomme disse. Dette er en situasjon jeg kan relatere meg til. Som ansatt i en statlig barneverninstitusjon har jeg erfart både ideologiske og organisatoriske endringer, og opplevd hvordan det er å arbeide med til dels motstridene forventninger fra brukere, myndigheter og kollegaer. Når kjærlighet blir brakt på bane som en del av løsningen på de utfordringene barnevernet står overfor, vekkes min nysgjerrighet i forhold til hvordan dette oppleves og blir tatt imot av de som skal imøtekomme denne forventningen.

Formålet med avhandlingen er å undersøke barnevernansattes perspektiv på fenomenet «kjærlighet i barnevernet». Dette innebærer at avhandlingen vil beskrive hvordan de ansatte reflekterer over temaet, forsøke å belyse hvordan dette kan forstås, og fremlegge mulige forklaringer på hvorfor de inntar ulike perspektiver. På denne måten håper jeg at avhandlingen totalt sett kan gi kunnskap om hvordan ansatte i barnevernet forholder seg til ulike sider ved fenomenet kjærlighet, og skape en forståelse av hva kjærlighet i barnevernet kan innebære.

1.2 Problemstilling

Opgavens problemstilling er som følger:

«Hvordan forholder barnevernansatte seg til forventninger om å yte kjærlighet, og hvordan beskriver de sin praksis i lys av dette?»

Å forholde seg til, betyr i denne avhandlingen både hvordan barnevernansatte forstår forventningen om kjærlighet, og hvordan de stiller seg til å skulle imøtekomme denne. Hvordan de forholder seg til forventningen vil bli belyst både gjennom hvordan de reflekterer rundt begrepet, og hvordan de beskriver sin praksis.

Forventninger viser til både lovfestingen av kjærlighet, og det ønsket som er fremsatt av Forandringsfabrikken om at barn og unge skal bli møtt med kjærlighet i barnevernet.

Ordet forventning er benyttet fordi det kan omfavne både et *lovkrav*, og et *ønske* fra Forandringsfabrikken om at kjærlighet skal være en del av barnevernfaglig arbeid.

Praksis henviser til de arbeidsoppgaver, og måter å utføre dem på, som informantene beskriver som deres ansvar som profesjonsutøvere i møte med brukere. Det er dermed deres subjektive erfaring av hvordan de utøver sin praksis i lys av kjærlighetsbegrepet som er utgangspunktet for undersøkelsen, ikke hva lovverk eller rutiner og stillingsbeskrivelser måtte si er deres ansvar.

Kjærlighet er et begrep som blir benyttet blant annet til å beskrive intime relasjoner, emosjonelle bånd og forhold mellom familiemedlemmer. Denne avhandlingen definerer ikke en bestemt forståelse av «kjærlighet». Dette er gjort for å kunne avdekke informantens forhold til forventningen om kjærlighet, med utgangspunkt i den enkeltes forståelse av begrepet.

Alle som arbeider innenfor barnevernfeltet i Norge er forpliktet til å utøve sine arbeidsoppgaver i tråd med barnevernloven. Det innebærer at ansatte både i kommunalt og statlig barnevern, samt ulike private barneverntiltak må forholde seg til lovfestingen av kjærlighet. Denne avhandlingen begrenser seg til å undersøke ansatte i kommunalt barnevern. Det begrunnes i at en nyere doktorgradsavhandling av Hilde M. Thrana (2015) som har undersøkt kjærlighetens betydning i sosialt arbeid, tok utgangspunkt i et privat barneverntiltak og at en undersøkelse i kommunalt barnevern vil kunne bidra til å reflektere mangfoldet i norsk barnevern.

Ansatte i kommunalt barnevern har variert utdannelsesbakgrunn, og blir omtalt med ulike titler. Informantene benytter også mange ulike ord og begreper når de omtaler seg selv. Derfor vil det i denne avhandlingen bli benyttet en rekke ulike ord når informantene blir omtalt. Sentrale begreper vil være saksbehandler og kontaktperson, men profesjonsutøver, profesjonell og voksen er også blant ordene som kan forekomme. Undersøkelsen differensierer ikke mellom de ulike titlene, så det er først og fremst for den språklige variasjonens skyld at ulike beskrivelser blir brukt.

1.3 Leserveiledning

Avhandlingen består av 7 kapitler, og flere av kapitlene er inndelt på flere nivåer. I denne delen vil jeg kort skissere hva de ulike delene handler om og begrunne hvorfor jeg har valgt dette oppsettet.

Innledningen presenterer kort utfordringer knyttet til barnevernet i Norge, og hvordan kjærlighet har kommet frem som en del av løsningen for å imøtekomme kritikk. Videre kommer det frem i innledningen hvorfor mitt valgte tema er dagsaktuelt, og jeg forklarer også hvorfor jeg personlig opplever temaet som interessant å undersøke. Innledningskapitlet avsluttes med valgt problemstilling, og en utdyping av begrepene i denne. Avgrensning av feltet og hvilke ord som vil bli benyttet i avhandlingen om informantene blir begrunnet helt til slutt.

I den andre delen kommer en presentasjon av hvem denne avhandlingen omtaler. Ansatte i kommunalt barnevern er fokus på for undersøkelsen, men både myndighetene og Forandringsfabrikken vil bli omtalt, og derfor er det viktig at disse blir introdusert for å forstå konteksten for avhandlingen, presentasjon av funn og drøfting av disse.

Forskning og teoretisk ramme vil bli presentert i hvert sitt kapittel. Dette gjøres for å synliggjøre at de vil bli benyttet på ulike måter i avhandlingen. Forskningen presentert i kapittel tre benyttes for å belyse enkeltfunn, og bidra til å forstå informantens utsagn. Teoretiske begreper som blir presentert i det påfølgende kapitlet vil i mindre grad fokusere på enkeltfunn, men fungere som verktøy til å forstå undersøkelsen som helhet.

Metodekapitlet, som presenteres i del fem, vil gjøre rede for hele forskningsprosessen, inkludert refleksjoner omkring etiske hensyn og vitenskapsteoretiske krav. Kapittel fem avsluttes med forklaring og begrunnelse for valgt analysestrategi, og inneholder også beskrivelse av hvordan funnene vil bli presentert.

I kapittel seks vil studiens funn bli presentert, dette vil skje i tre deler. Den første beskriver funn knyttet til hvordan informantene forholder seg til forventningen om kjærlighet, etterfulgt av funn knyttet til beskrivelse av kjærlighet i praksis. I den siste delen vil funnene bli drøftet ved hjelp av valgte teoretiske begreper. Videre beskrivelse av struktur i kapittel seks vil bli gitt i innledning til kapitlet.

Kapittel syv oppsummerer avhandlingens hovedfunn knyttet til problemstillingen. Avslutningsvis reflekterer jeg over avhandlingens nytteverdi, og betydningen av kjærlighet for fremtidens barnevern.

2 Beskrivelse av feltet

Dette kapittelet vil kort beskrive hvem ansatte i kommunalt barnevern er, og under hvilke betingelser de skal møte forventningen om kjærlighet på. Dermed vil myndighetenes rolle også bli beskrevet. Dette er viktig for å forstå helheten i en rekke av de utsagn informantene kommer med. Videre vil Forandringsfabrikken også bli presentert. Hovedårsaken er at de har et omfattende samarbeid med to av kommunene hvor undersøkelsen har vært gjennomført. Kunnskap om Forandringsfabrikken, og deres rolle i innføringen av kjærlighet er derfor essensiell for forståelsen av hva disse informantene gir uttrykk for.

2.1 Ansatte i kommunalt barnevern

Kommunale barneverntjenester har et bredt spekter av oppgaver de skal utføre. De skal blant annet ta imot bekymringsmeldinger, gjennomføre undersøkelser, utredninger og kartlegginger. Samtidig skal de drive forebyggende arbeid, treffe ulike vedtak og iverksette disse. De skal også følge opp både barn som bor hjemme, og barn som har blitt plassert utenfor hjemmet. Totalt er det omtrent 7000 ansatte, hvorav omtrent 6000 er kvinner, og over halvparten av disse er 44 år eller yngre. Majoriteten av disse har høyere utdanning, og det mest typiske er at de er utdannet sosionomer eller barnevernspedagoger (Johansen, 2014). Barnevernsansatte har i tillegg til dette som regel et stort antall barn de skal følge opp, og opplever dermed et høyt arbeidspress. Mange kommuner sliter med høyt sykefravær og gjennomtrekk av ansatte i barneverntjenestene. Det rapporteres om at en fjerdedel av barnevernsansatte i kommunene ofte vurderer å slutte i jobben sin (Lauritzen & Aas, 2015).

Kommunalt barnevern er dominert av fag og ekspertkunnskap, og de ansatte arbeider i stor grad etter manualbaserte metoder, og etter direktiver gitt fra høyere byråkratiske nivåer (Kroken, 2015). Sagt med andre ord er en stor andel av kommunalt ansatte barnevernsarbeidere relativt unge kvinner med høyere utdanning, og har en jobb som er svært krevende. I mange tilfeller har de i liten grad reelle muligheter for å påvirke hvordan de skal utføre sitt virke. Hvem som gir direktivene de barnevernsansatte må forholde seg til, og hvilken rolle de spiller i forhold til å innføre kjærlighet i barnevernet, vil bli presentert i neste underpunkt.

2.2 Lovgivende makt og statsforvaltningen

Barnevernet i Norge er bygd opp med ulike byråkratiske nivåer. Hvert nivå har ansvar for ulike områder som alle på ulike måter påvirker kommunalt barnevern, og dermed hverdagen til den enkelte profesjonsutøver. Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) har ansvar for å føre tilsyn med at lover og regelverk blir benyttet riktig, gi retningslinjer og instruksjoner, og utvikle den generelle barnevernspolitikken. Fagdirektoratet (Bufdir) har blant annet ansvar for lovtolkninger, bestille og formidle forskning, utarbeide faglige veiledere og retningslinjer². Dermed er både BLD og Bufdir sentrale i forhold til å kunne definere og legge føringer for hvordan kommunalt barnevern, og den enkelte ansatte, skal utføre sitt daglige virke. Når det kommer til den aktuelle lovendringen hvor kjærlighetsbegrepet ble innført i «Lov om barneverntjenester», har hverken politikere eller forvaltningsorganene sagt noe om hva det innebærer for profesjonsutøvernes praksis. I forarbeidet til lovendringen blir det derimot vist til Forandringsfabrikken både som begrunnelse for å ta begrepet inn i loven, men også som eksempel på hva kjærlighet kan være i barnevernet (Prop 169 L, 2016). En gruppe som har vært aktive i forbindelse med lovgivningen er politikere. Både tidligere Barne- og likestillingsminister Solveig Horne og statsminister Erna Solberg lovet gjennom media før lovendringen ble vedtatt at kjærlighet skulle inn i loven. Når endringer i barnevernloven knyttet til innføringen av kjærlighet skulle voteres over, var det et samlet storting som gikk inn for å vedta disse³. Horne, Solberg og en rekke andre politikere har i forbindelse med lovendringen henvist til Forandringsfabrikken som viktig for at kjærlighet i barnevernet skulle bli realisert. Det er dermed svært viktig å vite ikke bare hva Forandringsfabrikken er, men også hva deres kjærlighetsforventning innebærer og hvordan de presenterer denne på ulike måter.

2.3 Forandringsfabrikken

Forandringsfabrikken er en stiftelse som har som formål å endre hjelpesystemer i Norge. Gjennom samarbeid med unge mennesker med erfaring fra barnevernssystemet forsøker de å påvirke studenter, fagfolk og mennesker med makt til å forandre.

² https://www.bufdir.no/Barnevern/Om_barnevernet/Organisering_og_oppgaver/

³ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=69455&dnid=1>

Forandringsfabrikken hevder at barn og unge med erfaring fra barnevernssystemet i kraft av sin erfaring, er proffer på barnevernsfeltet. Derfor kalles de for barnevernsproffer, eller bare proffer (Forandringsfabrikken, 2018). Videre i avhandlingen vil primært begrepet «Forandringsfabrikken» bli brukt, men også «barnevernsproffene» og «proffer» blir benyttet når forventningen om kjærlighet blir beskrevet. Dette skyldes at informantene brukte de ulike ordene om hverandre. Barnevernsproffene har blant annet utarbeidet et eget forslag til ny barnevernslov, skrevet bøker, og sist men ikke minst stått i bresjen for et utviklingsarbeid som kalles «Mitt-liv barnevern». Gjennom sistnevnte samarbeider proffene med en rekke kommuner i Norge om å forandre kommunalt barnevern. Dette innebærer blant annet at de ansatte forplikter seg på å arbeide etter metoder og verdier som er formidlet gjennom «Håndbok for kontaktpersoner». Den verdien som har fått mest oppmerksomhet er «kjærlighet», og blir i håndboken definert på følgende måte:

«Vi møter barnet med menneskevarme, gjennom et varmt og åpent kroppsspråk, varme øyne og en stemme og ord som gjør at barnet kan oppleve trygghet. Vi viser engasjement for barnets liv og at vi ønsker å gjøre en forskjell. Vi ser hele barnet og løfter frem barnets styrker og interesser. Vi husker bursdagen og andre viktige dager for barnet.» (Forandringsfabrikken, 2016)

Ut over «Håndbok for kontaktpersoner» har de også gjennomført møter og foredrag for kommunalt ansatte barnevernarbeidere. Her har de formidlet sitt ønske om kjærlighet, og måter de mener barnevernet bør arbeide på, direkte til de ansatte i kommunene. I min undersøkelse er det to av kommunene som har et slikt samarbeid med Forandringsfabrikken. Videre i oppgaven vil disse kommunene bli omtalt som «Mitt-liv kommuner» eller «kommuner som samarbeider med Forandringsfabrikken» for å skille disse fra kommunene som ikke har et slikt samarbeid.

Barnevernsproffene har også et mål om å påvirke beslutningstakere i samfunnet. Dette gjøres på ulike måter, men innebærer for eksempel leserbrev og møter med sentrale politikere. Dette innebærer at Forandringsfabrikken har spilt en viktig rolle i forhold til politikerne som har vedtatt at kjærlighet skal være en del av barnevernloven. De har

gjennomført en rekke møter med ledende politikere, noe som har ført til et stort tverrpolitisk engasjement for å få innført kjærlighet i barnevernloven⁴. I den før omtalte nyttårstalen (Solberg, 2017) blir Forandringsfabrikken fremhevet som viktig for utvikling av fremtidens barnevern. Deres arbeid med å påvirke gjelder ikke bare ansatte i barnevern og politikere, men de når også «folk flest» gjennom utstrakt bruk av sosiale medier. For eksempel deler de gjennom Facebook jevnlig informasjon om deres arbeid, historier fra enkeltpersoners erfaringer med barnevernet og de verdier og metoder de ønsker at barnevernet skal arbeide etter⁵. Forandringsfabrikken kan dermed sies å arbeide på mange ulike arenaer for å få gjennomslag for sine ideer og ønsker for hvordan barnevernet skal arbeide, og de har en sterk innflytelse på flere områder.

⁴ Se for eksempel: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=62725>

⁵ <https://www.facebook.com/forandringsfabrikken/>

3 Forskning

«Kjærlighet i barnevernet» er et tema det i liten grad er forsket på. Derimot finnes det nasjonalt og internasjonalt mye forskning på sosialt arbeid generelt, og barnevernsarbeid spesielt, med veldig variert fokus. Organisatoriske forhold, sosialt arbeid som emosjonsarbeid og barnevernsarbeid som konfliktfylt arbeid, er temaer som ofte går igjen. Når jeg har valgt ut hvilke artikler og hvilken forskning jeg skulle benytte, har jeg tatt utgangspunkt i at landene det rapporteres fra i størst mulig grad skal være sammenlignbare med Norge. Ut over forskning og artikler fra Norge, er derfor hovedvekten av forskningen det refereres til hentet fra Canada og Finland. Disse landene blir sett på som relativt like i forhold til både organisering av barnevern og utfordringer knyttet til feltet⁶. I forhold til innholdet i forskningen som er benyttet, gjenspeiler dette mangfoldet i de resultatene avhandlingen presenterer i kapittel seks. I det følgende vil forskning og litteratur som er anvendt i avhandlingen bli presentert, samt kort begrunnet hvorfor de er relevante for å belyse funnene.

3.1 Kjærlighet i praksis

Kjærlighetsfull praksis i barnevernet er et tema det er lite forsket på. I Norge er det den før omtalte doktorgradsavhandlingen til Hilde M. Thrana som har fått mest omtale. Cecilie B. Neumann har skrevet en artikkel hvor hun på ulike måter forklarer fenomenet «kjærlighet i barnevernet» og argumenterer mot innføringen av kjærlighet. I denne delen vil deres arbeid kort bli beskrevet. Begges bidrag er viktige både for å forstå mine informanternes beskrivelser av kjærlighet i praksis og til å drøfte ulike påstander som fremsettes med bakgrunn i disse.

Hilde M. Thranas doktorgradsavhandling: «*Kjærlighet i sosialt arbeid. En studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis*» (2015), presenterer mellom annet funn knyttet til en undersøkelse av hvordan kjærlighet forstås og utøves av ansatte i et privat barneverntiltak. Dette tiltaket er relativt unikt i Norge, og de ansatte er tilgjengelig for ungdommer døgnet rundt. Det er et uttalt mål at ansatte og barn skal inngå i gjensidige

⁶ https://www.forskningsradet.no/prognett-vam/Nyheter/Bade_store_og_sma_forskjeller_mellom_barnevern/1254017697786

relasjoner, og både følelsesmessige og fysiske uttrykk er en del av måten de viser kjærlighet til hverandre på. Avhandlingen viser at de ansatte mener utholdenhet i relasjoner til barn og unge, sammen med å dele av sine egne følelser og gi fysisk bekræftelse, er en sentral del av å vise kjærlighet. Dette innebærer at barnevernansatte inngår i gjensidige relasjoner med barn og unge, noe de hevder er en forutsetning for å kunne utøve sitt arbeid på en forsvarlig måte.

Cecilie Neumann har gjennom sin artikkel «*Omsorgsetikk i barnevernet. En refleksjon over det "nye" kjærlighetskravet til barnevernsarbeidere*» (2012) rettet et kritisk blikk på innføringen av kjærlighet i barnevernet. Hun trekker frem ulike problemstillinger som kan oppstå i kjølvannet av en lovfesting. Dette gjelder blant annet at forventningen om kjærlighet kan oppleves som et krav om å føle fremfor en plikt til å hjelpe. Neumann er kritisk til tanken om at kjærlighet skal ha en plass i barnevernet, også fordi hun mener kjærlighetskravet innebærer emosjonell involvering på samme måte som man møter egne barn. Hun hevder videre at dette strider mot et gjeldende barnevernfaglig prinsipp om følelsesavklaring hos ansatte i møte med barn og unge. I ytterste konsekvens, hevder Neumann, at kjærlighet i barnevernet innebærer en deprofesjonalisering av barnevernfeltet.

3.2 Forventninger

Ansatte i barnevern og annet sosialt arbeid blir møtt med forventninger fra mange ulike hold. Forskningen jeg har valgt ut i denne delen handler om ulike forventninger sosialarbeidere møter. Denne forskningen handler ikke konkret om å yte kjærlighet, men viser forskjellige måter sosialarbeidere forholder seg til ønsker og krav, og er dermed nyttig for å belyse hvordan mine informanter forholder seg til forventningen de blir møtt med.

Artikkelen «*Profession and workplace expectations of social workers: Implications for social worker subjective well-being*» (Graham & Shier, 2014) er skrevet med utgangspunkt i en canadisk undersøkelse av hvordan forventninger, fra blant annet myndigheter, kollegaer og brukere, påvirker hvordan den enkelte sosialarbeider har det.

De påpeker ulike konsekvenser som kan oppstå når ønskene de ansatte møtes med, ikke samsvarer med deres egen opplevelse av hva de skal eller kan gjøre. De hevder at forventningene påvirker hvordan rollen som sosialarbeider blir, og utfordringene ved at emosjonelle aspekter ved forventninger er vanskelige å håndtere for den enkelte sosialarbeider.

«*Caring, Mutuality and Reciprocity in Social Worker—Client Relationships*» (Alexander & Charles, 2009), er en canadisk undersøkelse som fokuserer på sosialarbeideres relasjon til brukere. Informantene deres forteller om relasjoner som er preget av gjensidighet, og hvilke tanker og refleksjoner de gjør seg rundt den måten de velger å være i relasjon til brukerne på. De hevder at disse relasjonene er en konsekvens av en forventning om at sosialarbeidere skal inngå i avpassede intime relasjoner, men samtidig være profesjonelle. Ansatte som tillater seg å inngå i gjensidige relasjoner, forstått som en form for jevnbyrdighet i relasjonen, opplever at dette er i strid med det de har lært gjennom utdanning, og at de er redde for å bli stemplet som uprofesjonelle av kollegaer og andre.

Marian Mattison skriver i sin artikkel «*Ethical decision making: the person in the process*» (2000) at sosialarbeidere ofte ikke er bevisst hva som ligger til grunn for de vurderinger de tar. Avgjørelser blir påvirket blant annet av deres rolle som profesjonell, erfaringer fra praksis, og den enkeltes holdninger. Hun hevder videre sosialarbeidere opplever en forventning om alltid å skulle fokusere på brukernes styrker, og ha en positiv holdning til at brukerne kan og vil mestre eget liv og egne utfordringer. Dette gjør at sosialarbeiderne tilpasser sin praksis etter forventningene for å sikre seg at de gjør det som er riktig.

3.3 Håndtere utfordringer

Barnevernfeltet er preget av høyt sykefravær, utbrenthet og store turnover. Både nasjonalt og internasjonalt finnes det forskning som påpeker både hva som gjør at sosialarbeidere mestrer krevende arbeidsforhold, og hva som gjør at de ikke gjør det. Forskingen presentert i denne delen tar for seg både individuelle og organisatoriske forhold som kan bidra til å belyse dette. Den gir en forståelse av hvorfor informantene

møter forventningen til kjærlighet på ulike måter og beskriver deres praksis på bestemte måter.

«*Messages to Social Work Education: What Makes Social Workers Continue and Cope in Child Welfare?*» (Pösö & Forsman, 2013), er en finsk undersøkelse av hvorfor ansatte i barnevernstjenesten i Finland blir i jobbene sine. Utgangspunktet er at finske barnevernsarbeidere også opplever høy turnover, stort arbeidspress og manglende ressurser for å håndtere stadig nye oppgaver pålagt ovenfra. Til tross for dette er det noen som blir i jobbene sine i lang tid. Undersøkelsen har funnet at forpliktelsen ansatte føler for å ta vare på barn, og personlige holdninger og motiver, er viktig for at sosialarbeiderne ikke slutter i sine jobber. Enkelte ansatte utvikler en form for uformell etisk sjanger i møte med juridiske krav og forventninger som en strategi for å imøtekomme disse. Samtidig viser undersøkelsen at en viktig måte å håndtere stress på er åpenhet for refleksjoner omkring egne ferdigheter og etiske spørsmål. Et annet poeng de fremhever er at barnevernsansatte som vurderer det emosjonelle og relasjonelle som viktigere enn praktiske oppgaver, trives bedre i jobben og slutter sjeldnere.

En norsk undersøkelsen presentert i artikkelen «*Psychological and Social Work Factors as Predictors of Mental Distress: A Prospective Study*» (Finne, Christensen, Knardahl & Langguth, 2014) presenterer hvilke psykologiske og sosiale faktorer som kan forutsi psykiske lidelser som angst og depresjoner. De fremhever rollekonflikter som den mest konsistente risikofaktoren, men også at uro knyttet til rykter om endringer på arbeidsplassen kan bidra til utfordringer for den enkelte. På den andre siden har undersøkelsen også avdekket hvilke faktorer som fungerer beskyttende. Støtte fra nærmeste leder og at man opplever ledelsen som rettferdig blir sammen med positive utfordringer trukket frem som elementer som bidrar til å beskytte ansatte mot psykiske utfordringer.

Rapporten «*Child welfare workers who are exhausted yet satisfied with their jobs: how do they do it?*» (Stalker, Mandell, Frensch, Harvey & Wright, 2007), har gjennomgått forskning som viser at ansatte i barnevern og i sosialt arbeid generelt, kan oppleve høy

grad av utmattelse, men samtidig være tilfreds med sitt arbeid. De hevder at det er flere årsaker til dette. Ulike individuelle egenskaper blir fremhevet som viktige for at ansatte er fornøyd på tross av en krevende hverdag. Spesielt viser deres gjennomgang at det å oppleve belønning i å hjelpe og en følelse av at arbeidet deres utgjør en forskjell for andre er viktig for hvordan de opplever jobben. Videre er en følt forpliktelse til det mandatet de har som barnevernsarbeidere en sentral faktor for at de opplever sin jobb som tilfredsstillende. Samtidig viser rapporten at elementer som kan føre til opplevd utbrenthet ikke forklares ved hjelp av personlige egenskaper, men av organisatoriske. For høy arbeidsbelastning, rollekonflikter og utydelige roller blir blant annet fremhevet som sentralt for hvorfor ansatte i barnevern og sosialt arbeid opplever sin arbeidshverdag som utmattende.

«Work ability of employees in changing social services and health care organisations in Finland» (Kokkinen & Konu, 2012), har tatt for seg hvordan organisasjonsendringer påvirker ansattes egenvurderte arbeidsevne i finsk helse- og sosialsektor. Sentrale funn i undersøkelsen er at forståelsen av hvorfor endringene skal skje og egen medvirkning i endringsprosessen, er svært viktig for hvor tilfreds den enkelte oppgir hun er med sin arbeidssituasjon. Artikkelen fremhever viktigheten av at endringer som skal skje blir grundig forklart, og at alle ansatte opplever delaktighet i prosessen – for at endringsprosesser skal lykkes.

«An assessment of burnout in human service providers» (Gomez & Michaelis, 1995) er en artikkel skrevet med utgangspunkt i en undersøkelse av hva som fører til utbrenthet i yrker hvor man arbeider med mennesker. De har funnet at mye administrativt arbeid i mange tilfeller fører til demotivasjon og liten jobbtfredshet, noe som ses på som en indikator for at utbrenthet kan oppstå. Tett kontakt med brukerne blir fremhevet som en positiv faktor. Samtidig hevder de at mennesker som har en følsom personlighet i større grad enn andre er utsatt for å bli utbrent.

4 Teoretisk ramme

Jürgen Habermas og Erving Goffman vil på hver sin måte bidra til å drøfte avhandlingens funn. Begges forfatterskap har blitt til innenfor den samme tidsepoke, men de har relativt sett ulike tilnærminger til sin forskning og teoridannelse. Noe forenklet kan man si at Goffman mener samfunnet må analyseres nedenfra og opp gjennom de relasjoner som foregår ansikt til ansikt, mens Habermas er mer opptatt av relasjonen mellom aktørene og det systemet de er en del av. Erving Goffmans teorier kan sies å tilhøre en mikrointeraksjonistisk retning innen sosiologi (Aakvaag, 2008, s. 71). Dette innebærer at fokuset i hans teorier er på individnivå, og det som skjer mellom aktører. I forhold til denne avhandlingen vil det være nyttig å benytte begreper fra en teori som har fokus på det som skjer mellom aktørene, og ikke relasjonen mellom aktør og system. Samtidig vil jeg ved å kombinere Goffmans begreper med Habermas' begreper kunne drøfte denne avhandlingens funn både fra et aktørperspektiv, og i lys av et systemperspektiv. Dette anser jeg for å være viktig fordi informantene arbeider ut fra retningslinjer og føringer gitt fra systemet, mens det som skjer i praksis i det daglige, ofte handler om møter som foregår ansikt til ansikt. Videre i dette kapittelet vil jeg presentere de teoretiske begreper jeg har benyttet og kort forklare hvordan de bidrar til å drøfte de ulike funnene.

4.1 Habermas

Jürgen Habermas er i likhet med flere andre sosiologiske teoretikere opptatt av å løse utfordringer knyttet til relasjonen mellom aktør og struktur. Han har et omfattende forfatterskap, som han over tid har både utviklet og revidert. Habermas presenterer to løsninger på aktør/struktur problemet. I denne avhandlingen benyttes en av disse. Denne omhandler *skillet* mellom aktør og struktur, begreper som hos Habermas kan oversettes til livsverden og system (Habermas, 1999, s. 72; Nørager, 1985, s. 138). Disse to begrepene benyttes i avhandlingen for å belyse relasjonen mellom informantene og systemet som forventer at de skal utøve kjærlighet som en del av deres praksis. Habermas begreper *kommunikativ rasjonalitet* og *kritisk selvrefleksjon* vil bidra til å undersøke hvorfor informantene forholder seg ulikt denne forventningen. I det

følgende vil Habermas begreper bli forklart kort i relasjon til den konteksten jeg vil benytte dem i, før jeg går over til å presentere Erving Goffmans begreper.

4.1.1 Livsverden

Begrepet livsverden blir av Habermas benyttet til å beskrive alle før-teoretiske oppfatninger, verdier, normer og ferdigheter som den enkelte bærer med seg. Livsverden påvirker som regel ubevisst hva den enkelte foretar seg i det daglige og er ikke noe som lett lar seg reflektere over eller endre (Nørager, 1985, s. 142). Den enkelte bærer med seg kulturelle, sosiale og personlige tradisjoner gjennom livsverden, samtidig som dette innholdet i all hovedsak er overtatt fra det samfunnet den enkelte er sosialisert inn i. Som en konsekvens av dette vil dermed medlemmer i dette samfunnet dele denne livsverden (Habermas, 1999, s. 22) For å si det på en annen måte, livsverden kan være både individuell og kollektiv samtidig. Informantene i denne undersøkelsen vil i så måte kunne ha en egen livsverden preget av den oppvekst og erfaringer de har gjort seg gjennom livet. De kan også ha en livsverden som har utviklet seg ved at de har blitt sosialisert inn i deres jobbmessige livsverden og overtatt både sosiale og kulturelle tradisjoner eller arbeidsmåter. Begge måtene å forstå informantenes forhold til begrepet livsverden vil bli benyttet i drøftingen.

4.1.2 System

Som en kontrast til livsverdenen benytter Habermas begrepet *system* for å beskrive samfunnet. Han hevder at samfunnet består av formelt organiserte subsystemer som skal ivareta ulike konkrete oppgaver innenfor økonomi og politikk. Disse subsystemene har oppstått gjennom penger og makt, og er knyttet til henholdsvis et kapitalistisk system og til statsadministrasjonen (Habermas, 1999, s. 23). Systemet og livsverdenen er koblet sammen blant annet ved at økonomi og politikk griper inn i det livet menneskene lever til daglig. Slike inngripener kan oppleves som at livsverdenen blir angrepet, og benevnes som «systemets kolonisering av livsverden» (Nørager, 1985, s. 190-192). I denne avhandlingen blir begrepet *system* benyttet for å argumentere for at informantene må forholde seg til forventingen om kjærlighet ikke bare i kraft av at de har en individuell og kollektiv livsverden, men at de også forholder seg til kjærlighetsforventningen som et forsøk fra systemet på å kolonisere disse livsverdener.

Avhandlingen vil ved hjelp av begrepet «kolonisering av livsverden» utforske hvordan informantene reagerer ulikt på et slikt koloniseringsforsøk.

4.1.3 Kommunikativ rasjonalitet

I møte med forsøk på kolonisering av livsverdenen vil enkelte kunne yte motstand. For å være i stand til å motsette seg systemets forsøk på å gripe inn i livsverdenen benyttes en kompetanse til å begrunne eller kritisere gyldigheten til de ytringer eller handlinger koloniseringen formidles gjennom. Habermas kaller denne kompetansen for «kommunikativ rasjonalitet» (Habermas, 1999, s. 56-57). «Kommunikativ rasjonalitet» vil bli benyttet for å undersøke ulikheter i måter å møte forventingen om kjærlighet på sett i lys av teorien om relasjonen mellom livsverden og system. Dette gjelder også det siste av Habermas begreper som vil bli presentert i neste punkt.

4.1.4 Kritisk selvrefleksjon

Kritisk selvrefleksjon er en måte å forholde seg til verden på som ifølge Habermas direkte kan påvirke et individ eller en sosial gruppes handlinger. Ved å benytte seg av en slik måte å reflektere på kan aktørene avdekke ideologier som er forsøkt skjult eller kommunikasjon som er forvrent på en systematisk måte. Dette vil igjen gi en mulighet for å bli bevisst på hvilke omstendigheter som kan begrense det potensialet et menneske kan realisere (Habermas, 1973, s. 182; Nørager, 1985, s. 40). I denne avhandlingen vil begrepet bli benyttet for å belyse strategier informantene benytter i møte med forventningen om kjærlighet og peke på eventuelle årsaker til at de gjør det.

Så langt har jeg over beskrevet hvordan utvalgte begreper hentet fra Habermas samfunnskritiske teori kan benyttes for å belyse forholdet mellom aktørene og det systemet som forventer at de skal yte kjærlighet. I det følgende vil jeg gå fra dette som kan ses på som et metaperspektiv, til å presentere utvalgte begreper fra en teori som beskjeftiger seg med sosialt samspill på mikronivå.

4.2 Goffman

I boken «*Vårt rollespill til daglig*» (1974), hevder Goffman at sosiale samhandlinger på en arbeidsplass kan forstås eller analyseres ved å se på dem som et teaterstykke.

Personer kan ifølge Goffman ses på som skuespillere som ønsker å fremstille seg på en bestemt måte, eller med andre ord, som spiller en rolle. Goffman benytter en rekke begreper i sin teori, og han mener selv at boken skal tjene som en slags håndbok for en bestemt type sosiologi (Goffman, 1974, s. 9). Med det som utgangspunkt har jeg valgt ut to av hans begreper jeg mener tjener til å belyse denne oppgavens problemstilling: hvordan ansatte i barnevernet forholder seg til forventningen om kjærlighet, og hvordan de ser deres praksis i lys av kjærlighetsbegrepet.

4.2.1 Den oppriktige

Goffman hevder at den som spiller en rolle ofte vil bli dratt mot to ytterpunkter i sitt skuespill. Den som går helt opp i sin rolle kaller han for «den oppriktige». Hun kan være helt overbevist om at det inntrykket av virkeligheten hun fremfører, er den eneste riktige virkeligheten. Når de øvrige skuespillerne, som samtidig er publikum, også er overbevist om at hennes fremføring er korrekt, er det ifølge Goffman «kun sosiologen eller den sosialt utilfredse som er i tvil om det virkelige som fremføres». Den oppriktige ønsker at andre skal oppleve henne slik hun fremstiller seg, noe som vanligvis skjer. Videre hevder Goffman at den som fremfører sitt «show» på denne måten normalt blir oppfattet som om hun gjør det til det beste for andre (Goffman, 1974, s. 24).

4.2.2 Kynikeren

Det andre ytterpunktet Goffman hevder den som spiller kan bli dratt mot, er den som ser *kynisk* på sin rolle, han kaller denne for «kynikeren». Kynikeren er i liten grad opptatt av hva andre måtte mene om hennes rolle og fremføring av denne. Dessuten kan fremføringen ha et mål om å styre andres overbevisning for å nå et mål. Kynikeren kan til tross for en tilsynelatende liten interesse i å spille sin rolle ha gode hensikter bak. En kyniker kan handle som hun gjør for eksempel fordi hun opplever det som det beste for samfunnet, eller for enkeltpersoner som er en del av skuespillet. Videre påstår Goffman at mennesker i yrker med spesielle forventinger rettet mot seg, tenderer til å gå i den retningen de opplever det blir forventet av dem (Goffman, 1974, s. 25). Hans teori om at aktører ofte dras mot disse ytterkantene blir benyttet for å forstå den beskrivelse av seg selv informantene gir uttrykk for, direkte gjennom hvordan de

omtaler seg selv, og indirekte ved de fortellinger de deler om hvordan de utfører sin praksis.

Goffman hevder at det er naturlig at man dras mot ytterpunktene fordi man ved å innta disse rollene blant annet lettere kan forsvare seg og sin fremførelse. Det er allikevel ikke slik at en aktør nødvendigvis vil bli værende i ett av disse ytterpunktene, dette begrunnes med at mennesker kan bli påvirket av andres fremføring, eller at man underveis kan endre motiv for hvorfor man velger å opptre på den ene eller andre måten. Det er også mulig at en person kan komme til en selverkjennelse av at den rollen man spiller ikke er den egentlige *jeg* (Goffman, 1974, s. 26). I denne avhandlingen benyttes Goffmans teori om at mennesker dras mot ytterpunkter, men også vil kunne bevege seg mellom dem, til å drøfte hva som gjør at informantene forholder seg ulikt til praksis i lys av kjærlighetsforventningen.

5 Metode

Denne masteravhandlingen er en kvalitativ undersøkelse basert på fokusgruppeintervjuer foretatt ved fire ulike kommunale barneverntjenester i Sørøst-Norge. Forarbeidet og datainnsamlingen har vært gjort i samarbeid med min veileder, mens transkribering og analyse er et selvstendig arbeid. Derfor vil både benevnelsen *jeg* og *vi* bli benyttet. I det følgende vil jeg presentere og begrunne valg av metode, før den konkrete gjennomføringen av prosjektet vil bli beskrevet. Kapittelet inneholder videre refleksjoner over etiske overveielser og oppgavens pålitelighet. Avslutningsvis vil analysestrategien jeg har benyttet bli presentert.

5.1 Valg av metode

Formålet med undersøkelsen var å forsøke å forstå hvordan informantene forholder seg til en forventning om å yte kjærlighet, og å få innsikt i hvordan kjærlighet i barnevernet beskrives i praksis. Fordi jeg ønsket å *forstå* gjennom å få en *dypere innsikt* i et tema som for meg var relativt ukjent, ble det valgt en kvalitativ metodisk tilgang til datainnsamlingen. Det ble vurdert ulike måter å gjennomføre undersøkelsen på. Observasjon av samhandling mellom saksbehandlere og barn i barnevernet ville kunne gi god innsikt i hvordan deres praksis er, men dette var det av både etiske og juridiske årsaker vanskelig å få til. Barn og unge i en barnevernfaglig kontekst må ses på som en sårbar gruppe som det er vanskelig å få tillatelse til å observere. Innsikten i barnevernansattes praksis måtte komme frem ved at de selv fortalte hva de gjør. Dermed ble intervju vurdert som den metoden som ville være best egnet til å fremskaffe data som kunne bidra til å svare på problemstillingens to punkter. Videre vurderte jeg om intervjuer med informantene enkeltvis eller i grupper ville være mest hensiktsmessig. Ved intervjuer en til en ville jeg kunne få detaljert innsikt i noen få informanternes «livsverden», men samtidig ville det kunne være en hindring for refleksjoner rundt temaet hvis ikke informanten opplever seg trygg i situasjonen (Tjora, 2017, s. 122). Dermed ble det tatt en avgjørelse om å gjennomføre intervjuer av informantene gruppevis, fordi det da ville være mulig å spille på dynamikken i gruppen og legge til rette for et mangfold av assosiasjoner og synspunkter. Jeg hadde i utgangspunktet begrenset kunnskap om kommunalt barnevern, og dermed kunne en

intervjuform basert på spørsmål og svar føre til at spørsmålene ville virke begrensende. Det var derfor viktig at informantene skulle ha muligheten til å fokusere på det *de* opplevde som viktig i forhold til temaet. Derfor ble det bestemt at gruppeintervjuene skulle legges opp som fokusgrupper. Slike intervju er kjennetegnet nettopp ved at informanter i stor grad kan snakke fritt om ett eller flere gitte temaer, og på den måten vil refleksjoner og diskusjoner kunne oppstå. Videre vil fokusgrupper gi rom for at det informantene opplever som essensielt vil komme frem, og gruppedynamikken bidrar til at ulike synspunkter kan bli utfordret og utdypet (Halkier, 2009). Kjærlighet i barnevernet er et relativt nytt fenomen, og metodelitteratur fremhever fokusgrupper som en svært god måte å samle inn data på i situasjoner hvor man ønsker å undersøke nye fenomener. Det var også viktig for oss at både den enkeltes synspunkter og gruppens refleksjoner rundt disse skulle komme frem, også når dette er et mål for undersøkelser anbefales fokusgrupper. (Jacobsen & Jensen, 2012; Morgan, 1998).

5.2 Rekruttering og tilgang

Med bakgrunn i kunnskapen om at norsk barnevern er preget av hardt arbeidspress begynte jeg med rekrutteringsarbeidet tidlig på vinteren 2018. Dette gjorde jeg med en antakelse om at mange ikke ville ha tid til å delta. I samråd med min veileder som har kjennskap til flere som arbeider i kommunalt barnevern, antok vi ut at sjansene var størst for å rekruttere informanter hvis de fikk muligheten til å gjennomføre fokusgruppene i sin egen arbeidstid. Vi bestemte oss derfor for å kontakte barnevernledere i ulike kommuner for å undersøke om dette ville være mulig, og om de kunne forhøre seg med ansatte om de ønsket å delta i fokusgrupper på deres arbeidsplasser. Informasjon om fokusgruppens tema og formål ble tilsendt ledere i forbindelse med dette for å gi mulige informanter innsikt i hva de ble forespurt om å delta i.

5.2.1 Valg av kommuner

Mange kommuner i Norge har gjennom samarbeid med Forandringsfabrikken implementert konseptet «Mitt-Liv barnevern». Dette innebærer blant annet at de har forpliktet seg på å arbeide etter verdien kjærlighet. Ved valg av kommuner måtte vi ta det med i vurderingen. Om vi utelukkende valgte «Mitt-Liv kommuner», var vi redd for

at svarene vi ville få ville få, kunne ble ensartede, og at sjansene for å fange opp et potensielt mangfold i måter å forholde seg til forventningen om kjærlighet på, ville bli mindre. På samme måte vurderte vi at et utvalg uten «Mitt-Liv kommuner» ville kunne føre til at vi gikk glipp av viktige refleksjoner og erfaringer som finnes i norsk barnevern. For å få bredde i informantenes erfaring og kunnskap om «kjærlighet i barnevernet», ønsket vi derfor kommuner som både har, og ikke har implementert «Mitt-Liv barnevern». Fra Forandringsfabrikken fikk jeg tilsendt en oversikt over hvilke kommuner de samarbeider med, og i hvor stor grad samarbeidskommunene arbeider ut fra deres prinsipper. Et annet moment vi anså som viktig, var størrelsen på de ulike barneverntjenestene, og hvor store ressurser kommunene bruker på sitt barnevernsarbeid. Vi ønsket å finne barnevernskontor som både skulle være like og samtidig ulike. Like på den måten at de størrelsesmessig ikke skulle skille seg fra hverandre i nevneverdig grad Dette på grunn av en antakelse om at arbeidsbetingelsene for de ansatte er mer lik hos jevnstore kommuner enn hos en liten og en stor. Ulike i form av måter å organisere tjenestene på, og hvor de er lokalisert. Der er store regionale forskjeller i barnevernet i Norge⁷, slik at ulikheter mellom gruppene vi skulle intervjuer ville kunne bidra til å reflektere virkeligheten slik den er. For å finne kommunale barneverntjenester som er relativt like i størrelse, men samtidig er ulike, benyttet vi Bufdirs' barnevernmonitor⁸, og kom frem til et slikt utvalg. Videre har kommunenes muligheter til å stille opp også vært en medvirkende årsak til at undersøkelsen endte opp med de kommunene som til slutt deltok. Til sammen forsøkte vi å kontakte tolv ulike kommuner. Denne prosessen foregikk i nesten tre måneder og inkluderte kontakt per mail, telefon og sms. Tre kommuner responderte ikke på henvendelsen om å delta, fire takket nei av kapasitetshensyn. Vi opplevde også at en kommune som sa seg villige til å delta, trakk seg senere fordi de allikevel ikke fikk tid. En av kommunene ba om utsettelse av avtalt intervju samme dag det skulle gjennomføres på grunn av flere akuttsaker denne dagen. Prosessen med å gjøre avtaler med kommunene bekreftet vår antakelse om at rekrutteringen ville være vanskelig fordi barnevernet i Norge er hardt presset på tid og ressurser. De kommunene som vi til slutt

⁷ <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/flest-meldingar-og-undersokingar-i-finnmark>

⁸ https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/barnevern_kommunemonitor

satt vi igjen med påpekte også dette, men understreket at de gjerne ville bidra til kunnskap om et tema de anså som viktig. Samtidig gjorde de oss oppmerksomme på at det kunne oppstå akutte situasjoner som ville gjøre det vanskelig å gjennomføre intervjuene. Vi endte opp med å gjennomføre fire fokusgruppeintervjuer i Sørøst-Norge. To av disse er såkalte «Mitt-Liv kommuner» mens de andre er satt sammen av flere kommuner i et barnevernssamarbeid, og har ikke samarbeid med Forandringsfabrikken. I analysen vil de interkommunale barnevernsarbeidene bli omtalt som kommuner for den språklige flytens skyld. Tabellen under viser hvordan disse kommunene svarer til vårt ønske om at de skulle være både like og ulike⁹:

Tabell 1 Sammenligning av kommuner

	Mitt-Liv 1	Mitt-Liv 2	Bv-Samarb.1	Bv-Samarb.2
Barn per ansatt	18,3	22,3	15,8	23,6
Fristbrudd	1,7%	0,3	0	0
Fagutdannede per 1000 barn	4,2	4,8	4,6	4,9
Utgifter per barn	151.000	121.500	145.500	85.000

Kommunene fremstår ut fra disse tallene som relativt like ved at alle i stor grad overholder de frister for saksbehandling mm. de er pålagt å følge. Samtidig er det lite som skiller de når de kommer til antallet fagutdannede per 1000 barn i kommunene. Forskjellene mellom de ulike barneverntjenestene viser seg i antallet barn den enkelte ansatte har ansvar for, hvor forskjellen mellom de som har flest, og de som har færrest er på 8 barn. Videre er det et spenn på 66.000 kroner mellom de som bruker minst penger per barn, og de som bruker mest. Forskjellene mellom kommunene kommer også til uttrykk gjennom plasseringen av dem. Mitt-Liv 1 er en mellomstor kommune lokalisert noen timer fra nærmeste storby, Mitt-Liv 2 er en storbykommune sentralt på Østlandet, mens begge barnevernssamarbeidene består av utkantkommuner, men i to forskjellige fylker. Oversikten er først og fremst laget for å vise at kommunene på enkelte områder er like, og på andre områder ulike. Samtidig viser denne oversikten at

⁹ https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern_kommunemonitor/#/

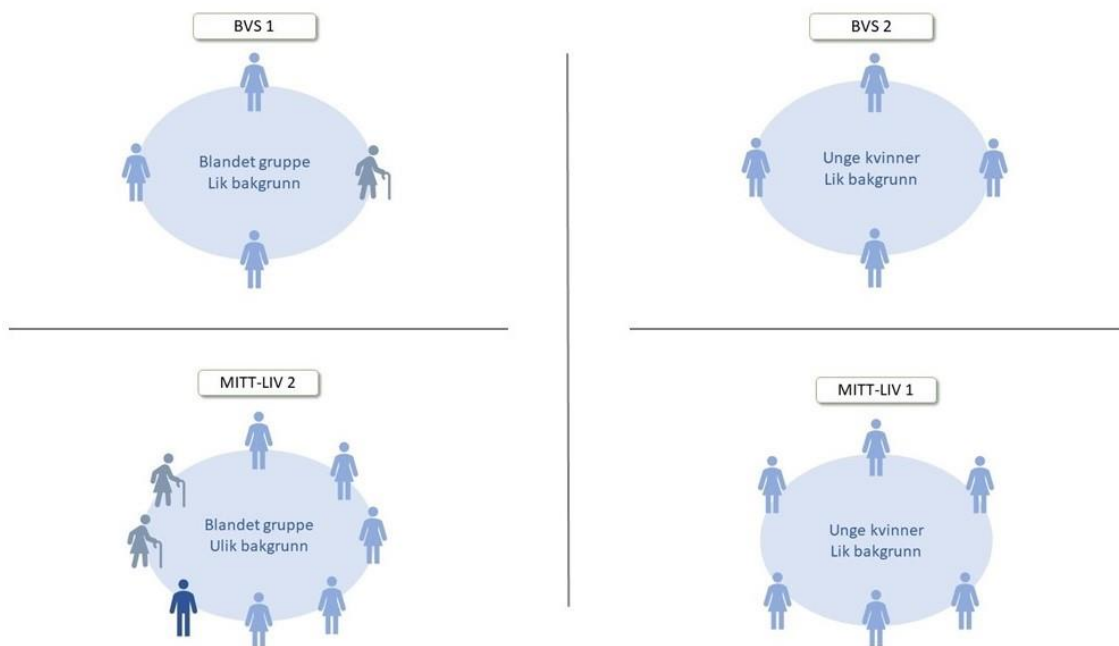
informantenes utgangspunkt for å beskrive sin praksis, kan variere stort fordi både økonomi og omfanget av antall barn de har ansvar for er svært ulikt mellom kommunene, og at regionale forskjeller også kan forekomme.

5.2.2 Kriterier for valg av informanter

Når antallet grupper var bestemt, og vi skulle inngå avtale med ulike barnevernstjenester, måtte vi også bestemme oss for hvilke kriterier vi skulle stille til utvelgelsen av deltakere. Tilbakemeldingene vi fikk i prosessen med å etablere kontakt med de ulike lederne ved barnevernskontorene, var at det var vanskelig for dem å si noe om hvem som ville ha anledning til å stille, da mange ting kan oppstå akutt og forhindre enkelte fra å delta. I forhold til problemstillingen vår, som ikke definerer en bestemt gruppe av barnevernsansatte – ville et homogent utvalg kunne føre til at vi ikke fikk variert informasjon. Videre ville et homogent utvalg kunne medføre at det i gruppedynamikken skapes en likhet hos deltakere som til tross for eksempelvis samme kjønn og alder kan være ganske ulike (Jacobsen & Jensen, 2012, s. 34). Vi ønsket i dette prosjektet å undersøke opplevelser knyttet til begrepet kjærlighet hos barnevernsansatte, og erfaringer fra praksis med barn og unge. Ved undersøkelser av opplevelser og erfaringer anbefaler Jacobsen og Jensen et heterogent utvalg. Samtidig understrekes det at utvalget ikke bør være for heterogent fordi det kan medføre økt risiko for konflikter underveis, og ikke for homogent fordi man da kan stå i fare for å undertrykke den sosiale interaksjonen (Jacobsen & Jensen, 2012, s. 35). Vi kom derfor frem til at vi gjerne ville ha informanter med ulik bakgrunn. Det viktigste var allikevel at informantene for det første har arbeidsoppgaver hvor en vesentlig del av de daglige arbeidsoppgavene innebar at de arbeider med barn direkte, slik at de kunne fortelle hvordan de ser sin praksis i lys av kjærlighetsbegrepet. Videre var det viktig for oss at de skulle være på samme tjenestelinje for å minimere sjansene for at informantene holdt tilbake informasjon, eller sa det de tror forventes fra en leder at de skal si.

Totalt fikk vi 22 respondenter, hvor kun en var mann. Av de øvrige informantene var det tre kvinner som fremstod som en del eldre enn de andre. Hovedvekten av informantene var da unge kvinner, noe som ikke er unaturlig da det som tidligere beskrevet i kommunalt barnevern er stor overvekt av kvinnelige ansatte. Tre av fire grupper bestod utelukkende av informanter som hadde bakgrunn fra Norge, mens «Mitt-Liv 2» hadde

flere nasjonaliteter representert. Følgende modell viser hvordan gruppene var sammensatt:

Figur 1 Oversikt informanter

Figuren understreker at ansatte i kommunalt barnevern i Norge kan fremstå som en relativt homogen gruppe med tanke på kjønn, alder og bakgrunn. Samtidig viser også modellen at ansatte i barnevernet har både ulik alder, kjønn og bakgrunn. I ettertid ser jeg at det kunne ha vært interessant og undersøkt dette temaet også med utgangspunkt i kjennetegn ved informantene, da det ville kunne bidratt til et annet perspektiv på hvordan barnevernansatte forholder seg til forventningen om kjærlighet.

5.2.3 Utvikling av intervjuguide

Ved gjennomføring av fokusgrupper er det anbefalt å ikke ha en intervjuguide med mange og detaljerte spørsmål, men heller ha noen få relativt åpne temaer som informantene fritt kan snakke rundt. Videre kan det være hensiktsmessig å forberede enkelte spørsmål som sikrer at de temaene man ønsker belyst, faktisk blir snakket om (Puchta & Potter, 2011, s. 7). Vi valgte å lage en tredelt guide med overordnede temaer som vi ønsket belyst, til hvert punkt formulerte vi så enkelte spørsmål, se vedlegg (1). De tre temaene var tenkt som en form for nivådeling, hvor det første nivået handlet om

den enkeltes tanker omkring kjærlighet i barnevernet, det andre var hvordan de som barnevernkontor forholder seg til temaet, og det siste som et mer overordnet nivå, var lovfestingen av kjærlighet. Formålet med en slik inndeling, var et behov for å sikre oss at informantene i løpet av intervjuene kom inn på de ulike temaene vi ønsket belyst med tanke på problemformuleringen. Underspørsmålene skulle være til hjelp hvis den ønskede flyten i samtalen ikke oppstod. Etter gjennomføringen av det første intervjuet, erfarte vi at intervjuguiden ikke fungerte optimalt. Dette fordi det ble for mange ord og lange setninger som det var utfordrende å forholde seg til i intervjusituasjonen. Vi laget derfor en enklere utgave med færre ord som vi skrev ut med et tema på hvert kort. Dette fungerte mye bedre enn de opprinnelige A4 arkene, da det var lettere å orientere seg i for intervjueren og opplevdes som mer diskre. Informantene fikk ikke se intervjuguiden, da den kun var ment som et redskap for oss til å lede samtalen, og ikke en fasit for hva vi skulle prate om.

5.3 Datainnsamlingen

Vi gjennomførte fire intervjuer fordelt over tre måneder våren 2018. Disse ble transkribert fortløpende og er stammen i datamaterialet. I tillegg til de transkriberte intervjuene er også analytiske notater og feltnotater regnet med som data. I det følgende vil prosessene med datainnsamling bli beskrevet i den rekkefølgen de ble foretatt, før jeg avslutter denne delen med å reflektere over min rolle i forhold til datainnsamlingen. Kapittelet vil videre ta for seg etiske hensyn jeg har tatt og hvordan prosjektet svarer til vitenskapsteoretiske krav, før det avsluttes med beskrivelse av analysestrategien som har vært benyttet.

5.3.1 Gjennomføringen av intervjuene

Gjennomføringen av alle intervjuene foregikk i lokaler som ble stilt til disposisjon av barnevernkontorene som hadde sagt ja til å delta. Deltakerne satte seg på tilfeldige plasser rundt et bord. Vi hadde i forkant plassert oss på en slik måte at alle kunne se den som ledet intervjuet uansett hvor de satte seg. Intervjuenes lengde varierte fra 50 til 90 minutter og ble tatt opp på to digitale lydopptakere. Disse var diskre plassert på hver sin side av bordet for å sikre oss at vi ville få god lyd fra samtlige deltakere uavhengig av hvor de satt. Størrelsene på rommene varierte, og antall deltakere var

også ulikt. Dette førte til at på det ene intervjuet satt vi sammen med fire deltakere i et rom med plass til ti, mens et annet barnevernskontor hadde bedt åtte stykker om å delta, men lagt til rette for å gjennomføre samtalen i et rom som ikke var egnet for mer enn seks personer. Selv om de fysiske rammene for intervjuene var svært forskjellige, opplevde vi alle gruppene som engasjerte og villige til å reflektere over de ulike nivåene vi ønsket belyst.

Vi opplevde også at vår måte å gjennomføre samtale på, virket etter hensikten, og for det meste ble det gode refleksjoner fra mange når vi introduserte de overordnede temaene. I litteratur om fokusgrupper er anbefalt metode for gjennomføring av intervjuer, at det alltid er to sammen. Den som leder intervjuer benevnes «moderator» mens den andre er observatør (Jacobsen & Jensen, 2012, s. 29) Vi delte intervjuene mellom oss, slik at begge parter hadde ansvar for å gjennomføre to intervjuer hver. Den som ledet, hadde ansvaret for å stille spørsmål og oppmuntre deltakerne til å være aktive gjennom oppmuntrende ord, fakter og blikk-kontakt. Den andres rolle var å observere og notere ned ting som angikk gjennomføringen av intervjuet, dynamikken i gruppen, eller andre ting som opplevdes som interessant. Dette er en fremgangsmåte som blir omtalt som god i metodelitteratur for fokusgrupper (Jacobsen & Jensen, 2012; Morgan, 1998). Vi valgte også å være åpne for at den observerende kunne stille spørsmål om det i løpet av intervjuet dukket opp noe som vi ikke var forberedt på, eller om intervjueren av en eller annen grunn ikke skulle komme inn på de temaene vi primært ønsket belyst. Dette ble først og fremst bestemt fordi jeg ikke har erfaring med gruppeintervjuer og opplevde det som en trygghet at veileder som er mer erfaren skulle ha rom for å støtte meg underveis. I etterkant så vi at inndelingen med moderator og observatør var nyttig, både fordi vi begge underveis hadde muligheten til å benytte den andre til å «sjekke» om det var enkelte deler av temaet vi ønsket mer belyst, men også fordi vi som observatører kunne legge merke til non-verbale uttrykk hos informantene, og notere ned underveis hvordan vi opplevde intervjuet.

5.3.2 Notater

I tillegg til notatene gjort under intervjuene, skrev jeg også systematisk notater fra samtale jeg hadde med barnevernslederne i de enkelte kommuner under

rekrutteringen. Disse inneholdt informasjon om de enkelte kommuners organiseringer, begrunnelser for at de ønsket, eller ikke ønsket, å delta i studien og hvordan jeg opplevde samtalen. I etterkant av intervjuene skrev vi begge våre egne refleksjoner over hvordan vi opplevde intervjuene, både organisatorisk og innholdsmessig. Disse delte vi med hverandre, noe som viste seg å være nyttig, fordi vi i mange tilfeller tolket situasjoner og utsagn ulikt, og dermed fikk ulike innfallsvinkler for å forstå informantene og konteksten de befant seg i. Slike notater kan ses på som både felt- og analytiske notater og regnes med som en del av datamaterialet (Dalen, 2011, s. 42). Notatene ga nyttig informasjon om informantenes arbeidssituasjon og har også vært brukt i den analytiske prosessen for å kunne forstå helheten i det informantene har fortalt. Samtidig har notatene vært et redskap for å kunne vurdere mine tolkninger kritisk. Ved å lese feltnotater i sammenheng med intervjuene har jeg kunnet avdekke at min tolkning enkelte ganger kan ha vært preget av det inntrykket jeg har fått av arbeidsplassen til den aktuelle informanten. Et eksempel på dette er utsagn fra en informant som jeg tolket til at hun fremstod som uprofesjonell og lite opptatt av å følge regler og rutiner. Jeg kunne da lese i mine feltnotater:

«Vi ankommer kommunen i god tid, men det virker som de har glemt at vi skal komme. Ingenting er klargjort, og ingen vet hva intervjuet dreier seg om. De virker veldig uproffe, her trengs det nok struktur og disiplin!»

Ved å lese informantens utsagn på nytt i lys av mitt førsteinntrykk av hennes arbeidsplass, ga det meg muligheten for å vurdere om jeg var forutinntatt på hennes vegne.

5.3.3 Transkribering

Feltnotater og analytiske notater har bidratt til å kunne se helheten i lys av de enkelte deler og omvendt, men de viktigste dataene har vært de transkriberte intervjuene. Intervjuene ble ordrett nedskrevet, på den måten ble det ved videre arbeid lettere å gjenkjenne karakteristiske trekk ved utsagn, som for eksempel om de var nølende, emosjonelle eller på annen måte sa noe mer enn akkurat ordene som ble uttalt. Videre er denne måten å transkribere data på en forutsetning for å kunne definere

transkripsjonene som tekster, og dermed kunne se på dem som data som kan fortolkes (Dalen, 2011, s. 58). Totalt var det omkring 5 timer lydopptak som skulle skrives ut, noe som førte til omtrent 50 sider med tekst. Informantene har både ulike dialekter og varierende kunnskaper i norsk språk, noe som var krevende fordi det ikke var like lett å forstå hva de prøvde å si. Ord jeg var usikker på hva betydde, skrev jeg likevel ordrett ned slik jeg forstod dem, og i det videre arbeidet var det mulig å forstå flere av disse utsagnene når enkeltutsagn ble sett i lys av flere utsagn av samme person. Prosessen med å transkribere intervjuene var også en del av det analytiske arbeidet. Tanker jeg hadde gjort meg underveis i intervjuene kom frem igjen under transkriberingen, og disse refleksjonene samt nye som oppstod underveis, noterte jeg meg i et eget dokument. Disse nedskrivningene har blitt brukt som analytiske notater, som har vært til hjelp blant annet under prosessen med å utvikle en analytisk strategi som fanger helheten i intervjuene (Dalen, 2011, s. 42; Grønmo, 2004, s. 149).

5.4 Etske hensyn

I ethvert forskningsprosjekt er det forventet at det blir utvist forskningsetisk skjønn og refleksjon. Forskerne skal avklare mulige etiske dilemmaer, både i forbindelse med planlegging og gjennomføring av prosjekter og ved publisering av funn og resultater. For at institusjoner og enkeltpersoner skal kunne foreta forskning som er i samsvar med forskningsetiske normer, er det utarbeidet forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi (NESH, 2016). Disse retningslinjene har vært utgangspunktet mitt for hvilke etiske overveielser jeg har foretatt i de ulike fasene av mitt prosjekt. I det følgende vil jeg presentere de etiske vurderinger jeg har foretatt i arbeidet med denne avhandlingen.

5.4.1 Hensynet til informantene og konfidensialitet

Forskeren skal blant annet sikre at personvernet til informantene blir ivaretatt. Dette kan blant annet gjelde å sikre at personlig integritet og tema som berører privatlivet blir behandlet på en god måte. I dette prosjektet ble ikke personlige opplysninger ut over samtykkeskjema samlet inn. Etter at disse ble skannet og lagret på universitetets sikre server ble de makulert. Det samme gjelder både lydopptakene og de transkriberte intervjuene. Videre har alle benyttede sitater blitt oversatt til bokmål, slik at ikke

dialekter kan avsløre geografisk tilhørighet for informantene. I tilfeller hvor informanter enten har benyttet navn på personer eller kommuner, har disse sitatene blitt endret. Jeg har i stedet benyttet nøytrale ord både i de transkriberte intervjuene, og i sitater i avhandlingen. I tilfeller hvor beskrivelser har vært av en slik art at de ikke kunne skrives om, og samtidig ville avslørt hvilken kommune informanten har arbeidet i, har de blitt utelatt fra materialet. Det er min vurdering at dette har vært tilstrekkelig for å ivareta hensynet til informantene og deres konfidensialitet.

5.4.2 Ansvar for å informere og innhente samtykke

Alle informantene fikk tilsendt et skriv i forbindelse med rekrutteringen. Se vedlegg (2). Dette skrevet inkluderte informasjon om hva prosjektet handlet om, hva formålet med prosjektet var, og hvordan resultatene av prosjektet skulle benyttes. Her fikk de også vite at all lagret informasjon ville bli slettet ved prosjektets slutt. De ble også informert om at deltakelsen var frivillig, og at det var anledning til å trekke seg fra prosjektet. For å sikre oss at alle hadde forstått informasjonen, gikk vi også gjennom denne før intervjuets start, og det var anledning til å stille spørsmål. Videre skrev de under på samtykkeskjemaet som var vedlagt informasjonsskrivet. Dermed fikk vi bekreftet at samtykket var fritt, informert og uttrykkelig.

5.4.3 Hensynet til andres verdier og handlingsmotive

En viktig del av arbeidet med denne avhandlingen har vært å sikre at tolkninger av informantenes utsagn ikke medfører at de blir tillagt verdier eller holdninger de ikke ville kjenne seg igjen i. Dette har jeg forsøkt å motvirke ved å fortolke på tre nivåer. For det første gjengir jeg ordrett det informantene har sagt og skiller det ut ved hjelp av anførselstegn eller innrykk i teksten. Deretter kommer jeg med påstander om hva disse sitatene kan bety, før jeg forsøker å lete etter mulige agendaer eller årsaker til det meningsinnholdet jeg har kommet frem til. Fangen (2004), kaller dette for første-, andre, og tredjegrads fortolkning og hevder at det kan være viktig med ulike grader av fortolkning for å kunne bygge bro over informantenes meninger og dine egne tolkninger uten at det ene går på bekostning av det andre. Videre har jeg forsøkt å sannsynliggjøre mine tolkninger ved å vise til forskning som kan støtte opp om funnene som blir presentert.

5.5 Vitenskapsteoretiske krav

Forskning skal være pålitelig, etterprøvable og kunne testes og kontrolleres av andre. Vitenskapsteoretiske krav knyttet til begreper som validitet og reliabilitet brukes for å vurdere om datamaterialet er gyldig i forhold til problemstillingen som skal belyses. Hvorvidt forskningen er å regne som pålitelig, avgjøres av om det er lagt frem tilstrekkelig med dokumentasjon i forhold til data, hvilke metoder som er brukt og vurderinger som er foretatt underveis (Grønmo, 2004, s. 240-241).

5.5.1 Datamaterialets gyldighet

Gyldigheten, eller validiteten, til datamaterialet vurderes ut fra hvor godt materialet som er innsamlet, er i samsvar med det jeg ønsket å undersøke og måten jeg har undersøkt på. Validiteten kan sies å være høy hvis undersøkelsesopplegget og den konkrete innsamlingen av data har ført til data som gjør det mulig å besvare problemstillingen (Grønmo, 2004, s. 241). I de foregående kapitlene har jeg redegjort for både intensjoner for undersøkelsen og gitt en beskrivelse av hvordan undersøkelsen har vært utført. Det er mitt inntrykk at undersøkelsesopplegget fungerte godt. Dette begrunnes i at informantene i stor grad snakket fritt, og at datamaterialet har gitt variert og relevant kunnskap i forhold til problemstillingen. I et av intervjuene derimot, var det mer utfordrende å få informantene til å ta ordet, og det krevde større innsats for å få tilstrekkelig og gode nok data. Det kan argumenteres for at dette bidrar til at validiteten dermed ikke er høy. På den andre side fikk jeg i dette intervjuet god bruk for de underspørsmål som var forberedt, noe som kan sies å vise en styrke ved undersøkelsesopplegget. Målet med studien er å finne ut hvordan informantene forholder seg til forventningen om kjærlighet. Dette har informantene delt både i form av utsagn av normativ art og gjennom rike beskrivelser av hvordan de erfarer kjærlighet som en del av sin praksis.

5.5.2 Reliabilitet

Oppgavens reliabilitet kan være utfordrende å vurdere i en kvalitativ undersøkelse (Grønmo, 2004, s. 220). Å avgjøre hvor pålitelige data fra en undersøkelse som handler om menneskers subjektive forhold til et diffust begrep som kjærlighet, kan være vanskelig. Reliabiliteten kommer til uttrykk ved at man får identiske data ved bruk av

samme type undersøkelsesopplegg ved forskjellige undersøkelser på det samme fenomenet (Grønmo, 2004, s. 241). Ved gjennomføring av kvalitative undersøkelser, hvor deltakerne mer eller mindre kan snakke fritt, kan materialet man får fremstå som komplekst og sprikende. Gjennomføring av fokusgrupper vil kunne variere ut fra både hvem som deltar og egenskaper ved den som leder intervjuene. Derfor vil ikke det nødvendigvis være mulig å gjennomføre undersøkelsen på nytt på akkurat samme måte. Derimot kan relabiliteten ved undersøkelsen vise til i hvor stor grad de variasjoner som finnes i materialet skyldes spesielle trekk ved undersøkelsesopplegget, eller gjennomføringen av datainnsamlingen (Grønmo, 2004, s. 221). Analysen av dataene viser at det er store variasjoner, men samtidig fremkommer variasjonene innad i de ulike gruppene, og mellom gruppen. Dette fremstår for meg som om det er et uttrykk for at det faktisk er et såpass komplekst tema, at det derfor naturlig vil være store ulikheter i svarene som blir gitt. Videre kan det stilles spørsmål til om det at vi var to ulike forskere som gjennomførte intervjuene kan ha bidratt til at det ble forskjeller. Ulike stiler og erfaringer kan påvirke hvordan et intervju forløper og potensielt skape variasjoner. Dette forsøkte vi å motvirke ved at vi benyttet den samme intervjuguiden, og at vi hadde en felles forståelse av hvordan vi ønsket at intervjusituasjonen skulle forløpe.

5.5.3 Forforståelse og objektivitet

Min interesse for å forske på barnevernfeltet tar utgangspunkt i to erfaringer fra min tid som ansatt ved en statlig barneverninstitusjon. Den første opplevelsen er fra et personalmøte hvor lederen forteller at institusjonen av staten har blitt omdefinert fra atferd- til omsorgsinstitusjon. Videre sier hun at «det vil være de samme barna, med de samme utfordringene, som blir plassert her». Informasjonen ble forstått veldig ulikt av de omkring 20 ansatte ved institusjonen, og reaksjonene ble dermed veldig ulike. Etter som tiden gikk, så jeg at endringen i bruk av begrep fra atferd til omsorg, og hvordan vi som arbeidet der tolket denne omdefineringen forskjellig, førte til svært ulik praksis og store uenigheter innad i gruppen. Den andre situasjonen som har påvirket mitt valg av tema for denne avhandlingen oppstod mellom meg og en av ungdommene jeg arbeidet med. Hun hadde vært gjennom en vanskelig tid og spurte meg så direkte i en samtale om jeg var glad i henne. For meg kom spørsmålet brått på, og jeg svarte nølende at jeg

brydde meg om henne, og at å være glad i var noe jeg bare snakket om i forhold til familie. Hun responderte så med å uttrykke at hun skulle ønske vi var i familie. Begge disse små historiene har vært med å føre meg frem til ønsket om å undersøke hvordan barnevernansatte forholder seg til en forventning om kjærlighet. I det første tilfellet har jeg sett at forventningen om å skulle gi omsorg, slik den ble presentert av byråkratiet, ble mottatt og forstått svært forskjellig, avhengig av hvem vi var og hvilken bakgrunn vi hadde. Dette påvirket også vår praksis. Historien med jenta har vist meg at det å bli stilt overfor en forventning fra et barn eller ungdom om å ha kjærlighet til dem, ikke bare er noe som påvirker meg personlig, men også ungdommen i kraft av hva forventningen gjør med meg. Denne bakgrunnen er ikke bare forklarende for hvorfor jeg har valgt «kjærlighet i barnevernet» som tema for denne avhandlingen. Men kan også påvirke hvorvidt jeg er i stand til å etterleve et ideal om å være objektiv i forhold til hvordan jeg tolker mine funn (Larsen, 2017, s. 14). Neumann og Neumann (2012, s. 17-19) hevder at det å kunne være objektiv er en utopi og heller ikke et mål. Samtidig hevder de at det er viktig å være bevisst på hvem man er og hvilke erfaringer man har. Ikke bare fordi det kan påvirke hva man velger å forske på, men også hvilken måte man gjør det på, og hvilke svar man får av informantene og i analysen. Det har derfor vært viktig for meg å være oppmerksom på at min egen erfaring kunne farge ikke bare de spørsmålene jeg stilte, men også måten jeg tolket informantenes utsagn. Spørsmålene ble utformet sammen med min veileder, noe som i så måte var en styrke for å unngå normative eller ledende spørsmål. Videre har jeg underveis forsøkt å forholde meg til dataene som det de er, utsagn fra akkurat disse informantene, og ikke la mine erfaringer bli en del av fortolkningen.

5.5.4 Intersubjektivitet

I de foregående kapitlene har jeg beskrevet forskningsprosessen slik den har artet seg. Dette er gjort for å imøtekomme krav om intersubjektivitet, som innebærer å gjøre alle relevante forhold ved forskningen så transparent som mulig, slik at det i teorien vil være mulig for andre å etterprøve og kontrollere resultatene (Grønmo, 2004). Gjennom å presentere både forberedelser til, og gjennomføring av intervjuer – samt den analytiske prosessen, håper jeg at prosjektet fremstår så tydelig beskrevet at det vil være mulig å forstå de resultatene som blir presentert. Samtidig vil det være enklere for andre

forskere å vurdere i hvilken grad forskningen svarer til ulike vitenskapsteoretiske og forskningsetiske krav.

5.5.5 Godkjenning av prosjektet

I forkant av datainnsamlingen foretok jeg en vurdering om hvorvidt prosjektet krevde godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata (NSD). Ut fra de gjeldende regler på dette tidspunktet ble ikke signerte samtykkeskjema regnet med som et moment som krevde godkjenning. For sikkerhetsskyld kontaktet jeg NSD per telefon og fikk bekreftet at mitt undersøkelsesopplegg ikke krevde godkjenning. Samtidig oppfordret de meg til å benytte en automatisk tjeneste de tilbyr på sine nettsider, hvor all relevant informasjon blir lagt inn i et skjema, for så å få en vurdering. Dette ble gjort og viste også at godkjenning ikke var nødvendig, se vedlegg (3).

5.5.6 Begrensninger ved undersøkelsen

Undersøkelsen kan ha noen begrensninger. Liten innflytelse på valg av informanter og gjennomføring av fokusgrupper kan ha gitt svar som er påvirket av hvem som er valgt ut til å få delta, og hvorvidt disse har våget å uttrykke alt de tenker, og ikke minst det de virkelig tenker. Det vil i kvalitative prosjekter som dette også være en fare for at forskeren overfortolker med bakgrunn i sin forforståelse, noe som kan være begrensende i forhold til hvor reelle de funn som blir presentert er. Til tross for disse begrensningene mener jeg at avhandlingens resultater står seg. Dette begrunner jeg i at vi har fått et svært rikt datamateriale med mange ulike perspektiver, og at min veileder i kraft av å ha vært med på datainnsamlingen har kunnet stille spørsmål ved mine fortolkninger.

5.6 Analysestrategi

I dette prosjektet har jeg hatt en hermeneutisk tilnærming, forstått slik at jeg har forsøkt å fortolke informantenes utsagn ved å lete etter et dypere meningsinnhold enn det som umiddelbart kan oppfattes. For å lykkes med dette må det informantene uttrykker ses i en større sammenheng (Dalen, 2011, s. 18). Det har medført at jeg har forsøkt å se det den enkelte informanten forteller i lys hva de andre sier, men også at helheten i intervjuene har blitt sett i lys av enkeltutsagn. Denne prosessen har vært

inspirert av Grounded Theory, slik den er presentert i Monica Dalens bok «*Intervju som forskningsmetode*» (2011). Helt konkret betyr det at i dette prosjektet har empirien vært sentral i analysen, og at annen forskning og teoretisk perspektiv har kommet sent inn i analyseprosessen (Dalen, 2011, s. 42). Ved å gjøre det på denne måten har jeg hatt et ønske om at den fortolkning jeg gjør, i størst mulig grad skal begrunnes ut fra informantenes utsagn og helheten i intervjuene, mens teori og forskning skal bidra til å sannsynliggjøre den tolkningen jeg har gjort.

Som tidligere nevnt består datamaterialet av både transkriberte intervjuer og feltnotater. Sistnevnte har ikke vært kodet, men blitt benyttet for å kunne forstå enkeltutsagn i lys av helheten, da det informantene forteller er tett knyttet opp til konteksten de arbeider i til daglig. Derfor har informasjon gjennom feltnotater vært nyttig for å kunne forstå enkelte utsagn. Den konkrete kodingen av de transkriberte intervjuene har også vært inspirert av Grounded Theory. Dalen beskriver en skjematisk metode for analyse (2011, s. 58-60) hvor man i første kolonne skriver sitater ordrett slik de har blitt sagt, dette kalles for «experience near». I neste kolonne kommer forskerens fortolkning inn, «experience distance», og er i så måte den første del av den analytiske prosessen. I tredje kolonne skal forskeren forsøke å koble på teoretiske begreper. Jeg valgte å utvide dette skjemaet, slik at den første kolonnen inneholdt alt informantene sa, ikke bare aktuelle sitater hentet direkte fra teksten. Dette kom først i kolonne to. I tillegg benyttet jeg den siste kolonnen ikke bare til mulig teoretiske begreper, men også til spørsmål jeg stilte meg selv underveis som jeg opplevde som viktig å se i forhold til helheten for å kunne tolke. Under vises et eksempel hentet fra et av intervjuene.

Tabell 2 Eksempel på analyse

Fulltekst	Experience near	Experience distance	Begreper/tanker
Jeg tenker jo det er viktig i den rolla vi har, at vi har en distanse i det, ellers blir det bare en røre, hvis vi skal gå og tenke kun kjærlighet, kjærlighet – det blir jo ikke sant, for vi skal jo ta avgjørelser.	Det er viktig at det er distanse, ellers blir det bare en røre ... gå og tenke kun kjærlighet... for vi skal jo ta avgjørelser.	Kjærlighet som noe som kan skape for mye nærhet, som vil kunne være en hindring for å gjøre en god jobb	Nærhet og distanse Kjærlighet som utfordring Motvillig? Rollekonflikt?

Ved å benytte disse skjemaene ble det mulig å gå fra det eksakte utsagnet, ofte inkludert «ekstra ord» som ikke er nødvendig å ta med for innholdet sin skyld, som i eksempelet over når informanten sier «ikke sant», til forkortede utsagn som kan fungere som sitater i presentasjon av funn. Videre kommer min første fortolkning, før jeg i siste kolonne kommer frem til mulige begreper som kan belyse dette. I det videre arbeidet med analysen lette jeg systematisk etter likheter og forskjeller hos informantene, og forsøkte også å se om de ulike fokusgruppene hadde noen felles trekk i hva de snakket om og om det var forskjeller mellom gruppene. Denne måten å arbeide med dataene på blir beskrevet som grunnleggende i kodingsprosessen for å få frem flest mulig nyanser og variasjoner (Dalen, 2011, s. 42) Dette var en møysommelig prosess. Jeg gikk flere ganger tilbake til lydopptakene for å sjekke om det var spesielle kjennetegn i form av ikke-verbale uttrykk som kunne bidra til tolkningen. Dette var for eksempel hvilke ord som ble vektlagt, eller om følelser kom til uttrykk gjennom endret stemmeleie, sukk eller lignende. Samtidig benyttet jeg feltnotatene for å se om noe som kom frem der kunne bidra til en økt forståelse. I analyseeksempelet over kunne jeg for eksempel lese tanker jeg hadde gjort meg omkring den aktuelle informanten:

«En av informantene [beskrivelse av kjennetegn] setter seg umiddelbart ned med armene i kors og spør meg om mine kvalifikasjoner som gjør at jeg kan dra rundt og gjøre slike intervjuer. Jeg opplever henne som obsternasig, et inntrykk som blir noe endret i løpet av intervjuet hvor hun mer fremstår som en som er opptatt av at det man gjør skal være i samsvar med det hun oppfatter som profesjonalitet» (fra egne feltnotater).

Feltnotatet hjalp meg i denne situasjonen til å forstå at informanten ikke nødvendigvis bare var en som var imot kjærlighet, men at hun hadde, for henne, legitime grunner til å stille spørsmålstegn ved å imøtekomme forventningen om kjærlighet. Etter å ha bearbeidet alle fire intervjuene på denne måten satt jeg igjen med omkring 120 sider med tekst som var analysert. Ut fra dette forsøkte jeg på flere ulike måter å systematisere materialet. Blant annet prøvde jeg en tilnærming hvor de tre nivåene i intervjuguiden skulle være førende, og jeg forsøkte også å ta utgangspunkt i ulike begreper jeg hadde analysert frem ved hjelp av skjemaene. «Det store

gjennombruddet» i hvordan jeg skulle gå frem for å kunne forstå dataene, og samtidig presentere disse på en måte som ville bli forstått av andre (Dalen, 2011, s. 61), kom da jeg luftet min frustrasjon over at mine forsøk på å fremstille analysen på en tilfredsstillende måte ennå ikke hadde ført frem. Min veileder foreslo da at jeg skulle lese litt om idealtypiske fremstillinger og vurdere om det ville være en god måte å gjøre det på. Dette fremstod etter hvert som en god ide, og i det følgende vil jeg kort beskrive hvordan jeg har benyttet denne fremstillingsmåten i avhandlingen.

5.6.1 Idealtyper

Som sagt fremstod datamaterialet som meget komplekst, men det fremkom også visse trekk og mønstre, som både var sammenfallende og sprikende. De sammenfalt blant annet gjennom at de fleste informantene hadde klare forståelser av hva «kjærlighet i barnevernet» handler om, men samtidig sprikte de i forhold til den konkrete forståelsen, og hvordan de forholdt seg til forventningen om å yte kjærlighet. Etter den induktive og tematiske analysen beskrevet over, ble disse mønstrene noe tydeligere. Inspirert av Max Webers teori om idealtyper slik han presenterer den i boken «*Makt og byråkrati*» (2000), har jeg med dette som utgangspunkt analysert frem tre ulike typer, basert på de særegne trekkene ved hvordan de ansatte forholder seg til forventningene til å yte kjærlighet. En idealtipe finnes ikke som ren form i virkeligheten, men gjennom bruk av idealtyper søker man å hente frem typiske egenskaper ved et sosialt fenomen. En slik tilnærming kan være anvendbar fordi de bidrar til en forenkling av kompleksitet (Weber, 2000, s. 201) De tre idealtypene jeg har analysert frem kalles henholdsvis, «de overbeviste», «de velvillige» og «de motvillige». Denne inndelingen innebærer ikke nødvendigvis at den enkelte informant kategorisk kan plasseres i en av idealtypene. Enkelte ville kunne kjenne seg igjen i flere av typene, mens andre enten vil kjenne seg godt igjen i en, eller ikke identifisere seg med noen av dem. Poenget med idealtypene er å kunne presentere mangfoldet i ulike måter å forholde seg til forventningen om kjærlighet på, og presentere ulike måter de uttrykker seg på i forhold til hva en kjærlighetsfull praksis kan være. Idealtypene er med andre ord ikke beskrivelser av enkeltpersoner, eller grupper som er helt like på alle måter. Idealtypene vil i det følgende bli presentert, før fremstillingen av analysen vil bli beskrevet, og oppgaven går videre til presentasjonen av funn.

5.6.1.1 *De overbeviste*

Idealtypen jeg har kalt «de overbeviste» fant jeg primært i den ene Mitt-Liv kommunen, men også sporadisk i de andre. Denne idealtypen kjennetegnes ved at de i liten grad reflekterer over lovfestingen av kjærlighet, men at de mener det er riktig at kjærlighet skal være en del av barnevernsarbeid. De har implementert Forandringsfabrikkens definisjon av kjærlighet og måter å arbeide på. «De overbeviste» mener at alt de gjør i sitt arbeid er kjærlighet, og at dette er den beste måten å utføre barnevernsarbeid på.

5.6.1.2 *De velvillige*

Den andre idealtypen, «de velvillige» finner jeg primært i fokusgruppene som ikke har et samarbeid med Forandringsfabrikken. De reflekterer over lovfestingen av kjærlighet og uttrykker bekymring over at ulike forståelser av hva kjærlighet betyr kan føre til utfordringer når kjærlighet lovfestes. Samtidig forholder de seg til dette dilemmaet ved å uttrykke en positiv holdning om at det er noe de vil mestre så lenge de får forklart hva det innebærer. «De velvillige» har en forståelse av kjærlighet i barnevernet som kan minne om den kjærligheten man tenker på mellom foreldre og barn, og er opptatt av at følelser og fysisk kontakt er en viktig del i å møte barn og unge med kjærlighet.

5.6.1.3 *De motvillige*

Den siste idealtypen har fått betegnelsen «de motvillige», og disse arbeider både i kommuner som har et samarbeid med Forandringsfabrikken, og i kommuner som ikke har det. De har fått betegnelsen «motvillig» fordi de på den ene siden forstår at barn og unge ønsker kjærlighet, men på den andre siden mener at det ikke skal være en del av deres oppgave å gi dem dette. De begrunner dette med at kjærlighet er intim og ubetinget og tilhører privatlivet. «De motvillige» argumenterer mot de andre ansattes praksis og forståelse av kjærlighet, og de mener at den forståelsen av kjærlighet Forandringsfabrikken presenterer ikke *er* kjærlighet.

5.6.2 Fremstilling av analysen

Fremstillingen av analysen tar utgangspunkt i den todelte problemformuleringen og vil derfor først presentere funn relatert til hvordan informantene forholder seg til forventningen om kjærlighet. Funnene vil bli presentert i den rekkefølgen idealtypene er beskrevet over, og vil bli underbygget av forskningen introdusert tidligere. Dette vil også gjelde den andre delen, hvor funn relatert til hvordan de beskriver sin praksis i lys av kjærlighet blir presentert. Etter hver del vil en kort oppsummering bidra til en tydeliggjøring av funnene. I del tre vil funn bli drøftet under ett, ved hjelp av de teoretiske begrepene som er valgt for avhandlingen. Habermas og Goffmans' begreper vil bli satt opp mot hverandre i et forsøk på å få flere perspektiver på hvordan de ansatte forholder seg til forventningen om kjærlighet, og hvordan de beskriver sin praksis i lys av kjærlighetsbegrepet. Datamaterialets kompleksitet gjør at det vil være glidende overganger mellom informantenes beskrivelse av praksis og måten de forholder seg til forventningen om kjærlighet. Dette medfører at det i den første delen vil bli benyttet sitater som kunne vært benyttet i den andre delen, og at det vil bli henvist til sitater i del en i gjennomgangen av del to. Sitatene skrives i den form som informantene benyttet. De aller fleste sitater er i nåtid, og for leservennlighetens skyld vil derfor øvrig tekst også være det. Dette kan også begrunnes i at de utsagn som ligger til grunn for analysen ikke kan ses på som gjeldende kun i intervjusituasjonen, men at det informantene gir uttrykk for er en holdning de har også nå.

6 Forventninger og praksis – presentasjon av funn

I dette kapittelet vil jeg legge frem avhandlingens hovedfunn som er analysert frem fra de transkriberte intervjuene. Funnene blir presentert i to deler som gjenspeiler den todelte problemformuleringen. Idealtypene vil i den første delen bli benyttet for å fremheve de ulike måtene informantene møter forventningen om kjærlighet på, og til å presentere hvordan informantene ser på sin praksis i lys av kjærlighetsbegrepet i del to. Underoverskriftene peker i retning av hva undersøkelsen mener er sentrale funn knyttet til de ulike idealtypene. For å underbygge disse funn vil forskningen som tidligere er presentert bli inndratt underveis. Hver del avsluttes med en kort oppsummering for å ytterligere bidra til klarhet i hva avhandlingen mener er sentralt. Avslutningsvis i kapittelet vil funnene bli drøftet ved hjelp den teoretiske rammen skissert tidligere i oppgaven.

6.1 Forventning om kjærlighet

Forventningen om kjærlighet er rettet mot de barnevernansatte fra to hold. Myndighetene har på den ene side gjennom å lovfeste kjærlighet gitt uttrykk for at de forventer at barnevernansatte skal møte barn og unge med kjærlighet, uten å konkretisere hva dette innebærer. Samtidig uttrykker Forandringsfabrikken en forventning om kjærlighet, som er konkretisert gjennom de verdier og arbeidsmåter de fremhever som kjærlighet. I det følgende vil idealtypene bli benyttet til å belyse hvordan barnevernansatte forholder seg til kjærlighetsforventningen.

6.1.1 Selvsagt! Det gir mening

«De overbeviste» er i liten grad opptatt av at kjærlighet skal inn i loven. «Det har vi egentlig ikke snakket om» og «jeg har ikke tenkt på at det skal lovfestes» er talende sitater for deres respons på direkte spørsmål knyttet til lovfesting. Dermed kan det synes som om selve lovfesting ikke er noe de er opptatt av å reflektere over, eller stille spørsmålstegn ved.

Når de begrunner at lovfestingen ikke er viktig for dem, tar «de overbeviste» utgangspunkt i hvordan de arbeider, som en av dem sier det:

«Her i kommunen ligger det jo åpent for å jobbe [med kjærlighet]. Tror kanskje ikke man vil merke så stor forskjell her, du får lov å være den kontaktpersonen, som vi beskriver, bør jobbe med ungdommer, barn og familier.»

«De overbeviste» forholder seg til lovfestingen som noe som ikke vil påvirke deres arbeidshverdag i nevneverdig grad, fordi kommunen de arbeider i tillater dem å jobbe med kjærlighet. Dette kommer av at de legger til grunn den forståelsen av kjærlighet barnevernsproffene har uttrykt gjennom blant annet «Håndbok for kontaktpersoner». Denne fremstår som veldig viktig for de ansatte i det det blir sagt om den at:

«... den har alle sammen, med laminert forside sånn at den ikke skal havne i bunke med alle andre. Barnevernlederen har hengt den opp utenfor døra si ... og nå har vi jobba så mye ... og så lenge med det, at det blir en del av hvordan vi jobber.»

Håndboken ser ut til å være en viktig retningsgiver for hvordan de skal arbeide med barn og unge. Praksisen de beskriver med utgangspunkt i dette, betegnes som «den aller beste måten å arbeide på». Videre sier de at «barnevernslederen har vært dyktig til å hjelpe de å forstå hva som ligger i begrepene og hvordan de kan jobbe etter prinsippene som blir presentert i håndboken». «De overbeviste» forholder seg positive til forventningen om kjærlighet både gjennom lovforslaget og slik Forandringsfabrikken har presentert den. Det kan fremstå som om at dette er en konsekvens av måten kjærlighet har blitt presentert for dem på. Til støtte for en slik forståelse kan vi vise til en finsk studie av hvordan helse og sosialarbeidere håndterer organisatoriske endringer . Denne undersøkelsen konkluderer blant annet med at det er svært viktig at medarbeiderne forstår hvorfor det skal gjøres endringer og at de får anledning til å delta i planleggingen og gjennomføringen av disse endringene. Ansatte som får muligheten til dette gir uttrykk for en mye høyere grad av tilfredshet med sin jobb enn de som føler seg utelatt i prosessen (Kokkinen & Konu, 2012, s. 160-163). Dette kan

være med på å forklare hvorfor «de overbeviste» gir uttrykk for en positiv holdning til forventningen om kjærlighet. De opplever at de har blitt forklart slik at de forstår, og samtidig har de vært delaktige i implementeringene av endringene de mener kjærlighetsforventningen medfører. Samtidig gir de også uttrykk for at de ikke alltid har vært like overbevist om at kjærlighet har en relevans for barnevernet. En av dem forklarer hvorfor, og hva som gjorde at hun allikevel endret holdning:

«... i begynnelsen virka det litt rart at vi skulle ha kjærlighet i barneverntjenesten ... men sånn som det er definert [av Forandringsfabrikken], at man skal bli møtt med kjærlighet og det inneholder varme øyne, et varmt kroppsspråk, et samarbeid, tillit, trygghet – de tinga der, så er det jo greit. Ja holdt jeg på å si, for meg da så gir det mening, det er noe jeg kan gjøre ...»

Sitatet over er talende for hvordan «de overbeviste» forholder seg til forventningen om kjærlighet fra Forandringsfabrikken. I utgangspunktet har de tenkt eller følt at kjærlighet er noe som er litt merkelig å forholde seg til som profesjonsutøvere, men at skepsisen gikk over i det de fikk forklart hva det ville innebære. Ikke bare aksepterer de at kjærlighet skal være en del av deres arbeid, men de beskriver det som informanten over med at det er meningsfullt. Dermed kan det sies at de forholder seg positive til forventningen om kjærlighet både fordi det er en innarbeidet arbeidsmetode, og fordi det gir mening å arbeide på denne måten. Samtidig kan det se ut til at «de overbeviste» også forholder seg til kjærlighet som et overordnet prinsipp. En av informantene uttrykker dette når hun sier:

«det er dette denne her jobben handler om og det er kjærlighet, og det er det de ungdommene ønsker at vi skal gi dem, og at de skal se i oss, og hos oss.»

før en annen fortsetter:

«det er et løft det å få kjærlighet inn i den jobben vi gjør, og det har jo vært mange stemmer som har ment det, sånn som hele Forandringsfabrikken, hvor det er over seks tusen barn som har vært med ...»

Sitatene på forrige side viser at informantene inntar to perspektiver når de argumenterer for kjærlighet i barnevernet. På den ene siden sier de at kjærlighet er det barnevernarbeid dreier seg om. Videre er begrunnelsen for at de hevder det, knyttet opp til at ønsket om kjærlighet kommer fra barn og unge selv. Holdningen til «de overbeviste» kan tolkes som om at kjærlighet er definerende for hva barnevernarbeid skal være, og at barn og unge spiller en stor rolle for at det har blitt det. En slik tankegang kan det finnes støtte for i Barnevernpanelets rapport skrevet på oppdrag for tidligere Barne-, likestillings og inkluderingsminister Audun Lysbakken (2011). Rapporten foreslår at ordet *bruker* ikke skal benyttes om *barn og unge* i barnevernet, og at begrepet *brukermedvirkning* erstattes av *innflytelse og makt*. «De overbeviste» benytter konsekvent begrepene barn, ungdommer eller proffene, og ikke *brukerne*, når de snakker om kjærlighet i barnevernet. Samtidig aksepterer de måten Forandringsfabrikken presenterer hva kjærlighet er, og de retter seg etter dette. Det kan dermed se ut som om de «har gitt innflytelse og makt» fra seg. Dermed har barnevernarbeid ifølge «de overbeviste» fått et nytt innhold. Fra å være preget av manualbaserte metoder, hvor fag og ekspertkunnskap er dominerende, er barnevernarbeid for «de overbeviste» nå definert som «kjærlighet», som utøves fordi barn og unge ønsker det – og på den måten barn og unge har uttrykt at de vil ha det.

6.1.2 Gjennomførbart og omsorgsetisk

«De velvillige» er i intervjuene lite opptatt av å snakke om forventningen om kjærlighet i form av lovfesting, men i motsetning til «de overbeviste», gir de uttrykk for at de har reflektert over hva det innebærer uten at de helt forstår det. Som en av de sier det:

«... når jeg leste dette her, kjærlighet i barnevernet, så tenkte jeg, dette skjønner jeg ikke helt, hva mener de med dette her, jeg måtte ha fått det oppstykket ... så skal kanskje jeg få det til».

Informanten beskriver hennes første reaksjon når hun hørte at begrepet kjærlighet skulle inn i barnevernloven. For henne, og de fleste andre «velvillige», var

utgangspunktet at kjærlighet i barnevernsammenheng ikke er lett å forstå. De gir også uttrykk for at det kan være vanskelig med en lovfesting, for eksempel når en av dem sier at: «Kjærlighet for meg, kan jo være noe helt annet enn for deg, så da må vi få en oppskrift på hva den kjærligheten skal være.» Det problematiske med lovfestet kjærlighet ligger ikke først og fremst i at de ikke selv forstår hva lovfestingen av kjærlighet innebærer, men i at den forståelse de har kan avvike fra den andre har. Det kan forstås som at de ikke er ute etter å ta avstand fra lovfestingen, men at det er viktig for dem å påpeke at det kan føre til utfordringer. Samtidig utviser de på den ene siden tillit til systemet når de forventer at de vil få forklart hva de skal gjøre, og på den andre siden, tillit til egen evne ved at de selv vil være i stand til å utføre det. «De velvillige», som hovedsakelig arbeider i «ikke mitt-liv» kommuner, har i mye mindre grad enn de andre idealtypene innsikt i hva Forandringsfabrikkens forventning om kjærlighet innebærer. Deres kunnskap kommer fra det de har lest eller sett i massemedia og gjennom sosiale medier. Deres tilgang til å snakke om forventningen om kjærlighet blir dermed av en mer generell art. Følgende meningsutveksling viser hvordan de snakker om forventningen om kjærlighet:

« ... det er jo et begrep som vi ikke tenker så mye over da, men jeg tenker at vi utøver masse kjærlighet, det tror jeg, absolutt, hver dag.»

«...Men vi kaller det for andre ord, man kaller det omsorg, man kaller det nestekjærlighet eller, begreper som er på en måte litt mindre privat og ikke så store kanskje.»

«Jeg tenker nok at mye av det vi gjør er kjærlighet, men vi kaller det nok ofte andre ting [for eksempel] medmenneskelighet, som er på en måte uttrykk for kjærlighet da.»

I motsetning til «de overbeviste» som tydelig forholder seg til Forandringsfabrikkens kjærlighetsforståelse, kan vi se i sitatene over at «de velvillige» ikke gjør det når de snakker om forventningen om kjærlighet. De uttrykker heller at kjærlighet i jobbsammenheng er noe de ikke har tenkt mye på. Samtidig kommer det frem i

refleksjonen rundt temaet at mye av det de gjør kan være kjærlighet, de bruker bare andre ord for å beskrive det. Den manglende forståelsen de gir uttrykk for, kombinert med at de ikke tenker mye på det, gjør at «de velvillige» ser ut til å forholde seg til kjærlighet i barnevernet på en utforskende måte. Samtidig ønsker de å se sin praksis som kjærlighetsfull ved at de benytter andre ord som synonymer for kjærlighet. Hvorfor dette skjer, kan belyses ved hjelp av funn fra den finske undersøkelsen av hva som bidrar til at sosialarbeidere opplever mestring og håndterer sin arbeidshverdag (Pösö & Forsman, 2013). Undersøkelsen har avdekket at det i sosialt arbeid med barn og unge ofte utvikler seg en uformell etisk sjanger, som kan beskrives som en slags omsorgsetikk. Denne skiller seg fra en profesjonsetikk ved at man benytter begreper som ikke har juridisk innhold. Barnevernsarbeidere som benytter en slik uformell etisk sjanger, gjør dette for bedre å kunne håndtere en krevende arbeidsdag med skiftende krav og forventninger (Pösö & Forsman, 2013, s. 654-655). Det er derfor nærliggende å undre seg over om «de velvillige» opplever forventningen om kjærlighet som et juridisk begrep som pålegger dem noe, på lik linje med lovforslaget, og derfor tar i bruk sin «uformelle etiske sjanger» i møte med noe de opplever som nytt og vanskelig å forstå. Denne forståelsen kan styrkes ved at de gir uttrykk for at de opplever begrepet som noe som tilhører det private. Det innebærer at de mener begrepet kjærlighet gir lite direktiver til konkret utførelse av sitt virke, og de gir uttrykk for at de ikke er vant til å forholde seg til begrepet som profesjonsutøvere. Som en av de sier de: «... men ordet kjærlighet er litt rart i forhold til sann som i vår jobb da. Jeg har aldri tenkt på det før, men kanskje det er [omsorg] det er?». Videre drar «de velvillige» inn sin egen erfaring av hvordan det er å arbeide på barnevernsfeltet når de snakker om kjærlighet. En av de sier:

«... vi er jo forskjellig som fagpersoner, og hvis man er en person som er veldig opptatt av å ikke være for nær, være veldig profesjonell da ... så tror jeg at man må bestrebe seg på å gi mere av seg selv, og jeg tenker at generelt sånn som jeg kjenner barnevernet, etter å ha jobba med det i noen år, så mener jeg at vi trenger det kanskje ...»

Informanten påpeker at de er forskjellige som fagpersoner, samtidig omtaler hun dem som er opptatt av å ikke være for nær, som for profesjonelle. «De velvillige» tar dermed utgangspunkt i en forståelse av kjærlighet som innebærer nærhet og fremhever dette som et kriterium for å kunne arbeide i barnevernet. Dette kan fremstå som et dilemma, i det de også knytter nærhet opp til begrepet profesjonalitet. Dilemma mellom å være nær og samtidig være profesjonell er noe en finner i alt sosialt arbeid. I en Canadisk undersøkelse av hvordan sosialarbeidere inngår i gjensidige relasjoner med brukerne (Alexander & Charles, 2009), hevdes det at i alt sosialt arbeid ligger det en forventning om å etablere relasjoner med en viss grad av intimitet, men at man samtidig skal forholde seg profesjonelt til brukere. Undersøkelsen viste at informantene inngikk i det de kaller for dualistiske relasjoner. Sosialarbeiderne beskriver en relasjon hvor de opplever at de gjennom å dele av seg selv og ha en viss grad av emosjonell intimitet, så er de både personlige og profesjonelle samtidig (Alexander & Charles, 2009, s. 6). «De velvillige» kan med den forståelsen ses på som noen som forholder seg til kjærlighetsforventningen som en forventning om å være både personlige og profesjonelle. Det kan også være med å forklare hvorfor de snakker om å ikke være *for* profesjonell, fordi det kan innebære for dem å være for lite personlig. Sagt med andre ord, å være personlig skal være en del av deres profesjonalitet.

6.1.3 Kjærlighet? Nei!

Den siste idealtypen, «de motvillige», skiller seg fra de to foregående ved at de i langt større grad opplever lovfesting som et tankevekkende tema å snakke om. En forklarer hvorfor det oppleves på denne måten når hun sier:

«... det er jo også interessant med det der at det skal lovfestes, fordi at en da begynner å pirke bort i små ting som ikke nødvendigvis er viljestyrt eller tankestyrt. Jeg synes det er underlig, rart og litt kunstig noen ganger å si at man skal utøve kjærlighet, i dette tilfellet i arbeidet man skal utføre ... for meg er det noe som er, «Love is in the air» altså.»

Informanten i sitatet over begrunner sin skepsis til lovfestingen med at kjærlighet er noe som en ikke kan bestemme seg for å gjøre, hverken med viljen eller tanken. Selve ideen om at kjærlighet er noe som kan utøves oppleves som merkelig, fordi kjærlighet for «de motvillige» er noe som er diffust og vanskelig å sette ord på. Denne informanten beskriver det som at kjærlighet er noe som ligger i luften. Andre sier at «kjærlighet er bare noe som oppstår i relasjoner» eller at «kjærlighet er udefinerbart». En felles opplevelse kan beskrives som at kjærlighet er noe de forstår og opplever individuelt, og at det gjør det problematisk å lovfeste begrepet. Som en av dem sier det: «...Går det an å legge det inn i et lovverk at, ja, definisjonen på kjærlighet da, det er liksom den jeg strever litt med da, skjønn at du kan lovfeste». Denne undringen over at kjærlighet skal kunne bli forstått som et juridisk begrep kom også frem i utredning til lovforslaget (NOU 2016:16). Der blir det påpekt at mange opplever at begrepet ikke kan eller bør bli ilagt en juridisk definisjon, og at kjærlighet ikke er noe en kan ha rett til, eller pålegge noen å gjøre, «det er kun noe en kan oppfordre til» (NOU 2016:16 s. 323-324). Det er derfor forståelig at «de motvillige» finner lovfestingen problematisk. En nærmere forklaring til hvorfor «de motvillige» er skeptisk til lovfestingen finner vi nettopp i det at de opplever det som noe de blir pålagt å gjøre. En beskriver hva det innebærer for henne:

«... jeg tenker at som menneske har vi ulik kjemi med folk, du kan ikke, hvis jeg ikke hadde likt [navn] så kunne ingen ha kommet inn til meg og sagt, nå skal du ha kjærlighet til henne.»

Noe av kritikken som har blitt rettet mot lovfestingen av kjærlighet, handler om at det kan forstås som et krav om å føle overfor brukerne, fremfor den plikten man har til å hjelpe som profesjonsutøver (Neumann, 2012, s. 105). Informanten over viser en motstand mot at noen skal avkreve henne å yte kjærlighet, basert på en grunntanke om at kjærlighet er knyttet opp til det at man er menneske. Det igjen innebærer at med noen vil man kunne ha en relasjon hvor kjærligheten kan være et relevant begrep å bruke, men i forhold til andre vil det ikke være det. «De motvilliges» motstand mot å bli lovpålagt kjærlighet kan forstås som en motstand mot et krav om å føle kjærlighet. Flere

av de gir også uttrykk for at lovfesting av kjærlighet ikke bare er vanskelig å fatte, og problematisk å bli avkrevd, men også noe som potensielt kan medføre utfordringer. Følgende sitat er beskrivende for hva de mener en lovfesting kan medføre:

«Det kan bli litt for vidt fordi det finnes så mange forskjellige definisjoner på hva kjærlighet er, jeg tenker det er det, og noen andre tenker det er noe helt annet, da kan det bli et forvirrende lovverk.»

Konsekvensen av lovfestingen kan ifølge de motvillige være at lovverket vil bli forvirrende, nettopp fordi det er så mange ulike tanker om hva kjærlighet er. Dette mener informantene kan føre til utfordringer i forhold til ulike grupper. Det kan for eksempel gjelde de som kommer fra et annet land, fordi: «kjærlighet i Norge er noe helt annet kanskje, enn kjærlighet i andre land», men de tar også frem utfordringen med at unge kan ha en forståelse, og voksne en annen. Da vil det ifølge en av informantene føre til at: «... det [blir] jo nesten umulig å vite hvordan du skal dekke det behovet for den enkelte.» Alle sitatene over viser at «de motvillige» reflekterer over ulike aspekter som kan påvirke det barnevernfaglige feltet ved en lovfesting av kjærlighet. Dette står i kontrast til «de overbeviste» som gir uttrykk for at de ikke i nevneverdig grad har snakket om eller tenkt over hva lovfestingen innebærer, og «de velvilliges» begrensede refleksjoner som munner ut i en holdning om at de ikke forstår og derfor ønsker det forklart. Hvorfor «de overbeviste» i langt større grad enn de andre idealtypene reflekterer rundt innhold og utfordringer knyttet til lovfestingen kan ses i lys av den tidligere presenterte forskningen til Pösö og Forsman. De har der funnet at det å utvise en åpenhet for refleksjoner omkring profesjonelle ferdigheter, holdninger og etiske spørsmål er en viktig faktor for å håndtere stress, som igjen er viktig for om man som sosialarbeidere blir værende i sin jobb (Pösö & Forsman, 2013, s. 652). Dette kan bety at «de motvilliges» refleksjoner over både hva kjærlighet betyr, undring over hvordan det kan være mulig å lovfeste, og motargumenter i form av påpekning av konsekvenser kan ses på som et forsøk på å gjøre forventninger om kjærlighet håndterbart i en krevende arbeidshverdag. Videre benytter «de motvillige» i likhet med «de velvillige» andre ord når de skal forklare hvordan de opplever at kjærlighet skal forstås. Men i motsetning til «de velvillige», virker det å være for å distansere seg fra den måten de øvrige

barnevernansatte forstår kjærlighetsforventningen fra Forandringsfabrikken. En av informantene kommenterer på sin kollegas forståelse av at kjærligheten som etterspørres kan forstås som omsorg, ved å si:

«... jeg kan gi omsorg uten kjærlighet, praktisk betinget, mens kjærlighet er for meg, fortsatt privat, ubetinget, og intimitet. [Det] tenker jeg at er mine nøkkelord for kjærlighet.»

En annen av «de motvillige» følger da opp med å si:

«... jeg tenker at privat kan jeg tenke på kjærlighet, men offentlig tenker jeg mer respekt, omsorg og, ja det begrenser meg litt – jobb som profesjonell, kjærlighet er et veldig sterkt ord for meg.»

Begge sitatene over er talende for hvordan «de motvillige» forholder seg til forventningen om kjærlighet. For det første mener de at kjærlighet tilhører privatlivet, og kjennetegnes av både intimitet og er ubetinget. Videre opplever de motvillige at selve begrepet kjærlighet står i en form for kontrast til det å være profesjonell. Dette skillet mellom kjærlighetsbegrepet og andre ord og uttrykk er et kjennetegn ved hvordan alle de motvillige snakker om kjærlighet. Hvor «de velvillige» reflekterer rundt ulike ord og vurderer om det kan være kjærlighet, gjør denne gruppen det motsatte. Informanten over sier at i profesjonell sammenheng er det respekt og omsorg som er de gjeldende begrepene, mens kjærligheten er knyttet til det private. Dette skiller seg tydelig fra sitatet presentert under «de velvillige», hvor informanten tenkte at kjærlighet nettopp er omsorg. Når det kommer til hvordan de opplever barnevernsproffenes forventning om kjærlighet, har de innsikt i hva denne forventningen innebærer, men er ikke enige i at det handler om kjærlighet.

En av informantene beskriver et møte med en jente hvor informanten gir uttrykk for at hun er glad på jentens vegne over at hun har lyktes med noe, og hun forteller videre:

«... jeg tenker at hun opplever det som en kjærlig respons, og ekte respons, hvor hun gir meg en klem, og jeg tenker at det er en ekthet i det, men for meg er det fortsatt ikke kjærlighet. Men en situasjon som kan beskrive at det er der, jeg tenker at vi i barnevernet er, og at det er der kanskje Forandringsfabrikken ønsker at vi skal være, men det er fortsatt ikke kjærlighet for meg.»

Informanten henviser her til Forandringsfabrikken, og hennes tolkning av at den kjærligheten de ønsker, kommer i form av kjærlige og ekte responser. Hun avviser ikke at jenta opplever dette som kjærlighet, men er veldig bastant på at dette ikke er kjærlighet for henne personlig. Når hun sier at hun tenker at «det er der vi i barnevernet er» gir hun uttrykk for at de ivaretar forventningen om å gi kjærlighet, selv om hun mener det de gjør ikke er kjærlighet. En annen informant understreker dette poenget når hun sier:

«... jeg tenker mer som engasjement jeg, viser oppriktig interesse med de du jobber med. At du gir ditt beste, at det kanskje er det [barnevernsproffene] legger i det kjærlighetsbegrepet, men jeg også føler det blir helt feil.»

Sitatet viser at de er opptatte av å forstå barnevernsproffenes kjærlighetsforståelse, bruker ord og begreper de har kjennskap til fra «håndbok for kontaktpersoner», men konkluderer som i dette tilfellet med at det «blir helt feil». Dette er en vanlig vending i samtalene når kjærlighetsbegrepet blir knyttet til Forandringsfabrikken. Informantene blir nølende til å skulle definere det som kjærlighet, en uttaler: «... men det er i en grense, er det kjærlighet eller er det omsorg eller hva er det?» Denne vegringen for å skulle omtale det som kjærlighet er noe som kommer frem i flere av intervjuene. Skepsisen til Forandringsfabrikken kjærlighetsforventningen, kan også ses som et uttrykk for et ønske om å oppfylle organisatoriske normer. I Pösö og Forsmans undersøkelse av hva som gjør at barnevernsarbeidere forblir i sine jobber, har de funnet at for enkelte ansatte er det viktig å følge instruksjoner og retningslinjer de har tilegnet

seg gjennom utdanning og praksis for å håndtere en stressende hverdag. Samtidig vil disse ansatte forsøke å balansere forventningene de møter hos brukerne (Pösö & Forsman, 2013, s. 657). Når vi vet at barnevernsarbeidere i Norge opplever press og forventninger fra ulikt hold, vil det dermed ikke være usannsynlig at de motvilliges avvísning av kjærlighetsforventningen, kan ses på som en strategi for å håndtere dette presset. Når de allikevel åpner opp for at de kan utføre det de blir bedt om uten å definere det som kjærlighet, kan det ses på som et forsøk på å balansere forventninger. I artikkelen «*Omsorgsetikk i barnevernet*» (2012), påpeker Cecilie Neumann at kravet om å motta kjærlighet i barnevernet kan bli oppfattet som et krav om at barnevernsarbeidere skal møte brukerne som de gjør med egne barn. Dette inkluderer emosjonell involvering. Hun antyder også at dette kan medføre følelsesmessige belastninger som ikke vil være heldige for den enkelte profesjonsutøver (Neumann, 2012, s. 106-109). Når informantene beskriver sin forståelse med bruk av ord som intimitet og ubetingethet, kan det være et uttrykk for at de opplever forventningen om kjærlighet som en følelsesmessig involvering lik den man finner i familiære forhold, noe de tar avstand fra å skulle imøtekomme som profesjonelle.

6.1.4 Oppsummering

«De overbeviste» er i liten grad opptatt av den lovmessige forventningen om kjærlighet, men ser den som uproblematisk fordi de opplever at den jobben de gjør er kjærlighet. Dermed mener de at lovfestet kjærlighet ikke vil ha innvirkning på deres arbeidshverdag. Deres forståelse av kjærlighet samsvarer med den som er presentert av Forandringsfabrikken, noe som kommer til uttrykk ved at «Håndbok for kontaktpersoner» blir fremhevet som viktig og foretrukket måte å arbeide på. Det kan virke som de forstår *lovfestingen* av kjærlighet som en forventning om å utføre sin praksis i tråd med Forandringsfabrikkens verdier og arbeidsmåter. Barnevernsarbeid hos «de overbeviste» ser ut til å ha fått et nytt innhold, ved at de setter likhetstegn mellom *kjærlighet* og profesjonsutøvelse. Deres udelte positive innstilling til å imøtekomme forventningen om kjærlighet kan skyldes at de arbeider i en kommune som tilrettelegger for at de kan arbeide etter Forandringsfabrikkens prinsipper, og at de har

en leder som er dyktig til å forklare hva det innebærer for hver enkelt. For «de overbeviste» oppleves kjærlighet som meningsfullt og er den beste måten å arbeide på.

«De velvillige» har reflektert over lovforslaget og synes det er vanskelig å forstå, men har tillit til at de vil få forklart hva de skal gjøre, og de mener selv at de er kapable til å gjennomføre det de måtte få beskjed om å gjøre. De ser at ulike forståelser av hva kjærlighet innebærer kan medføre utfordringer, men er allikevel positivt innstilt. Videre forstår de forventningen om kjærlighet gjennom å tolke kjærlighetsbegrepet inn i den praksis de utøver, og ved å bruke andre ord som beskrivende for hva kjærlighet kan være. Dette kan skyldes at de forholder seg til forventningen om kjærlighet ut fra en form for uformell omsorgsetikk for å håndtere noe som er vanskelig å forstå. Dette vil kunne innebære at de generelt forholder seg til forventningen om kjærlighet som et juridisk begrep. Det kan virke som om deres positive innstilling kommer av at de forholder seg til forventningen om kjærlighet med utgangspunkt i deres egen erfaring, og tillit til at de vil mestre, nettopp fordi de tolker kjærlighet inn i deres praksis med ord de er komfortable med å benytte. Å være nær, opplever «de velvillige» som en forutsetning for å kunne utøve barnevernsarbeid, og de mener at den som ikke ønsker å være nær er for profesjonell.

«De motvillige» er i mye større grad enn de andre opptatt av, og har reflektert over, lovfestingen av kjærlighet enn de andre idealtypene. De forholder seg til kjærlighet utelukkende som et privat begrep hvor intimitet og ubetingethet er beskrivende. De gir uttrykk for at lovfestet kjærlighet er vanskelig å forstå og mener det er merkelig at et begrep som er diffust og ikke styrt av vilje skal kunne få juridisk innhold. Lovfestingen oppleves som et krav om å bringe det private inn i det profesjonelle, noe de ikke ønsker. «De motvillige» ser på lovfestet kjærlighet som noe som potensielt kan skape et forvirrende lovverk og gjøre deres jobb umulig å utøve. Kjærlighet slik Forandringsfabrikken beskriver den er for «de motvillige» ikke kjærlighet. De gir uttrykk for at barn og unge kan oppleve måten de møter dem på som kjærlighetsfull, men er bestemt på at det fortsatt ikke er kjærlighet. Motvilligheten mot å snakke om kjærlighet, og akseptere forventningen om kjærlighet som legitim, kan forstås som et forsøk på å håndtere en krevende hverdag, og fordi de opplever det som et krav om å

være emosjonelt involvert. De forstår både lovfestingen og Forandringsfabrikkens kjærlighetsforventning som krav om å overskride et skille mellom privat og profesjonell, noe de er motvillige til å imøtekomme.

6.2 Kjærlighet i praksis

Informantene har som vist over svært ulik tilgang til forventningen om kjærlighet, og legger ulike forståelser til grunn når de reflekterer over denne. Kjærligheten blir både omfavnet, problematisert og avvist. Bakgrunnen for de ulike måtene de forholder seg til kjærlighet på varierer også. Videre skal vi se at beskrivelsene av kjærlighetsfull praksis også i stor grad varierer mellom idealtypene, og at måten de reflekterer rundt temaet til en viss grad også stiller spørsmålsteget ved hva praksis i lys av kjærlighet skal innebære.

6.2.1 Ny profesjonalitet

De som er overbevist om at kjærlighet er, og bør være, en sentral del av barnevernfaglig arbeid beskriver sin praksis på ulike måter. En fellesnevner for mange av dem er at de knytter en «før og nå» holdning opp til beskrivelsen av hvordan de arbeider. En av dem sier det på følgende måte:

«... fra å skulle ha en holdning sant ... det med at vi er de profesjonelle, vi kommer inn og vi kan fortelle dere hvordan dere kan få det til bedre, så er det nå sånn at vi skal møte de med kjærlighet ...»

Før en annen følger opp med:

«Før så snakket man jo veldig om barnets beste, om hva som er barnets beste, men nå er det sånn: «vi får høre med barnet da, hva som er barnets beste, hva er det du vil, hva er det du ønsker, hva ser du for deg, hvordan tenker du at vi kan hjelpe deg» det er barnet som er sjefen i sitt eget liv ... Det er de som vet, også må vi komme og møte dem.»

Sitatene over viser at de ansatte har endret både synet på seg selv og på de barn og unge de jobber med, noe som har ført til en endret praksis. Nå er de ikke lenger de

profesjonelle som kommer inn og vet hva som er det beste for barnet, men derimot er de nå noen som skal møte barna med kjærlighet. Barn og unge på sin side blir sett på som den som vet hva som er det beste for seg selv. Rollen til den kjærlighetsgivende barnevernsarbeider er dermed å høre med barnet hva som vil være det beste å gjøre. Når ansatte opplever ulike forventninger til hvem de skal være, eller hva de skal gjøre, kan dette oppleves som en rollekonflikt. «De overbeviste» gir ikke uttrykk for at de opplever dette som en rollekonflikt, snarere tvert imot gir de uttrykk for at det er slik det skal være. En nyere norsk undersøkelse knyttet til faktorer ved arbeidet som kan påvirke psykisk og sosial velvære, har påvist at rollekonflikt er en av de viktigste faktorene for psykiske helseplager (Finne et al., 2014). Samme undersøkelse viser også til at en rekke faktorer ved arbeidsforholdene kan påvirke positivt. Blant disse blir tydelige definerte roller, en positiv grunnholdning hos arbeidstakerne og støtte fra nærmeste leder, trukket frem som viktige faktorer (Finne et al., 2014, s. 11). Sett i lys av disse funnene kan vi forstå hvorfor «de overbeviste» ikke opplever dette som en rollekonflikt, men tvert imot forholder seg positive til en kjærlighetsfull praksis. Gjennom samarbeidet med Forandringsfabrikken har de fått en tydelig definert rolle som kontaktperson, og de gir uttrykk for at de har en leder som gir god støtte. Slik de fremstår i intervjuene, kan det også virke som om de generelt har en positiv holdning til hverandre, brukere og organisasjon. Det er også mulig å forstå «de overbeviste» med utgangspunkt i at sosialarbeidere ofte opplever at deres rolle er å fokusere på brukernes styrker og være positive til at de kan og vil mestre. Dette medfører ofte at profesjonelle forsøker å tilpasse sin praksis etter forventningen de blir møtt med for å sikre seg at de gjør det som er riktig (Mattison, 2000). Denne antakelsen styrkes ved at endringene de beskriver ikke bare handler om at de får et nytt syn på roller og ansvar, men også hvordan de selv opptrer i møter med barn og unge. En beskriver dette når hun snakker om å vise følelser i jobben:

«... det med å vise følelser ... at vi blir rørt når vi snakker med ungdommene, vi kan vise at vi får tårer i øynene ... det er ikke så mange år siden vi ikke skulle gjøre det. Så det har blitt en sånn tydelig endring.»

Dette sitatet står som et eksempel på at de overbeviste ser på det å jobbe med kjærlighet som en tillatelse til å endre tradisjonelle «sannheter» om hva man skal eller kan gjøre i relasjonen med barn og unge. Tidligere har det ifølge informanten ikke vært riktig å vise følelser i kontakten med brukerne, mens nå er det akseptabelt. Hvorfor det nå har blitt en aksept for å gjøre ting på en annen måte enn det som tidligere var «normen», blir begrunnet ut fra fokuset på kjærlighet:

«... man snakker mer om kjærlighet ... vi bruker kjærlighet, jeg har til og med skrevet kjærlighet i et vedtak – og fått det godkjent fra min leder, «selvfølgelig kan du skrive det, han skal få kjærlighet i det fosterhjemmet», og det gjorde man ikke før tror jeg, så mye. Men nå er det greit.»

Informanten påpeker her to ting som er gjeldende for alle «de overbeviste». For det første er kjærlighetsbegrepet sentralt i alt de gjør, både verbalt, i hvordan de opptrer og som et tiltak som kan pålegges gjennom vedtak. Videre er leders rolle viktig ved at hun er den som godkjenner måten de bruker kjærlighetsbegrepet på. Barnevernslederen er ikke bare en som godkjenner praksis, men hun legger føringer for hvordan de skal arbeide. Hun sørger for at alle har fått en laminert utgave av håndboken, slik at den ikke skal «havne i bunken med alt annet», og hun har selv hengt den opp utenfor sitt kontor. Hennes tilgang til å ta i bruk kjærlighetsbegrepet gjør at informantene opplever at:

«... det er et virkelig ønske fra barneverntjenesten her om å følge opp dette her med kjærlighet ... der har vi en leder som virkelig står i bresjen for det her, det er ganske flott og det smitter ned på alle oss, og vi ønsker å være med på det.»

Når informantene beskriver sin «kjærlighetsfulle praksis», er det med andre ord ikke snakk om en individuell praksis hvor alle gjør det en føler for. Men det er en institusjonalisert praksis som er forankret i leders godkjenning og i hennes føringer i forhold til at håndboken skal være styrende for hvordan de skal utføre sine arbeidsoppgaver. Dette minner om den beskrivelsen Thrana (2015) gir av tiltaket hun har undersøkt. Der gir de ansatte uttrykk for at det å arbeide på den måten de har bestemt, er viktig for å kunne utføre arbeidet på en god nok måte. Thranas' beskrivelse

av kjærlighet i tiltaket innebærer både emosjonelle og fysiske elementer i relasjonen mellom voksne og barn. For «de overbeviste» er det andre elementer som er avgjørende for at de snakker om kjærlighetsfull praksis. For det første skal arbeidet utføres gjennom personlige relasjoner, og videre er den indre motivasjonen hos dem selv et viktig element.

6.2.1.1 Personlig relasjon

«... det er det ungdommene sier da, vær så personlig som du bare kan være mot oss, det er det vi vil se. Og det er vel der det er da, at vi skal være personer, personlige.»

Sentralt i beskrivelsene de overbeviste gir av kjærlighet, er at en skal være personlige i møte med barn og unge. Sitatet over viser at det å være personlig blir sett på som et svar til et uttrykt behov fra ungdommene. Informantene har en klar oppfatning av at det de ønsker er at de skal «være så personlige som de bare kan være». Hva det innebærer å være personlig kan variere fra person til person, men en felles oppfatning blant «de overbeviste» er at det å være personlig handler om å bruke sin egen personlighet, som informanten over sier det: «å være personer». Informantene ser ikke på det å være personlig som en motsetning til å arbeide målrettet, men heller som et bidrag til å kunne komme i posisjon for å kunne arbeide med barn og unge. En informant beskriver denne dualiteten mellom målrettet arbeid og det å være personlig når hun sier at: «... det er vi som er verktøyet. Om du har hundre gode metoder med deg, men det er uansett deg selv i møte med folka våre, og gi og ta. Å bjuda på, lissom». Dette sitatet viser at «de overbeviste» mener at det å være personlig er en forutsetning for å kunne arbeide som barnevernsarbeider. Informantene uttrykker ikke bare at møtene med barn og unge, «folka våre», er avhengig av den enkelte som person, men setter det også opp mot bruken av metoder i barnevernet. Hun impliserer at disse ikke har noen verdi med mindre man innser at de som ansatte er et verktøy som må brukes. I sosialt arbeid har relasjonen lenge blitt sett på som en hjørnestein, og det blir forventet at sosialarbeidere inngår i relasjoner for å kunne arbeide målrettet. Samtidig blir de i kraft av at de er profesjonsutøvere stilt overfor et krav om å være profesjonelle (Alexander & Charles, 2009, s. 6). Måten disse informantene beskriver hvordan de

bruker seg selv i relasjonen til brukerne, kan ses på som en måte å oppfylle både forventningen om å inngå i relasjoner og være profesjonelle samtidig. For mange av «de overbeviste» kommer dette til uttrykk ved at de i intervjuene forteller historier hvor de forteller hva de gjør sammen med brukerne. En av informantene beskriver hva hun ser på som kjærlighet i relasjon til brukere, ved å fortelle om en ungdom hun tar med på trening, og hvor de prater sammen på en uformell måte. Ungdommen beskriver da en frykt for å gå på skolen, og informanten forteller videre om samtalen:

«... Så prata vi litt rundt det, også sa jeg: vet du hva jeg skal for noe i dag? Jeg skal på gruppeintervju om kjærlighet, og jeg gruer meg så innmari, for jeg vet ikke hva de skal spørre om, jeg vet ikke hva de er ute etter og jeg kjenner at det gruer jeg meg skikkelig til ... jeg spurte henne også om hun hadde noen tips om hva jeg burde si og da sa hun det med å være engasjert, og man merker hvis noen ikke er engasjert.»

Historien informanten forteller, viser to sentrale kjennetegn ved «de overbeviste» ut over det å være personlig. For det første deler de historier om aktiviteter de har gjort sammen med barn og unge når de skal beskrive hvordan kjærlighet viser seg i deres praksis. Disse aktivitetene er uformelle ved at de foregår utenfor barnevernstjenestens lokaler, gjerne på tur, kafe, eller som i historien over, på treningssenteret. For det andre er ikke brukeren en passiv mottaker av en tjeneste, men en aktiv deltaker i en relasjon. Relasjonen er ifølge informantene svært sentral i deres forståelse av kjærlighetsbegrepet og deres utøvelse av kjærlighet, som en av dem forklarer:

«... [kjærlighet] handler mye om relasjonen mellom barnet og sin kontaktperson i barnevernet, og ikke saksbehandler som det var brukt før, og da har [man] ansvar for sin del av den relasjonen og det som skal gjøres og de avtalene som blir gjort, det er ikke kontakten med barneverntjenesten, ikke sant, det blir veldig personlig ... det [gir] de tilbakemelding på, det er sånn de vil ha det.»

Som i dette sitatet beskriver gjerne «de overbeviste» kjærlighet gjennom relasjon ved å knytte det opp til sin rolle som kontaktperson, et begrep som Forandringsfabrikken har

foreslått skal erstatte det tradisjonelle begrepet saksbehandler. «De overbeviste» omtaler seg selv konsekvent som kontaktperson, noe som innebærer nettopp at relasjonen blir mer personlig og at ansvaret for det som skjer i relasjonen ikke hviler på barnevernet som institusjon, men på den enkelte ansatte. Målet med en slik personlig relasjon er:

«...de må være trygge før de kan dele, av sine tanker og sine erfaringer, så dette med kjærlighetsbegrepet, det fordrer også at barneverntjenesten setter av tid. For det er en forutsetning for at man skal få det til. At man møter alle disse barna med kjærlighet.»

Personlige relasjoner skal med andre ord sikre at barn og unge skal føle seg trygge og kunne dele det de bærer på, og dette er for «de overbeviste» kjærlighet. Et annet poeng som de overbeviste er opptatt av kommer også frem i dette sitatet. Personlige relasjoner er tidkrevende, men for «de overbeviste» er ikke dette noe argument mot å arbeide med kjærlighet, snarere tvert imot, som en av dem formulerer seg:

«Det er det som gjør denne jobben så givende også da, vi er ikke bare et forvaltningsorgan, vi jobber med relasjoner og det føles så utrolig godt å kunne hjelpe, så det er en naturlig givende jobb.»

Dette bringer oss videre til det neste punktet som fremtrer som viktig for «de overbeviste» Hva kjærligheten bidrar med inn i deres arbeide.

6.2.1.2 Indre motivasjon

Begrunnelsen for å jobbe med kjærlighet gjennom relasjoner er ikke utelukkende knyttet til at barn og unge ønsker det eller at leder forventer det. Det ligger også en indre motivasjon i at det oppleves som givende å inngå i, og jobbe med relasjoner. De fleste «overbeviste» beskriver en slik indre motivasjon selv om de bruker litt ulike ord og begreper for å beskrive det. En sier at kjærligheten skaper det *engasjementet* som gjør at de ønsker å «utforske og finne ut hva en kan gjøre for å hjelpe barn og

familier», mens en annen sier at kjærligheten er *drivkraften* bak alt de gjør. Uavhengig av hvilke ord de bruker, så ligger det en uttalt holdning til at kjærligheten fungerer som en motivasjon for dem for å gjøre den jobben de gjør. Flere undersøkelser antyder at viktige elementer for å håndtere krevende arbeidssituasjoner, er å finne mening i den man gjør og at en opplever det givende å arbeide med mennesker (Gomez & Michaelis, 1995; Pösö & Forsman, 2013; Stalker et al., 2007). Om kjærligheten fungerer som motivasjon og drivkraft for å utføre barnevernfaglig arbeid, kan det da være at en innføring av kjærlighet i barnevernet bidrar til at barnevernansatte bedre kan håndtere en krevende arbeidshverdag?

6.2.2 Emosjonelt og fysisk

«De velvillige» beskriver kjærlighetsfulle praksiser på mange ulike måter. Det er allikevel noen mønstre i deres beskrivelser av praksis som går igjen. Relasjonen til brukerne er som hos «de overbeviste» viktig for at de kan snakke om kjærlighet relatert til deres profesjonsutøvelse. Måten de beskriver innholdet i relasjonen skiller seg derimot fra «de overbevistes» beskrivelser. Hvor «de overbeviste» er opptatt av å ha tid nok til relasjonsbygging og vektlegger uformelle aktiviteter, er «de velvillige» i stor grad opptatt av følelser på ulike måter når de forklarerer hvordan kjærlighet manifesterer seg i deres arbeid.

6.2.2.1 Jeg føler

«... og da er jeg tilbake til det som handler om kjærlighet faktisk, for de tror jeg at jeg kunne gjort utrolig mye for. Det er nok en av de tingene som sitter veldig fast, som jeg aldri glemmer, hele situasjonen, hele hendelsen og alt sammen. Det var slik at jeg følte at disse må vi i alle fall passe på, og det tenker jeg kan beskrive kjærlighet.»

Historier om barn de har arbeidet med over tid, blir i mange tilfeller avsluttet med refleksjoner som ligner på sitatet over. Hos informantene har det av ulike grunner oppstått en følelse av at akkurat dette barnet må passes ekstra på, og denne følelsen beskriver hun som kjærlighet til barnet. Følelsen blir også ofte knyttet opp til et ønske om å gjøre noe ekstra for det aktuelle barnet, man ønsker å strekke seg langt for å

hjelpe, eller som hun sier over «kunne gjort utrolig mye for». Kanskje er dette et uttrykk for en generell tendens i kommunale omsorgstjenester, hvor det er utstrakt bruk av skjønn og liten grad av grensesetting i forhold til hva den enkelte profesjonsutøver yter overfor brukere? (Neumann, Olsvold & Thagaard, 2016, s. 221) Uansett ser det ut til at «de velvillige» beskriver kjærlighetsfull praksis ut fra egen tolkning av hva de føler for et barn betyr. Det er ikke hva de gjør som definerer om praksisen kan beskrives med kjærlighetsbegrepet, men hva de selv føler. I en amerikansk undersøkelse av utbrenthet trekkes det frem at personligheten er viktig for om en velger å bli emosjonelt involvert. Videre finner de at ansatte som rapporterer at de prioriterer nær kontakt med brukere, i større grad enn de andre oppga at de fant jobben tilfredsstillende (Gomez & Michaelis, 1995, s. 24-25). Sett i lys av dette kan «de velvillige» bli forstått som følsomme personligheter som finner jobben tilfredsstillende fordi de inngår i emosjonelle relasjoner med brukerne. Følelsen fremstår ofte som litt diffus for den som forteller, og de greier ikke helt å sette ord på hva denne følelsen er, men de prøver å forklare hva som ligger i den. En av dem forteller om en familie hun har fulgt opp og sier:

«... det er en sånn familie som jeg kjenner langt inni hjertet ... Veldig, i løpet av veldig kort tid, og det kjenner jeg bare jeg snakker om det, så kanskje det er kjærlighet til de, jeg kjenner en veldig omsorg for dem.»

Hun beskriver her følelsen som noe som kommer fra hjertet, og at følelsen er så sterk at hun kjenner den også når hun bare snakker om det i intervjuet. Som de fleste andre «velvillige» er hun forsiktig med å konkludere bastant med at følelsen er kjærlighet, men tyr til ord hun føler seg helt trygg på når hun beskriver opplevelsen. I dette tilfellet er det omsorg, andre snakker om medmenneskelighet eller medfølelse. Det viser at de vil gjerne forsøke å tolke det de føler som kjærlighet, men fordi de er usikre på om begrepets innhold dekker det de føler, tar de et forbehold ved også å foreslå at det kan være noe annet. Dette kan skje veldig konkret som i eksemplene over, men det kommer også til uttrykk som litt mer diffuse refleksjoner. En av informantene forteller om en konflikt med en bruker, hvor begge to blir irriterte og hun greier ikke å skjule sine egne følelser. Hun avslutter historien med å si: «Jeg vet ikke om det er kjærlighet eller ikke, men når man er i en konflikt [så] viser jeg også min svakhet». I dette tilfellet så handler

det ikke om varme følelser for andre, men det handler om informantens følelser i en vanskelig situasjon. For henne så var det å ikke skjule at hun ble irritert noe hun vurderte kunne være et uttrykk for kjærlighet. Uavhengig om det er positive eller negative følelser overfor brukere, virker det som om «de velvilliges» fokus på det emosjonelle aspektet i relasjonen er viktigere enn det praktiske. De omtaler som tidligere nevnt ikke aktiviteter etc. som en del av deres praksis i lys av kjærlighetsbegrepet. Pösö og Forsman finner i sin undersøkelse at barnevernsarbeidere som forholder seg til det emosjonelle og det relasjonelle som viktigere enn mer praktiske oppgaver, tenderer til å trives bedre på jobb og slutter sjeldnere enn andre (Pösö & Forsman, 2013, s. 657). Det kan innebære at «de velvillige» ikke bare er følelsespersoner, men at de også arbeider på denne måten fordi det gjør at de trives, og de opplever at de mestrer jobben sin gjennom å være emosjonelt involvert i brukerne.

6.2.2.2 Å tåle følelser

Andre som forteller om konfliktfylte situasjoner inntar et annet standpunkt enn informanten over. En beskriver kjærlighet i slike situasjoner som å:

«... møte de på alle følelser, både sinne og sorg og glede ... og akseptere de for den de er der og da. Mange av barna sliter med å regulere seg, og det å være den som forstår de da ... det er en form for kjærlighet.»

Informantene ser på det å tåle de uttrykk som barn og unge kommer med, som en form for kjærlighet og er opptatt av å være voksne som «er der uansett». For dem er det viktig å være de voksne som disse barn og unge ikke har møtt tidligere i livet, spesielt når de har hatt følelsesmessige uttrykk som ikke blir godtatt. En sier at nettopp dette er det ungdommer sier de opplever som å bli møtt med kjærlighet, når hun forteller at:

«... de har blitt avvist av foreldre, av lærere, men [sier] «du tåler meg, du står der selv om jeg gir deg fingeren liksom, selv om jeg klikker for meg så har jeg en trygghet i at i hvert fall barnevernet de er der».

Informantens historie er hentet fra hennes praksis, og blir fortalt som et eksempel på hvordan hun tror de hun arbeider med oppfatter at hun viser kjærlighet i jobben. Ut fra sitatene over kan det dermed se ut til at «de velvillige» forholder seg til kjærlighetsfull praksis både som noe de kan utøve ved å akseptere barn og unge for den de er, og ved å være stabile voksne som tåler de uttrykkene som kommer. Dette er et funn som samsvarer med det Thrana presenterer i sin doktoravhandling. Hennes undersøkelse viser at både brukerne og sosialarbeidere oppgir anerkjennelsen av barn og unge, uavhengig av atferd, og det å være utholdende i relasjonene blir sett på som det viktigste kjennetegnet på kjærlighet (Thrana, 2015, s. 79-80).

6.2.2.3 Å dele følelser

Over har informantenes forståelse av kjærlighet knyttet til praksis blitt beskrevet ved å vise til at de tar utgangspunkt i, på den ene siden sine egne følelser til barn og unge, og på den andre siden tåler de emosjonelle uttrykk barn viser. En tredje vei de beskriver som relevant for å beskrive kjærlighet, er å kunne dele de følelsene barn og unge har i en gitt situasjon. De beskriver det å dele følelser som både å dele sorg ved å for eksempel gråte sammen med barna, men også gjennom det å ha fysisk kontakt. Dette er også funn som bekreftes i Thranas avhandling. Informantene hennes mener de både gjennom fysisk bekræftelse av barn og unge og ved å dele av egne følelser, utviser kjærlighet i sitt arbeide (Thrana, 2015, s. 80-81). For «de velvillige» henger det følelsesmessige og det fysiske sammen og begge deler er viktig for å uttrykke kjærlighet. En av informantene beskriver dette ved å si at:

«... kjærlighet er kanskje litt mer knytta til det følelsesmessige, det emosjonelle, men selvfølgelig fysiske, en stor del av det. Men det fysiske gjør jo også noe med det emosjonelle.»

«De velvillige» deler gjerne barns følelser både fysisk og emosjonelt. De beskriver en praksis hvor mange barn blir emosjonelle i ulike situasjoner, og forteller historier som beskriver hvordan de på en kjærlighetsfull måte har håndtert dette. En av informantene sier hun har et veldig godt eksempel på hvordan hun viser kjærlighet på, når hun deler

en historie om en ung gutt som må bli igjen hos den ansatte mens moren blir kjørt bort i ambulanse etter et sammenbrudd:

«... så fikk han en voldsom reaksjon når hun kjørte av gårde fra ambulansen, og da [var det] sånn instinktivt riktig av meg og gå rett bort til han og holde rundt han. Det var jo litt sånn sjansespill i forhold til om han tålte det, men da ble han stående å holde rundt meg helt til ambulansen var kjørt, ja det tror jeg var det han trengte der og da, uten at vi sa noen ting til hverandre ...»

Både årsaken til at hun velger å gjøre dette, hun handler på instinktet sitt, og begrunnelsen for at det var riktig, «jeg tror det var det han trengte», er en typisk måte «de velvillige» forklarer og begrunner sin kjærlighetsfulle praksis. Det ligger ingen henvisninger til at de er pålagt eller oppmuntret til å gjøre dette, men det føles riktig og blir gjort fordi man tror det er det barnet trenger der og da. Dette står i kontrast til hvordan «de overbeviste», med utgangspunkt i en felles institusjonalisert praksis, beskriver hvordan de møter barn og unge. «De velvillige» er samtidig bevisst på at fysisk og emosjonell involvering kan være utfordrende, som informanten over sier «det var et sjansespill om han tålte det» eller som en annen sier det: «... det er lett å gå over den grensa til å bli for nær og for mye, men jeg tror jeg ville valgt å gi [en klem] hvis det var noe som var bra.»

Til tross for at de gir uttrykk for at det å gi en klem, holde rundt eller gråte sammen med barn og unge kan være noe en bør være forsiktig med, velger de altså å gjøre det. Helt konkret hvorfor de velger det, blir begrunnet noe ulikt. Flere begrunner det ut fra egen personlighet, som for eksempel: «det er så naturlig for meg», mens andre tar utgangspunkt i den andres behov som vist i eksempelet over. Felles for de fleste er en grunnholdning om at det fysiske er en viktig del av det å føle at en blir møtt med kjærlighet, som en sa det: «jeg tror det er vanskelig å føle seg elsket uten å bli tatt på.» Det kan synes som om deres erfaring ved at de selv opplever det fysiske som viktig for å oppleve kjærlighet og barnas behov, er utslagsgivende for at de velger å inngå i slike relasjoner. En nylig utgitt bok: «*Handlingsrom i barnevernet*» (Schönfelder, Andersen & Kane, 2018), kan støtte en slik forståelse av hvorfor de velger å basere sine valg på denne måten. De hevder at et kjennetegn ved kommunalt ansatte barnevernsarbeidere

er at de i stor grad vektlegger egen erfaring og brukernes behov som viktigere kunnskapskilder enn for eksempel egen utdanning. Videre skal vi se at om så skulle være, så gjelder det ikke alle kommunalt ansatte barnevernsarbeidere.

6.2.3 Problematisk

«De motvillige» har som tidligere vist, en annen tilgang til fenomenet kjærlighet enn de to øvrige idealtypene. De tenker at det barnevernsproffene etterspør egentlig ikke er kjærlighet, og mener at lovfesting av kjærlighet er vanskelig å se for seg, og noe som vil medføre store utfordringer. Når det kommer til beskrivelse av hva kjærlighet er for dem i praksis, skiller de seg om mulig i enda større grad ut. «De motvillige» gir begrenset informasjon om hvordan de arbeider med barn og unge. I stedet forholder de seg til de andres beskrivelser av praksis og diskuterer denne. I det følgende vil de to kjærlighetsforståelsene de satte seg mest imot bli beskrevet.

6.2.3.1 Ikke omsorg

Når de snakker om kjærlighet i praksis, skiller de seg tydelig fra de andre idealtypene ved at de ikke beskriver sin praksis som inneholdende kjærlighet. De er faktisk i liten grad opptatt av å snakke om egen praksis, men tar utgangspunkt i de andres beskrivelser av hva kjærlighetsfull praksis er og argumenterer mot denne. For eksempel når en av «de overbeviste» uttaler at omsorgen de gir i barnevernet er uttrykk for kjærlighet, svarer en av de motvillige: «Det er jeg uenig i, jeg kan gi omsorg uten kjærlighet, praktisk betinget. Mens kjærlighet for meg fortsatt er privat ...» De er med andre ord ikke uenige i at omsorg er en viktig del av den praksisen de utfører, men kjernen i «de motvilliges» motargument er at omsorg kan gis uten at det er kjærlighet. Ser vi dette i lys av at «de motvillige» forholder seg til kjærlighetsbegrepet som noe som tilhører privatlivet og i stor grad er knyttet til intime følelser som ligner familiære relasjoner, blir en praktisk forståelse av omsorgsbegrepet nesten en selvfølge. De kan ikke akseptere at omsorgsbegrepet knyttes sammen med kjærlighet fordi det da innebærer at de også må forholde seg til omsorgsbegrepet på en emosjonell måte. I Thranas' undersøkelse kommer det frem at skillet mellom omsorg og kjærlighet er en viktig del av hvordan både barn og voksne hun har intervjuet forklarer

kjærlighetsbegrepet (Thrana, 2015, s. 65). Uten at det blir beskrevet hva hennes informanter legger i omsorgsbegrepet, tjener i alle fall hennes undersøkelse til å bekrefte at «de motvilliges» skille mellom omsorg og kjærlighet er et skille som både ansatte og brukere knyttet til norsk barnevern kan se som viktig.

6.2.3.2 *Nærhet og distanse*

«De motvillige» tar også avstand fra en tanke om at alt en gjør skal være preget av kjærlighet og at nærhet til barn og unge skal være en del av deres praksis. En av dem beskriver dette slik:

«Jeg tenker jo det er viktig i den rolla vi har, at vi har en distanse i det, ellers blir det bare en røre, hvis vi skal gå og tenke kun kjærlighet, kjærlighet – det blir jo ikke sant, for vi skal jo ta avgjørelser.»

Her blir det påpekt at synet på at alt barnevernsarbeid handler om kjærlighet, slik «de overbeviste» gir uttrykk for, kan føre til at det blir problematisk å ta de riktige avgjørelsene. Tvert imot, mener de at det er viktig i rollen som barnevernsarbeider å ha en distanse slik at en blir i stand til å ta avgjørelser. Dette kan minne om hvordan Cecilie Neumann argumenterer mot å innføre kjærlighet i sin artikkel om omsorgsetikk i barnevern. Hun hevder at innføringen av kjærlighet strider mot et gjeldende barnevernfaglig prinsipp hvor følelsesavklaring er sentralt for barnevernarbeidere, for å kunne utøve et faglig skjønn (Neumann, 2012, s. 115). Denne distansen handler ikke bare om å tenke på kjærlighet i profesjonell sammenheng, men blir også fremhevet i møte med forståelsen av kjærlighet som å være nær fysisk. En uttrykker dette når hun sier at:

«Jeg tenker jo at det er de som skal gi det initiativet ... Jeg gir jo klem til mange jeg egentlig ikke vil, fordi jeg er høflig og svarer på en klem. Og sånn tenker jeg at det er for barn og ungdom også ... og der er forskjellen på kjærlighet og det vi skal gi.»

Informanten er opptatt av at barnevernsansatte ikke skal ta initiativ til fysisk kontakt, og presiserer at det å svare på en klem er noe hun gjør for å være høflig. Samtidig påpeker hun at det kan være på samme måte for barn og ungdom, at de gir en klem bare for å være høflig. Poenget til «de motvillige» i forhold til praksis med kjærlighet i fokus, og som denne informanten understreker, er at det er en forskjell mellom den jobben de skal gjøre og hva kjærlighet er. I dette tilfellet kan en svare på en klem fordi det er det rette å gjøre, men det er allikevel ikke kjærlighet. «De motvilliges» motforestillinger mot de andres «kjærlighetspraksis» kommer til uttrykk ved at de stiller spørsmål om det er kjærlighet, men også om det er riktig å arbeide på den måten som blir beskrevet som tegn på kjærlighet. Alexander og Charles (2009) undersøkelse av relasjoner mellom sosialarbeidere og brukere hevder at det i mange tilfeller er stor avstand mellom det ansatte har lært gjennom utdanning og den praksis de utfører. Dessuten forteller de at ansatte som inngår i nære og dualistiske relasjoner, frykter andre vil stemple dem som uprofesjonelle (Alexander & Charles, 2009, s. 5,17). Neumann mener at en konsekvens av innføringen av kjærlighet vil medføre en deprofesjonalisering, blant annet fordi det følelsesmessige aspektet knyttet til kjærlighetsbegrepet er så sterkt (Neumann, 2012, s. 117). Sett i lys av dette kan «de motvillige» som stiller spørsmål ved riktigheten av andres praksis, ses på som disse kollegaene som stempler andre som uprofesjonelle. I denne undersøkelsen er det ingen som angriper noen for å være uprofesjonelle, men gjennom små antydninger som «det viktigste er å være profesjonell» og «som voksen skal vi...» osv. tar «de motvillige» et standpunkt til andres praksis. Dette kan oppleves som at det de andre gjør ikke er i samsvar med det som er riktig praksis, noe som kan lede til den deprofesjonalisering av barnevernarbeidet Neumann frykter. Et eksempel på dette er reaksjonen til en av «de motvillige» når «de velvillige» beskriver følelsesmessig involvering som en måte å uttrykke kjærlighet på:

«Jeg tenker at det å være en voksen sammen med et barn er alltid å holde til en viss grad igjen, for vi skal være sterkere og vi skal på en måte være klokere, og det er nødvendig for at de barna skal kunne håndtere seg selv. De trenger oss til å hjelpe de med å holde seg litt på plass, selv om de skal få lov til å føle det de føler, men hvis vi skal føle like sterkt, så blir det jo bare et kaos.»

Sitatet viser et sentralt trekk ved «de motvilliges» holdning til praksis. De er redd for at den emosjonelle kjærlighetsforståelsen som innebærer at man kan gråte sammen med barna, eller på andre måter dele deres følelser, vil medføre kaos. Dette begrunner de i at det skal være en forskjell mellom voksne og barn. Barna er avhengig av at den voksne er den sterke og kloke for å kunne håndtere seg selv. Dette fremstår som en kontrast til «de overbevistes» beskrivelse av at kjærlighet i barnevernet innebærer at det er barnet som kan og vet best, og at det dermed er hva barna mener som betyr noe. Samtidig er «de motvillige» opptatt av at det å være emosjonelt involvert i barn og unge, kan påvirke deres praksis:

«Også er det noe med den jobben vi gjør, som er noe med å se totalen, hele bildet, og hvis man blir veldig emosjonelt [involvert] i et barn, så glemmer man litt alle de andre tingene som skjer rundt, og hvilken innvirkning det har på hvordan vi kan hjelpe og å få sortert litt.»

Viktigheten av å ha en form for distanse både fysisk og emosjonelt til barna og unge blir dermed begrunnet på to måter. På den ene siden skal det hjelpe barn til å håndtere egne følelser, og på den andre siden bidra til at de selv blir i stand til å utføre den jobben de er satt til å gjøre. Flere av «de motvillige» ser store utfordringer knyttet til det å skulle være veldig nær brukerne og begrunner det som i sitatene over av hensynet til barna, eller til de ansattes muligheter for å utfør jobben skikkelig. Dette står i sterk kontrast til holdninger Thrana finner i sin undersøkelse. For hennes informanter er det i mange tilfeller sentralt for deres forståelse av kjærlighet at det ikke skal være en stor avstand mellom barn og voksne i profesjonell sammenheng. Hun påpeker at mange av hennes informanter inngår i gjensidige relasjoner med barn og unge, og mener dette er viktig for å kunne gjøre den jobben de er satt til (Thrana, 2015, s. 75). Som vi har sett er dette noe «de motvillige» ikke sier seg enige i, tvert imot vil en slik involvering ifølge dem, medføre at de ikke får gjort den jobben de skal gjøre. Videre gir de også uttrykk for hva de frykter vil skje om de skulle jobbe på denne måten.

En av informantene beskriver hva som i ytterste konsekvens kan være resultatet av å være involvert på den måten kollegaer beskriver kjærlighet som:

«... det å på en måte være en stabil person og holde ut i yrket som vi har lenge da, det kan jo også være vanskelig når man skal bry seg veldig og gi mye kjærlighet, gi mye av seg selv, så klarer man jo ikke å legge fra seg det når man slutter på jobben kvart over tre, da tar man det med seg hjem, hele kvelden, hele helgen, hele natta, da holder man ikke mange år i førstelinja.»

Denne informanten er veldig tydelig på at en konsekvens av å skulle arbeide slik enkelte beskriver som kjærlighet, vil være at en ikke vil bli værende i jobben som barnevernarbeider i særlig lang tid. Denne bekymringen kan forstås i lys av den før omtalte norske undersøkelsen som konkluderer med at rollekonflikter er en viktig årsak til at ansatte får nedsatt psykisk og sosial velvære (Finne et al., 2014). «De motvillige» kan sies å være i en slik konflikt hvor deres rolle som sosialarbeider blir utfordret av en ny måte å tenke omkring hvordan deres rolle skal være. Deres måte å forholde seg til sine arbeidsoppgaver blir på den ene side utfordret av Forandringsfabrikken og av kollegaer som omfavner denne måten som «den beste måten å arbeide på», og samtidig fra andre kollegaer som hevder at «en er for profesjonell» om man velger å være litt tilbakeholden eller distansert i forhold barn og unge en arbeider sammen med. Graham og Shier har i sin undersøkelse av sosialarbeideres velvære funnet at uklare rolleforventninger ikke bare kan gå ut over hvordan man har det, men at det påvirker evnen til å gjøre en god jobb og kan føre til konflikter på arbeidsplassen (Graham & Shier, 2014, s. 96). Flere av «de motvillige» uttrykte lignende bekymringer i det de beskrev andres kjærlighetsfulle praksiser som både emosjonelt krevende, men også som en utopi fordi de ikke har tid til å utøve det. Som en av de «motvillige» responderte på «de overbevistes» beskrivelse av kjærlighet som å gjøre uformelle ting sammen med barna: «Det har jeg tenkt på at det skulle jeg gjerne hatt tid til, biltur for eksempel, eller gå på kafe, det hadde vært drømmesituasjonen.» Dette viser også at «de motvillige» ikke avviser all praksis de andre idealtypene beskriver, selv om de ikke er enige i at det er kjærlighet, men at praksisen er noe som vanskelig lar seg gjennomføre på grunn av

manglende tid. Utfordringene med for liten tid kan også ifølge «de motvillige» bli sett på som en grunnleggende utfordring med kjærlighetsbegrepet:

«... til tider kan du føle deg avvisende, for nei nå har jeg ikke tid, nå må jeg bare si at jeg ringer deg opp igjen eller, det er jo litt slik å jobbe i barnevernet, til tider så har vi det himla travelt, og kan sikkert virke avvisende og det er ikke mye kjærlighet i det, men det er jo bare en kjensgjerning at slik er det faktisk.»

Denne informanten bringer på bane også de strukturelle rammene som et motargument for å kunne snakke om kjærlighet i barnevernets praksis. På grunn av det store arbeidspresset de er utsatt for, blir de på sett og vis «tvunget» til å opptre på en måte som kan bli oppfattet som avvisende, noe som blir sett på som det motsatte av kjærlighet. I Graham og Shiers undersøkelse (2014) ble overdreven arbeidsbelastning, manglende finansielle rammer og andre ressurser presentert som elementer, i tillegg til rollekonflikter, som bidrar til at sosialarbeidere opplever at de ikke mestrer den jobben de er satt til. Sitatene over tyder på at «de motvillige» kan oppfatte seg selv som sosialarbeidere som både er i en rollekonflikt og ikke har de nødvendige rammer for å utføre sitt arbeid. Kan det være at innføringen av kjærlighet forsterker en følelse av avmakt som allerede ligger der hos «de motvillige»?

6.2.4 Oppsummering

«De overbeviste» forholder seg til praksis i lys av forventningen om kjærlighet, som et skille mellom før og nå. Etter at de begynte å arbeide med kjærlighet, har de fått et nytt syn på seg selv og sin rolle, og på brukerne og deres rolle. De mener at kjærlighet tjener som en form for tillatelse til å jobbe på måter som ikke tidligere var akseptert. Dette inkluderer et fokus på å inngå i relasjoner med barn og unge som er personlige. Denne form for relasjon innebærer at det enkelte barn er aktiv deltaker i relasjonen, ikke bare en passiv mottaker av tjenester. Som en konsekvens av dette er den enkelte barnevernsarbeider den som står som ansvarlig i forhold til barn og unge, og ikke barnevernstjenesten som helhet. Måten de arbeider på er på den ene siden begrunnet med at det er slik det er definert av Forandringsfabrikken og implementert av «de overbevistes» leder, og på den andre siden ved at kjærlighet blir forstått som den indre

motivasjonen for å utøve sitt arbeid. Det kan også være at deres praksis skyldes et forsøk på å tilpasse seg brukernes forventninger, eller forventninger som ligger til sosialt arbeid, om både være relasjonelle og profesjonelle samtidig.

«De velvillige» er også opptatt av relasjonen til barn og unge, men er i mye større grad opptatt av emosjonelle og fysiske sider ved relasjonen enn «de overbeviste». Egne følelser er avgjørende for om de kan snakke om en kjærlighetsfull praksis, både at de har følelser overfor barna, men også at de kan gi uttrykk for disse og dele følelser i ulike situasjoner. Det er ikke hva de *gjør*, men hva de *føler* som er avgjørende for at de snakker om praksis som kjærlighetsfull. Videre er det for «de velvillige» et viktig moment at de tåler de følelsesuttrykk som barn og unge i barnevernet kan ha, og at de er voksne som holder ut i de vanskelige situasjonene. «De velvillige» begrunner sin praksis ved å vise til egen erfaring av hva de opplever som viktig for å erfare kjærlighet, og ut fra hvilke behov de mener barn og unge har. Dette kan forstås som et uttrykk for en tendens i kommunalt barnevern hvor egen erfaring og brukeres behov blir sett på som viktigere kunnskap enn for eksempel egen utdanning når avgjørelser skal tas.

«De motvillige» på sin side beskriver ikke sin praksis som kjærlighet, og er i liten grad opptatt av å fortelle om sin egen praksis. I stedet argumenterer de mot andres beskrivelser av kjærlighetsfulle måter å møte barn og unge på. «De motvillige» stiller spørsmålsteget ved om praksisen er riktig, både ut fra om det er rett overfor barn og unge, og ut fra hensynet til den enkelte barnevernsarbeider. De setter et skille mellom omsorg og kjærlighet fordi de mener omsorg handler om en praktisk måte å møte barn og unge på, og de tar avstand fra en tanke om at nærhet som emosjonell og fysisk kontakt er riktig. De fremhever at distanse er viktig for å kunne utføre jobben sin og for å kunne hjelpe barna til å håndtere egne følelser. «De motvillige» frykter at den kjærlighetsfulle praksisen de andre beskriver i verste fall, kan føre til at man ikke blir i stand til å arbeide i barnevernet. Dette begrunnes både ut fra en tanke om at det er for emosjonelt krevende, men også ut fra perspektiv om at det de andre beskriver, er for tidkrevende og krever en innsats som de strukturelle rammene ikke tillater.

6.3 Drøfting

Så langt i denne avhandlingen har det vært forsøkt å vise hvordan barnevernsansatte forholder seg til forventningen om kjærlighet de blir møtt med gjennom lovfesting av kjærlighet, og ved Forandringsfabrikkens definisjoner og arbeidsmetoder. Den har også beskrevet ulike måter barnevernsansatte mener en kjærlighetsfull praksis kan se ut, noe det er uenighet om både i om det er kjærlighet, og hvorvidt det er riktig å utøve praksis på denne måten. Underveis har det vært vist til forskning og teori som kan understøtte de funnene som er gjort i dette prosjektet. Dette er i stor grad knyttet opp til kjennetegn ved profesjonsutøvere og organisatoriske forhold i den enkelte kommune. Derimot har ikke funnene blitt satt inn i den større sammenhengen fenomenet kjærlighet har utspilt seg i. Dette vil bli gjort i det følgende ved å benytte deler av Habermas samfunnskritiske teori, og Goffmans' sceniske teori. I denne delen vil ikke idealtypene bli presentert i samme rekkefølge som tidligere. Dette skyldes at bruken av et av de teoretiske begrepene gjør det mer oversiktlig å plassere «de motvillige» rett etter «de overbeviste» da de vil fremstå som motsetninger i denne delen. Før funn knyttet til de ulike idealtypene vil bli drøftet innleder jeg med å diskutere hvorvidt Forandringsfabrikken skal ses på som en aktør på feltet, eller en del av systemet som de barnevernsansatte må forholde seg til.

6.3.1 Aktør eller system?

Habermas forklarer ved hjelp av begrepet «det demokratiske maktkretsløpet» hvordan problemer aktører opplever i samfunnet, blir fanget opp og formulert i det offentlige rom. Deretter kommer dette inn i det politiske systemet og blir etter hvert til formelle beslutninger som blir implementert gjennom lovgivning og forvaltning (Aakvaag, 2008, s. 190). Det denne avhandlingen viser er at i tilfellet med lovfestet kjærlighet kan det se ut til at dette bare er delvis riktig. Forandringsfabrikken har gjennom sitt arbeide hatt stor innflytelse på at forventningen om kjærlighet har blitt artikulert i det offentlige rom. De har også hatt stor påvirkning direkte inn i det politiske systemet gjennom utstrakt kontakt med politikere fra ulike partier, og blir tilskrevet æren for at kjærlighet ble lovfestet. Videre skiller denne prosessen seg fra den Habermas beskriver ved at det ikke er forvaltningen som har implementert kjærligheten i kommunene, men

Forandringsfabrikken. Dermed kan det ses på som om Forandringsfabrikken, som består av barnevernproffer, har gått fra å være aktører med et ønske om å løfte frem en utfordring, til å bli en del av Habermas *system*. Denne forståelsen kan styrkes når «De overbeviste» forholder seg til lovgivningen som en forventning om å gjøre det Forandringsfabrikken ønsker, «de velvillige» forholder seg til forventningen om kjærlighet som et juridisk begrep, og «de motvillige» både lovfestingen og forventningen fra Forandringsfabrikken som et krav om å overskride skillet mellom privat og profesjonell. Videre vil forståelsen av Forandringsfabrikken som en del av systemet, ligge til grunn når det videre ved hjelp av Habermas og Goffmans teoretiske begreper skal drøfte forskjeller både i hvordan de forholder seg til forventningene, og hvordan de utøver sitt arbeide med barn og unge.

6.3.2 Kolonisert eller oppriktig?

Habermas forklarer relasjonen mellom aktør og struktur med begrepene livsverden og system. «Livsverden» blir videre forklart som at alle mennesker har en rekke tause og førteoretiske verdier, holdninger, kunnskaper og ferdigheter som blir brukt som en ressurs for å skape mening i sin hverdag. Innholdet i livsverdenen blir i hovedsak til gjennom den sosialiseringen en aktør gjennomgår i det samfunnet og den kulturen hun hører til. Videre innebærer dette at alle samfunnsmedlemmer i stor grad deler den samme livsverden, og at livsverden er viktig for reproduksjon av både kultur, samfunn og personlighet (Habermas, 1999, s. 22-23, 74-75). For denne avhandlingen innebærer dette at måten alle informantene forholder seg til forventningen om kjærlighet på, kan være påvirket av deres livsverden, her forstått som de verdier, holdninger og ferdigheter de besitter. Livsverden kan ifølge Habermas bli forsøkt kolonisert av systemet, noe som viser seg ved at samhandlingen mellom aktørene blir formidlet gjennom penger og makt, eller at politikk og økonomi trenger seg stadig mer inn i folks hverdag (Habermas, 1999, s. 19). Ved å benytte disse begrepene, kan vi se på forventningen om kjærlighet som et forsøk på å kolonisere de barnevernansattes livsverden. Det innebærer at de verdier, holdninger og ferdigheter de besitter blir satt under press og forsøkt erstattet med noe annet. «De overbeviste» gir uttrykk for at de i utgangspunktet opplevde tanken om at kjærlighet skulle inn i barnevernet var noe underlig, men at så snart de fikk det nærmere forklart aksepterte de det. Dette kan tyde

på at de i utgangspunktet hadde en livsverden som ikke nødvendigvis var innstilt på å implementere kjærlighet i sitt arbeide, men som har blitt endret etter hvert. «De overbeviste» forteller om et kollektiv som ved hjelp av sin leder har arbeidet med å forstå og legge til rette for at de kan imøtekomme forventningen om kjærlighet. «De overbeviste» arbeider i kommuner som samarbeider med Forandringsfabrikken, og hvor det blir lagt til rette for at de kan jobbe etter de prinsippene barnevernproffene ønsker. Denne måten å arbeide på oppfatter de som å jobbe med kjærlighet. Sagt med andre ord er de aktører i system, hvor systemet ved hjelp av penger og makt, styrer hvordan samhandlingen skal foregå. Det «de overbeviste» måtte ha med seg av tidligere erfaringer, normer og verdier, deres opprinnelige livsverden, blir dermed utsatt for en kolonisering. Kanskje kunne denne idealtypen også blitt kalt «de koloniserte»? En slik forståelse av «de overbeviste» vil kunne danne et bilde av dem som viljeløse aktører som mer eller mindre blindt aksepterer det systemet pålegger dem. En annen måte å se dem på kan være ved hjelp av Erving Goffmans samfunnssteori. Han beskriver i boken «*Vårt rollespill til daglig*» (1974) to ytterpunkter i forhold til hvilken rolle ulike aktører inntar. «Den oppriktige» er en person som fullt og helt går inn i sin rolle. Hun er helt overbevist om at den virkeligheten hun fremfører er den virkelige virkeligheten. Vanligvis vil også publikum være overbevist om at dette er virkelighet (Goffman, 1974, s. 24). Med dette som utgangspunkt kan vi se på «de overbeviste» som noen som går helt opp i sin rolle, og derfor er overbevist om at dette er virkeligheten, eller med andre ord, slik det skal være. Når da hovedparten av de andre deltakerne i «spillet» er enige med henne, vil ikke motsigelser komme frem. I stedet sier Goffman at de som er tilstede, og eventuelt uenig, vil holde tilbake sine umiddelbare og oppriktige følelser. De vil derimot legge frem synspunkter som de antar at de andre vil godta (Goffman, 1974, s. 17-18). Dette kan være med å forklare hvorfor «de overbeviste» fremstår som unisont enige, og ikke inngår i diskusjoner med sine kollegaer, eller på andre måter gir uttrykk for at det de andre sier ikke samsvarer med virkeligheten. «De overbeviste» vil med en slik måte å se dem på, dermed ikke fremstå som koloniserte, men derimot som aktører som oppriktig mener at den måten de arbeider på er den beste, og at alt de gjør er kjærlighet. Kanskje er virkeligheten et sted midt imellom, at «de overbeviste» er aktører som gjennom påvirkning har blitt overbevist om at det er kjærlighet som er den «virkelige virkeligheten»?

Hva så med «de motvillige» som hverken fremstår som kolonisert eller forholder seg til kjærligheten som relevant for deres yrkesutøvelse?

6.3.3 Reflektert, rasjonell eller kynisk?

Habermas hevder at når livsverdener blir forsøkt kolonisert, vil det kunne bli aktivert motkrefter som vil forsøke å kjempe mot endringene. Disse motkreftene kaller han for «kommunikativ rasjonalitet» og blir beskrevet som en kompetanse til å begrunne eller kritisere gyldigheten til ytringer og handlinger (Habermas, 1999, s. 72-75). Måten «de motvillige» argumenterer mot forventningen om kjærlighet kan tyde på at de besitter nettopp en kompetanse til å kritisere gyldigheten av at kjærlighet er noe som kan innføres i barnevernet. Dette kommer til uttrykk både gjennom veloverveide refleksjoner omkring lovfestingen, og motargumenter i møte med både kollegaers beskrivelse av kjærlighetsfull praksis, og motstanden mot Forandringsfabrikkens kjærlighetsforståelse. De argumenterer både ut fra sin egen private livsverden, de ønsker ikke at skillet mellom privat og profesjonell skal nedrives, men også ut fra det vi kan kalle den profesjonelle livsverden, hvor hensynet til både ansatte og brukere blir fremhevet. Det er dermed mulig å se dem som aktører som, gjennom veloverveide refleksjoner med begrunnede motforestillinger, benytter «kommunikativ rasjonalitet» for å markere en motstand mot at makten infiltrerer deres livsverden. Habermas benytter også et annet begrep som kan bidra til å forstå den motstanden «de motvillige» gir uttrykk for. Han sier at gjennom *kritisk selvrefleksjon* kan aktørene avdekke ideologier som er forsøkt tildekt, og kommunikasjon som er systematisk forvrengt. Gjennom kritisk selvrefleksjon vil mennesker kunne bli bevisste på hvilke forhold som begrenser aktørers potensial (Habermas, 1973, s. 182). Anvender vi dette begrepet på situasjonen til «de motvillige» i møte med barnevernproffenes ønske om kjærlighet, kan vi si at de har gjennomskuet kjærlighetsforventningen fra barnevernproffene. Det de mener å ha funnet er at det handler om å gå inn i en ny rolle, hvor det profesjonsfaglige de er vant til å forholde seg til, nå skal handle om å være emosjonelt involvert og inngå i familielignende relasjoner med barn og unge. Dette er de motvillige til å skulle akseptere. En kombinasjon av disse to begrepene vil gjøre det mulig å se «de motvillige» som reflekterte og rasjonelle, og som gjennom måten de kommuniserer på, viser motvilje i forhold til å akseptere forventningen om

kjærlighet. Benytter vi derimot Goffmans andre ytterpunkt vil vi kunne både se dem på en annen måte, og kanskje også belyse mer hvorfor «de motvillige» og «de velvillige» fremstår som svært ulike i hvordan de forholder seg til forventningen om kjærlighet. Kynikeren er ifølge Goffman en person som overhodet ikke er opptatt av sin rolle, og som har gjennomskuet «skuespillet». Videre er kynikeren i liten grad opptatt av hvilken opplevelse de andre deltakerne eller tilskuerne har av situasjonen, men hun kan samtidig faktisk etterleve de forventningene som ligger til rollen, enten av egeninteresse, eller fordi det er til det beste for samfunnet hun er en del av (Goffman, 1974, s. 25). Ved å se på «de motvillige» som kynikere i denne forstand, kan det se ut som om den rolle de har fått definert som kontaktperson, ikke er en rolle de er opptatt av å ha. Ved å hevde at omsorg, nærhet og følelser ikke er kjærlighet og samtidig stille spørsmålstegn ved riktigheten av å arbeide på denne måten, kan de ses på som aktører som har «avslørt» skuespillet. Samtidig åpner de opp for å kunne arbeide etter noen av disse måtene uten å kalle det for kjærlighet hvis rammene er tilstrekkelig ivaretatt. Ikke fordi de ønsker å late som om det er kjærlighet, eller fordi de ønsker å oppnå noe, men fordi det kan være til det beste for barn og unge. Goffman hevder at mange vil dras mot de to ytterpunktene fordi man ved å innta slike roller lettere vil kunne få en posisjon med spesielle fordeler og forsvarsmuligheter. Videre sier han at det er naturlig å dras mot ytterpunktene fordi alle mennesker spiller roller, og det er gjennom disse rollene vi kjenner hverandre og oss selv (Goffman, 1974, s. 26). Dermed kan det tenkes at enkelte tar en rolle som oppriktig, fordi det er slik de ser seg selv og det er slik de ønsker å bli sett, mens andre dras mot den mer kyniske rollen av samme grunn. Det vil dessuten være lettere for begge parter å forsvare seg ved at man er helt tydelig på hvem man er og hva man står for. Hvorvidt «de motvillige» er rasjonelle og reflekterte, eller kyniske i sitt møte med forventningen om kjærlighet, vil det være vanskelig å være bastant om, men uavhengig hvordan man tolker deres utsagn bidrar både Habermas og Goffmans begreper til å forstå hvorfor «de motvillige» forholder seg til forventningen om kjærlighet på en annen måte enn de to andre idealtypene.

6.3.4 Populistisk eller forståelsesfull

Hva så med «de velvillige» som på den ene siden ikke har tenkt mye over hva forventningen om kjærlighet betyr, men samtidig gir uttrykk for at kjærlighet i

barnevernet er relevant fordi barn og unge har behov for kjærlighet? Fordi denne gruppen ikke arbeider i kommuner som samarbeider med Forandringsfabrikken kan vi ikke hevde at de har vært utsatt for et koloniseringsforsøk. For å kunne forstå hvorfor de da allikevel stiller seg positive til forventningen om kjærlighet kan et annet av Habermas begreper tjene til å belyse dette. I «*Offentlig mening, kommunikativ makt og aktører i det sivile samfunn*» (Habermas, 2007), beskrives «den offentlige mening» som en mening som oppstår i befolkningen omkring et gitt tema. Dette skjer som en konsekvens av en massiv informasjonsstrøm i mange ulike kanaler. Når en offentlig oppfatning i forhold til et bestemt tema først har etablert seg, representerer det et innflytelsespotensial som kan påvirke borgere eller myndigheter (Habermas, 2007, s. 32). Gjennom massemedier og sosiale medier har både «folk flest», politikere og academia gitt støtte til at kjærlighet skal være en del av barnevernet i Norge. Det kan synes å ha dannet seg en «offentlig oppfatning» av at det er rett og riktig. Dette gjenspeiler seg også i de høringsuttalelser som ulike aktører har sendt inn i forbindelse med endringer av barnevernloven. Et overveldende flertall av uttalelsene gir støtte til lovfestingen av kjærlighet (NOU 2016:16). Dette kan være med å forklare hvorfor «de velvillige» aksepterer forventningen om kjærlighet. De forholder seg til forventningen om kjærlighet gjennom å støtte seg til den generelle oppfatning som finnes i samfunnet. En annen måte å si det på vil kunne være at de er populistisk. En slik tankegang støttes av at de i liten grad er opptatt av å begrunne sitt forhold til forventningen om kjærlighet. Benytter vi derimot Goffmans teori, kan «de velvillige» ses på som noen som er på vei mot ett av to ytterpunkter tidligere beskrevet. Goffman hevder at over tid vil aktørene kunne gå fra det ene til det andre ytterpunktet. Dette kan skyldes at man gradvis får en opplevelse av at den rollen man har valgt ikke er den riktige. Han hevder også at yrker med spesielle forventninger kan føre til at man går i den retningen det er forventet (Goffman, 1974, s. 26). «De velvillige» kan med det som utgangspunkt bli sett som noen som er på vei til den ene ytterkanten. De er ikke helt oppriktige, med den forståelsen at de ikke er helt overbevist om hva kjærlighet i praksis skal være, men de er heller ikke kyniske i form av at de er åpne både for å forstå, og bruke kjærlighet i sin praksis. Om de skulle ende opp i en av ytterkategoriene er det ifølge Goffman ofte som et resultat av at de blir påvirket av de andre man spiller et spill for, øvrige kollegaer, eller at motivasjonen endrer seg underveis. Dette kan være for eksempel at man handler fordi

man må gjøre det, for senere å handle fordi man har lyst til det (Goffman, 1974, s. 26-27). Ved å se «de velvillige» i lys av en slik tankegang kan vi se dem som noen som er på vei til enten å bli overbevist om at kjærlighet er relevant for barnevernet på en slik måte at alt de gjør er kjærlighet, eller at de kan ende opp med å bli motvillige til å akseptere forventningen om kjærlighet.

6.3.5 Oppsummering

I denne delen har ulike begreper hentet fra Habermas og Goffmans samfunnsteorier blitt benyttet for å belyse forskjellene mellom idealtypene, og bringe på bane ulike måter de kan forstås.

«De overbeviste» kan ved hjelp av Habermas ses på som noen som har fått sin livsverden kolonisert, og dermed nesten viljeløst aksepterer de endringene systemet pålegger dem. Deres opprinnelige livsverden bestående av tidligere holdninger, kunnskaper og ferdigheter har blitt erstattet med Forandringsfabrikkens verdier og arbeidsmetoder. Ved å se på «de overbeviste» ut fra Goffmans rolleteori, kan det derimot hevdes at de har gått inn i en rolle som «de oppriktige» og dermed er fullt og helt overbevist om at måten de arbeider på er kjærlighet, og at denne måten er den beste å utføre barnevernfaglig arbeid på. Dermed fremfører de sine synspunkter, og beskrivelser av arbeidsmetoder på en måte som viser at de er oppriktige i sine beskrivelser av disse.

«De motvillige» kan med Habermas ses på som kjempende imot koloniseringen. De ønsker ikke at systemet skal endre på deres opprinnelige livsverden, og holder dermed fast på de verdier, holdninger og kunnskaper som følger med denne. Dette gjøres ved å argumentere ved hjelp av kompetansen som Habermas kaller «kommunikativ rasjonalitet». Dette innebærer at de evner å kritisere gyldigheten av forventningen om kjærlighet, uavhengig om den kommer fra Forandringsfabrikken eller gjennom lovgivningen. Det er også mulig å forstå motvilligheten som et uttrykk for at de besitter evnen til kritisk selvrefleksjon. Det innebærer i så fall at «de motvillige» har «gjennomskuet» Forandringsfabrikkens kjærlighetsforventning som noe som krever at

de må innta en ny rolle, som de ikke ønsker å gå inn i. Goffmans rollebegrep brukt på «de motvillige» vil føre til en annen forståelse av denne idealtypen. Rollen de har fått som kontaktperson er de ikke opptatt av å ha, og ved å stille spørsmålstegn ved og kritisere forventningen om kjærlighet og beskrivelsen Forandringsfabrikken gir av hva kjærlighet er, kan de ses på som aktører som har avslørt «skuespillet». Dermed vil de med Goffmans begreper kunne ses på som kynikere, eller som de som ikke er opptatt av hva andre mener om deres rolle.

«De velvillige» inntar en mellomposisjon når Goffmans rolleteori blir benyttet som grunnlag for forståelsen av dem. De er ikke «oppriktige» ei heller «kyniske». De kan derimot ses som aktører på vei mot ett av de to ytterpunktene. Hvilken vei de vil gå avhenger av flere faktorer, blant annet motivasjonen de har for å utøve kjærlighet, om de vil gjøre det av plikt eller lyst, eller om de blir påvirket av kollegaer eller andre. Habermas teori om dannelsen av «den offentlige mening» kan også belyse deres måte å forholde seg til forventningen om kjærlighet på. Den informasjon de har mottatt om «kjærlighet i barnevernet» gjennom media og sosiale medier, er i stor grad preget av positivitet og støtte. Det kan synes som den offentlige mening om «kjærlighet i barnevernet» og Forandringsfabrikken arbeid har befestet seg som en oppfatning som gir stor innflytelse, noe som inkluderer at dette er den mening «de velvillige» har tatt til seg.

7 Konklusjon

Presentasjonen av funn har vist at måten barnevernansatte forholder seg til forventningen om kjærlighet, og utøver en kjærlighetsfull praksis på både sammenfaller og er i konflikt med hverandre. I det følgende vil jeg presentere avhandlingens hovedfunn og reflektere over dens nytteverdi, før jeg avslutter avhandlingen med noen betraktninger knyttet til fremtidens barnevern.

«De overbeviste» arbeider i kommuner som samarbeider med Forandringsfabrikken. Dette ser ut til å være en viktig faktor i hvordan de forstår begrepet kjærlighet, forholder seg til forventningen om kjærlighet, og hvordan deres praksis beskrives. For denne idealtypen er det selvsagt at kjærlighet skal være en del av barnevernets arbeid, og det oppleves som meningsfullt for dem å utøve kjærlighet på den måten Forandringsfabrikken har presentert den for dem. Denne praksisen ser de på som den beste måten å utøve barnevernsarbeid på, og det fremstår som om de ser på kjærlighet som en form for ny profesjonalitet, hvor barn og unges opplevelse av hva som er viktig og riktig å gjøre, er det førende prinsipp.

«De motvillige» arbeider både i «Mitt-liv kommuner» og i kommuner som ikke har samarbeid med Forandringsfabrikken. I motsetning til «de velvillige» forholder ikke denne idealtypen seg til forventningen om kjærlighet med utgangspunkt i Forandringsfabrikkens beskrivelse av kjærlighet. Kjærlighet for «de motvillige» tilhører den private sfære og er både intim og ubetinget. Derfor er det vanskelig å forstå at kjærlighet kan lovfestes, og de avviser at det Forandringsfabrikken beskriver som kjærlighet egentlig er kjærlighet. Dette fører til at «de motvillige» ikke beskriver sin praksis i lys av kjærlighetsbegrepet, derimot er de opptatt av å påpeke hvilke problemer en innføring av kjærlighet vil medføre, og stille spørsmålstegn ved riktigheten og gjennomførbarheten av den praksis de andre idealtypene beskriver som kjærlighetsfull.

«De velvillige» arbeider i kommuner som ikke samarbeider med Forandringsfabrikken, og har sin kunnskap om Forventningen om kjærlighet primært fra media og sosiale medier. Deres forståelse av kjærlighet i barnevernet ligner på den kjærligheten man finner mellom foreldre og barn og inkluderer intimitet og gjensidighet. Dette opplever

de ikke som utfordrende, og beskriver sin praksis gjennom relasjoner hvor emosjonell involvering og fysisk kontakt er viktige elementer for å utøve kjærlighet. De er på samme måte som «de motvillige» opptatt av at lovfesting av kjærlighet kan være problematisk, men begrunner dette i at det finnes så mange ulike måter å forstå hva kjærlighet betyr. De er allikevel positive til innføringen av kjærlighet i loven fordi de forventer at de skal få forklart hva det innebærer, og har tro på at deres egen kompetanse og erfaring vil gjøre at de mestrer det de blir bedt om å utføre.

Gjennom arbeidet med oppgavens problemstilling «Hvordan forholder barnevernansatte seg til forventningen om å yte kjærlighet, og hvordan beskriver de sin praksis i lys av dette» har jeg erfart at det er utfordrende å yte rettferdighet til et komplekst datamateriale. Til tross for dette mener jeg avhandlingens funn er viktige i debatten rundt kjærlighet i barnevernet. Barnevernet har som et av sine ansvarsområder å drive forebyggende arbeid med barn og unge. Kunnskap om barnevernsarbeideres forståelse av eget arbeid og hva som påvirker deres praksis vil dermed kunne være nyttig for både myndigheter, barnevernsledere og profesjonsutøvere for å gi et best mulig tilbud til en sårbar gruppe. Endringer i lovverk som berører profesjonsutøvere, kan bidra til å skape usikkerhet om hva som forventes av den enkelte, noe som kan medføre at den praksis som blir utøvd vil kunne arte seg svært forskjellig. Både mellom ulike barneverntjenester og innad i den enkelte personalgruppe vil arbeidsmetoder og holdninger til barn og unge kunne variere i stor grad. Innføringen av kjærlighet blir sett på som en forventning om at barnevernansatte skal bruke mer tid, og være mer involvert i det enkelte barn. Andre opplever det som en forventning om å overskride skillet mellom privat og profesjonell. Kjærlighet blir beskrevet som en ny type profesjonalitet, men samtidig som uforståelig og problematisk. Kontrastene i hvordan barnevernansatte forholder seg til forventningen om kjærlighet er store. Er «kjærlighet» i så fall en ny type profesjonalitet, eller bidrar «kjærlighet» til en deprofesjonalisering av barnevernet? Dette er et spørsmål det kan være viktig å få avklart for å finne ut om kjærlighet vil bidra til å skape flere suksesshistorier slik statsminister Solberg etterlyser, eller om innføringen av kjærlighet vil føre til flere kampanjer som *sier #heierna, vi trenger flere ansatte*.

Litteraturliste

- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Alexander, C. & Charles, G. (2009). Caring, Mutuality and Reciprocity in Social Worker—Client Relationships: Rethinking Principles of Practice. *Journal of Social Work*, 9(1), 5-22. doi: 10.1177/1468017308098420
- Barne-og likestillingsdepartementet. (2016). *Endringer i barnevernloven mv.* . (Prop nr 169 L (2016–2017)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-169-l-20162017/id2568801/>.
- Barnevernloven. (2018). *Lov om barneverntjenester LOV-2018-04-20-5* Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_1.
- Bjørnøy, H. (2011). *Barnevernpanelets rapport*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/2011/barnevernpanelets_rapport.pdf.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Fangen, K. (2004). *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforl.
- Finne, L. B., Christensen, J. O., Knardahl, S. & Langguth, B. (2014). Psychological and Social Work Factors as Predictors of Mental Distress: A Prospective Study. *PLoS ONE*, 9(7). doi: 10.1371/journal.pone.0102514
- Forandringsfabrikken. (2016). *Mitt Liv*. Hentet fra <http://mittliv.no/BV-TJEN-les%20mer.html>
- Forandringsfabrikken. (2018). *Proff*. Hentet 06.01 fra <https://www.forandringsfabrikken.no/bli-proff#Hva-er-en-proff>
- Goffman, E. (1974). *Vårt rollespill til daglig : en studie i hverdagslivets dramatik* (Vol. 47). Oslo: Dreyer.
- Gomez, J. & Michaelis, R. (1995). An assessment of burnout in human service providers. *Journal of Rehabilitation*, 61(1), 23.
- Graham, J. R. & Shier, M. L. (2014). Profession and Workplace Expectations of Social Workers: Implications for Social Worker Subjective Well-Being. *Journal of Social Work Practice*, 28(1), 95-110. doi: 10.1080/02650533.2013.810613
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforl.
- Habermas, J. (1973). A Postscript to Knowledge and Human Interests*†. *Philosophy of the Social Sciences*, 3(2), 157-189. doi: 10.1177/004839317300300204
- Habermas, J. (1999). *Kommunikativ handling, moral og rett*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Habermas, J. (2007). Offentlig mening, kommunikativ makt og aktører i det sivile samfunn. I B. Gentikow & E. Skogseth (Red.), *Medier og demokrati* (s. 30-46). Oslo: Scandinavian Academic Press, 2007.
- Halkier, B. (2009). *Fokusgrupper*. Fredriksberg: Forlaget samfundslitteratur.
- Jacobsen, M. H. & Jensen, S. Q. (Red.). (2012). *Kvalitative utfordringer*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Johansen, I. (2014). *Turnover i det kommunale barnevernet*. (9788253789262). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Kokkinen, L. & Konu, A. (2012). Work ability of employees in changing social services and health care organizations in Finland. *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health*, 25(2), 151-165. doi: 10.2478/S13382-012-0014-x

- Kroken, R. (2015). *Ansvar i barnevern. Om handlingsrom i den kommunale barneverntjenesten*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode : veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Lauritzen, C. & Aas, B. (2015). Veiledning for nyansatte i barnevernet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(4), 268-281.
- Mattison, M. (2000). Ethical Decision Making: The Person in the Process. *Social Work*, 45(3), 201-212. doi: 10.1093/sw/45.3.201
- Morgan, D. L. (1998). *The focus group guidebook*. California: SAGE Publications Inc.
- NESH. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*.
- Neumann, C. E. B. (2012). Omsorgsetikk i barnevernet ; en refleksjon over det "nye" kjærlighetskravet til barnevernsarbeidere. *Sosiologi i dag*, 42(3-4), 104-124.
- Neumann, C. E. B. & Neumann, I. B. (2012). *Forskeren i forskningsprosessen. En metodebok om situering*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Neumann, C. E. B., Olsvold, N. & Thagaard, T. (2016). *Omsorgsarbeidets sosiologi*. Bergen: Fagbokforl.
- NOU 2016:16. (2016). *Ny barnevernslov — Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-16/id2512881/>.
- Nørager, T. (1985). *System og livsverden : Jürgen Habermas' konstruktion af det moderne*. Frederiksberg: Anis.
- Puchta, C. & Potter, J. (2011). *Focus groups and interaction*. doi:<http://dx.doi.org/10.4135/9781849209168>
- Pösö, T. & Forsman, S. (2013). Messages to Social Work Education: What Makes Social Workers Continue and Cope in Child Welfare? *Social Work Education*, 32(5), 650-661. doi: 10.1080/02615479.2012.694417
- Riksrevisjonen. (2012). *Riksrevisjonens undersøkelse om det kommunale barnevernet og bruken av statlige virkemidler*. (3:15). Hentet fra <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter/sider/barnevernstat.aspx>.
- Rød, S. (2019, 26.01.2019). Barnevernansatte svarer statsministeren: #heierna vi trenger flere ansatte! *Fontene.no*. Hentet fra <https://fontene.no>
- Schönfelder, W., Andersen, S. T. & Kane, A. A. (2018). *Handlingsrom i barnevernet : muligheter og begrensninger for profesjonsutøveren*. Bergen: Fagbokforl.
- Solberg, E. (2017). Statsministerens nyttårstale 2017. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2017/id2525709/>
- Solberg, E. (2019). Statsministerens nyttårstale 2019. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2019/id2623249/>
- Stalker, C. A., Mandell, D., Frensch, K. M., Harvey, C. & Wright, M. (2007). Child welfare workers who are exhausted yet satisfied with their jobs: how do they do it? *Child & Family Social Work*, 12(2), 182-191. doi: 10.1111/j.1365-2206.2006.00472.x
- Statens helsetilsyn. (2012). *Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2011 med kommunalt barnevern – undersøkelse og evaluering*. (2/2012). Hentet fra https://www.helsetilsynet.no/globalassets/upload/publikasjoner/rapporter2012/helsetilsynetrapport2_2012.pdf.

- Statens helsetilsyn. (2014). *Helsepersonells opplysningsplikt til barnevernet*. (2/2014). Hentet fra https://www.helsetilsynet.no/globalassets/upload/publikasjoner/rapporter2014/helsetilsynetrapport2_2014.pdf.
- Statens helsetilsyn. (2017). *Bekymring i skuffen. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2015 og 2016 med barnevernets arbeid med meldinger og tilbakemelding til den som har meldt*. (1/2017). Hentet fra https://www.helsetilsynet.no/globalassets/upload/publikasjoner/rapporter2017/helsetilsynetrapport1_2017.pdf.
- Thrana, H. M. (2015). *Kjærlighet og sosialt arbeid : en studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis* (Doktoravhandling). Høgskolen i Lillehammer, Lillehammer.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Vike, H. (2004). *Velferd uten grenser. Den norske velferdsstaten ved veiskillet*. Oslo: Akribe.
- Weber, M. (2000). *Makt og byråkrati : essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier* (E. Fivelsdal & D. Østerberg, Overs. 3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal.

Oversikt over tabeller og figurer

Tabell 1 Sammenligning av kommuner

Tabell 2 Eksempel på analyse

Figur 1 Oversikt informanter

Vedlegg

Oversikt:

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Informasjonsskriv med samtykkeskjema

Vedlegg 3: Bekreftelse NSD: Ikke meldepliktig

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide

Fokusgrupper våren 2018 - Tema: «Kjærlighet i barnevernet»

Ansvarlig: Kjersti Røsvik og Knut Moltubak

Introduksjon – 5 minutter

Kort presentasjon av prosjektleder (Kjersti) og masterstudent (Knut)

Takke for at de har sagt seg villig til å delta

Hvordan intervjuet skal foregå:

- **Gruppesamtale** (fokusgruppeintervju) omkring ulike sider av temaet *kjærlighet i barnevernet*
- **Dialog:** ikke intervju i klassisk forstand
- **Tid:** mellom 1-2 timer
- **Mentorrolle:** Kjersti vil introdusere de ulike temaene, og styre samtalen
- **Uformelt:** Ønskelig med en uformell samtale
- **Temaer** vi er ute etter: egne erfaringer, holdninger, meninger og følelser i forhold til det å gi omsorg og kjærlighet til barnevernsbarn.
- **Rike beskrivelser:** Kom med alt av interesse og det dere finner relevant. Ingen rette eller gale utsagn

Praktisk gjennomføring:

- **Bånd:** Intervjuet vil bli tatt opp på bånd
- **Konfidensialitet:** Kun oss to som vil høre opptaket
- **Sletting:** Når prosjektet er ferdig vil det bli slettet.
- **Taushetsplikt:** Vi vet at dere er bundet av taushetsplikten, så skulle dere ønske å gi eksempel er det fint om dere ikke bruker reelle navn.
- **Transkripsjon:** Samtalene vil bli skrevet av, systematisert og utsagn vil kunne bli sitert i avhandling og publikasjon
- **Anonymisering:** ingen vil kunne bli gjenkjent gjennom det skriftliggjorte materialet.
- (Når samtalen starter vil opptaket starte, men før det skjer vil vi gjerne at alle forteller en kjærlighetshistorie fra eget liv – haha neida)
- **Introduksjonsrunde:** si kort hva dere har hovedansvar for og hvor lenge dere har jobbet i barnevernet.

Mikronivå (kjærlighet som begrep, erfaring, opplevelse)

Ordet kjærlighet

- Hva tenker dere på når ordet kjærlighet blir brukt?
- Kan dere gi eksempler på hva kjærlighet kan være - i et foreldre-barn perspektiv – i privat sone?

Oppfølgingsspørsmål:

- *Er **fysisk kontakt** viktig for å vise kjærlighet? Hvorfor/hvorfor ikke/hvordan?*
- *Er verbale uttrykk viktig? Hvordan gir man uttrykk for kjærlighet verbalt?*
- *Er det **andre måter** man kan vise det på? Kan dere beskrive*
- *Flere beskriver kjærlighet på en måte som kanskje kunne vært definert som omsorg, hva mener dere **er likheter/forskjeller på kjærlighet og omsorg?***

Erfaringer knyttet til kjærlighet i arbeidssituasjonen.

- Kan dere fortelle om **episode/r** hvor dere opplever at dere har **gitt kjærlighet** til et barn/ungdom i jobbsammenheng
- Kan dere beskrive **en situasjon** hvor dere ble spesielt **glad i** et barn/en ungdom mens dere var i tjeneste?
- Opplever dere noe problematisk rundt dette med å gi omsorg eller kjærlighet sette i forhold til det å være profesjonell?
- Kan dere beskrive en situasjon hvor kjærlighetsfulle uttrykk har vært problematisk?
- På hvilken måte kan det å bringe kjærlighet inn i relasjonen til barna føre til endringer i hvordan **dere føler** eller handler i forhold til dem?
- På hvilken måte kan det å bringe kjærlighet inn i relasjonen føre til endringer i hvordan **barna føler** det å være i relasjon til barnevernet?

Meso (Kjærlighet på Barnevernkontoret)

Nå har dere delt både erfaringer med kjærlighet, og følelser knyttet til det.

Vi ønsker å få vite litt mer om hva dere tenker i forhold til **kjærlighet** i barnevernet på et **mer generelt nivå**.

- Hvordan forstår dere som fagpersoner begrepet «kjærlighet i barnevernet»?
- Hvilken relevans har *kjærlighet* i barnevernsarbeidet?

Det er foreslått å **lovfeste rett til kjærlighet** i barnevernet

- Hva syns dere om lovforslaget?
- Hvordan jobber dere på kontoret for å realisere endringer i lovverk generelt?
- Er det mulig å **realisere**? I så fall hvordan skal det gjøres?
- Hva tror dere det vil medføre for dere som barnevernkontor?
(Arbeidsmetoder, kommunikasjon, dokumentasjon)
- På hvilken måte tror dere at en lovfestet rett til å motta kjærlighet i barnevernet vil **påvirke hvordan den enkelte av dere** utfører arbeidsoppgavene deres?

Makro (Kjærlighet som lovforslag)

- Hvilke **muligheter/utfordringer** tenker dere en slik lovendring kan føre til for dere som barnevernskontor/ansatt?
(Ressurser: antall saker senkes, mer tildeling av penger, mer tid til hver enkelt sak)
- **Holdninger:** (*avdekke holdninger og meninger, positive og negative*)
 - På hvilken måte har «kjærlighet i barnevernet» vært et uformelt tema i personalgruppa?
 - Har det skapt diskusjoner?
 - Hvis JA: Hva har diskusjonene dreid seg om?
Hvis NEI: Hvorfor ikke?
 - Hvis motstand: hva begrunnes eventuell motstand/uenighet mot lovforslaget med?

Nå skal dere få se en **plansje** som viser noe av det barnevernsproffene mener dere må gjøre for å vise kjærlighet. Vi vil gjerne ha deres tanker og følelser om det de skriver:

- *Samsvarer det med deres syn på kjærlighet i profesjonell sammenheng?*
- *Hvordan kan dette gjennomføres i deres arbeidshverdag?*

KJÆRLIGHET

- Vise menneskevarme
- Vise engasjement
- Bry seg oppriktig
- Huske noen av de små tingene som betyr mye, sånn som bursdagshilsen, viktig prøve på skole eller feriehilsen
- Ta kontakt også når noe er bra

Avslutning

Er det noe vi ikke har snakket om som du mener er relevant?

Takk for at dere tok dere tid til å snakke med oss 😊

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

”Kjærlighet i barnevernet”

I forbindelse med et pågående forskningsprosjekt ved navn «Barns krav om kjærlighet i barnevernet», og en masteroppgave om samme tema, ønsker vi å rekruttere deltakere til gruppeintervju.

Vi er kjent med at barnevernet gjennomgår en nasjonal kvalitets- og strukturereform og står foran mulig omfattende endringer. Vi kjenner også til høringer og forslag til ny barnevernslov hvor blant annet et krav om kjærlighet inngår som et forslag.

Vi ønsker i den forbindelse å intervju ansatte ved kommunale barnevernkontor. Hensikten med intervjuet vil være å undersøke ulike sider rundt det fremsatte kjærlighetskravet. Mulige spørsmål kan være:

Hvordan dere forstår begrepet kjærlighet relatert til egen yrkesutøvelse?

Anser dere kjærlighet som en del av deres kjernekompetanse?

Hvordan dere ser for dere en mulig realisering av kjærlighet i barnevernet?

Samtalen vil kretse rundt barnevernsansattes erfaringer, holdninger, meninger og følelser relatert til det fremsatte kjærlighetskravet.

Utvalg

Vi ønsker et utvalg som består av rundt seks saksbehandlere med minst tre års erfaring.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Samtalen vil foregå i gruppe, ofte omtalt som fokusgruppeintervju. Intervjuene vil ha en varighet på mellom en til to timer og vil bli registrert på lydopptak, transkriberes, anonymiseres og slettes.

Hvem står ansvarlig for studien?

Prosjektet vil gjennomføres av Førstelektor Kjersti Røsvik og Mastergradsstudent Knut Moltubak. Begge har tilhørighet til Master i forebyggende arbeid med barn og unge, Institutt for helse-, sosial- og velferdsfag (IHSV) ved Høgskolen i Sørøst-Norge.

Hva skjer med informasjonen om dere?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Personopplysningene vil lagres på høgskolens server og være passord-beskyttet. Deltagerne vil ikke kunne gjenkjennes i avhandlingen/publikasjonen. Prosjektet skal etter planen avsluttes 1.12.2019. Da slettes alle opplysninger og lydopptak.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien. De som velger å delta kan også trekke seg underveis i intervjuet. Vi gjør oppmerksom på at opplysninger vil bli anonymisert.

Eventuelle spørsmål

Prosjektansvarlig: Kjersti Røsvik (35575469/93898983) e-mail: kjersti.rosvik@usn.no

Prosjektmedarbeider: Knut Moltubak e-mail: knut.moltubak@gmail.com

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Bekreftelse NSD: Ikke meldepliktig

Resultat av meldeplikttest: Ikke meldepliktig

Du har oppgitt at hverken direkte eller indirekte identifiserende personopplysninger skal registreres i forbindelse med prosjektet.

Når det ikke registreres personopplysninger, omfattes ikke prosjektet av meldeplikt, og du trenger ikke sende inn meldeskjema til oss.

Vi gjør oppmerksom på at dette er en veiledning basert på hvilke svar du selv har gitt i meldeplikttesten og ikke en formell vurdering.

Til info: For at prosjektet ikke skal være meldepliktig, forutsetter vi at alle opplysninger som registreres elektronisk i forbindelse med prosjektet er anonyme.

Med anonyme opplysninger forstås opplysninger som ikke på noe vis kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, hverken:

- direkte via personentydige kjennetegn (som navn, personnummer, epostadresse etc.)
- indirekte via kombinasjoner av bakgrunnsvariable (som bosted/institusjon, kjønn, alder osv.)
- via kode og koblingsnøkkel som viser til personopplysninger (f.eks. en navnliste)
- eller via gjensidige ansikter o.l. på bilde eller videoopptak.

Vi forutsetter videre at navn/samrykkeerklæringer ikke knyttes til sensitive opplysninger.

Med vennlig hilsen,

NSD Personvern